

N° 93-

Domini Michaelis Martines de Villar

S. Supremi Consilij Regorum apud
Regiam Maiestatem Catholicam.

Regentis

V. C. M.

NOTATIONES

in

FL. LVII. DEXTRI CHRONICOM.

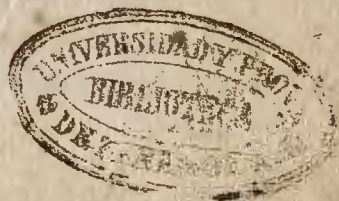
Perniciosissimi Homines,

qui divina et humanam

Remano Detrimendo Animam

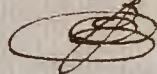
Confudit. Rogate Deo Co.

W. 21.988.

En libros lo saqué el Poca con Religioso q lo tenía entre
los Capales mudales en su Libreria q no eran pocos año 1768.

Lezaun

Ex Bibliotheca
D. Thomæ á Lezaun,
& Tornos.

Dexter, cuius vitam, deo auspice, describendam
 suscepimus, natione Hispanus, patria, et illagui-
 dem in multis celebrata, Narbonensis, in nunquam
 facti haeredito catholice Principatus, sancti Pau-
 lani eiusdem Urbis praesantissimi Episcopi, Castitae
 et Eloqueritiae, et tam vita quam sermone, iuxta
 Divi Hieronimi sublimis elogium, clarus, ex uxore
 filii Triplex sortitus nomen, Flavius, Suetius, Dexter
 est appellatus, more ad Romanis, quibus tunc a multis
 retro Annis, non solum parebat, sed et eorum innumere
 in ipsam a patris delectatione eius tempore inisten-
 tibus, scatebat. Fligora, mutato, Romani enim
 ea tempestate non stant in exadio, ut illo quod familia
 erat, ut barbarior nomine, nec quem admodum de inde
 putabant sufficere, nomini eorum aliquid proferere,
 quod in nomen propterea vocabant, ex varijs supra
 dixeratibus, Posticum, post humatum palatium,
 Praetium, pabe foris peregrinante, a beo procul orbi,
 Uggicum, ex duobus corruptis, una ab usque in terempto,
 ad partem legitimum de ductum, appellantes. Sed
 tenendum quoque ut suppartes nomini solummodo
 apponere, cognomen ab eis usatum, ab actione loqui,
 aut a forma, aut a virtute, aut a corporis oris, et
 mille alij de sumptum, in re tam perperuo suadida
 procrastinari non decet, sic enim mirabilis ille eloqui
 us-

parent, Marcus Tullius Cicero, ac strenuus, egre-
gisque fortis ille dux, Cayus Julius Cæsar, sunt vocati.
in Paciani filio Prænomen est Flavius; cognomen
dexter, cuius autem medio loco inter hæc collocatum
nomen, cumque Nomen a Familia caperetur, ab
eo sane quo Lucius erat, Lucem, splendoremque
in orbem redolente, originem traxisse dextrum, quem
admodum Cicero a Tulliarum stirpe, Cæsar vero, a
Juliorum sanguine neminem tenere debet dubita-
re. Natus est autem anno supra tricesimum
Christi nati sexagesimo octavo, Ecclesiam liberio,
Romanum vero imperium Valentiniano, eius nomi-
ni primo, moderantibus, cum septuaginta sex annos,
vitam cum morte commutasse, anno CCCCLIII.
ut explicabimus infra congestum sit. A primis Sta-
tis exordio ut rem Lucius nomine conformaret, Lucem,
ac eruditum patrem mundi lucem referre, dextere
que eius filius, veluti Dexter vocatus, videretur, longe
in scientiarum omnium studio processit, per septim-
que Historiam dedit, adeo mox cum die, eius scrip-
tores legendi acciunt, ut ante statum suum annum
vigesimum quartum, ab orbe indito, ab id usque
tempore elaborationem, iam Latino sermone, omnibus
que numeris absolutam haberet Historiam, quam
quod et sacra refert, et profana omnimoda appellavit,
vinoque Hieronimo eius erat propensa benevolen-
tia, in quem magis quam in quicumque ad hunc

consecrauit

Quoniam tanta sibi amicitia coniunctum oratus
est. Dexter, ut Tranquillum sequens, Ecclesiasticos
scriptores in ordinem digereret, et quod ille inveni-
merandis gentibus literarum usus fecit illustret,
ipso in nostris faceret, et passione christi usque
ad decimum quartum Theodosij imperatoris annu
omnes qui de scripturis sanctis memoris aliquid
prodiderant, et breuiter exponeret. Vt ille, verum
erisimus ut id amice exoptanti prestosset, illis
auctorum nostrorum obligationis indicem ei tenuit, eodem
illo Theodosij imperatoris quarto de vno anno, que
in Christianitate nonagesimum secundum supra tri-
centesimo incidit annu: in ipso, que indicis ex-
dit, que tunc enarramus memoris prodidit, et
ita in eodem indicis, inter Ecclesiasticos scriptores.

Dextrum hys verbis collorauit. Dexter (inquit)

Paulani, de quo supra dixi, filius, clarus apud pau-
lum, et christi fides deditus, fertur ad me omni-
modam historiam texisse, quam nec du legi.

motuo tunc iam sanctissimo eius parente, Paulano,
muni publicis aptis veluti apud paulum clarus
et christi fides deditus, totum, celeberrimam his-
panie orbem, Tago amne affusam, ab impera-
tore Missus, illam biennio moderatus est; et
cum legendi sitis, in eo nodum esset extirpata,

sed

in Historia
omnino da de
arino legulis. C.

sed magis quotidie studium ingravesceret, tabu-
laria ~~et~~ vetustos libros, scripturas que continen-
tiam diligenter excoluit, ac plura, sicut ipse fate-
tur, seta digna inde auxit, quibus omnimodis ~~pe-~~
Historiam non parum locupletavit; Provinciam
hanc ita procurare, et tanta cum laude gessit, ut
maxima ~~Voluntaria~~ cum Barchinensibus resp-
tudo, exinde contracta fuisse dicatur, et cum ad
Prætoriam Orientis non dubitarent imperator, pre-
fecturam ducere, que maxima profecti erat dignitas,
ab imperatore Constantino erecta. Cum enim
ipse novam quandam Orbis Romani divisionem
commentus esset, ut eum in quatuor præcipuas
partes, sive dioceses divideret, quatuor quoque ^{dioceses}
præfectos Prætoriam creaverat, qui singulis præses,
quorum unus, Joanne Nennio, Romanam antiqui-
tatis lib. septima, cap. 33. teste, Prætorio Gallia-
rum, Italiam, Aethi-^{am}, Ægyptum, Quartus
Orientis dicebatur præfectus; Posteriorem hanc
præfecturam compertum est administrasse Dexteram:
de ea enim sermone facit Divus Hieronimus in
Apologia contra Rufinum. lib. 2. cap. 6. ante
annos (inquit) ferme decem, cum Dexter, amicus
meus, qui Præfecturam administravit Prætorij,
me rogasset, ut auctorum Nini, Religionis et India

lexorem et; cuiusque in diem texuerit Divus
 Hieronymus anno trecentesimo nonagesimo secundo
 post hunc sorte, quo nondum Dextro collato
 fuerat prefectura, et ante CCCC it. quo post
 annos ferme decem, apud legiam contra Rufi-
 nam vidit sanctissimus ecclesie doctor, debuit
 feliciter. propterea orientis prefecturam doctor
 administrare. Cuius peracto tempore, ex oriente
 domum rediit, Barchinonam, que patriam sua,
 deinceps non deseruit. Gotis in Hispaniam ve-
 nientibus, ipsamque occupantibus, Thaulfo
 illorum Rege, Regiam novam sui Regni, eadem
 ea in urbe collocante, illum a suis mox anno
 CCCCXVI. interemptum vidit, ac in eius memoria
 elegantissimo carmine legit, quod in omni modo
 sua Historie fine refert, aliquanto post plures
 gentes, qui per totas calamitates, eidem Gotis,
 vniis, Alanis, Suevis, Vandabais, aliisque
 septentrionalibus nationibus, que Hispaniam
 invaserant, miserandis sedibus, et in senibus illa
 vastantibus, plures urbes, et inter illas vnam
 Tarracone incenduntibus, ac prope totas civitates,
 multa hominum milia gladio perimentibus, cum
 non essent pauciores, quos partim et fomes, tunc
 grassantes, passim consumerent. eo redacti erant

hac tempestate Hispanis, ut actum gressum de
ipsis eorumque inuenit fortiteri uideretur: sed
qui post tempestatem tranquillum fuit, tante
calamitate feruorem impetuit, tunc uero Dexter
quietam iam ducens uitam, studiis que reddere
operam intermisit, suam omnimodam laque locu-
pletauit Historiam, de illam ad annum usque
cccc xxxv. perduxit. ^{et} quia ad Diu. Hiero-
nimi defuncti manus, cui ante annos XLviii. di-
cata fuerat, non peruenerat Paulus Ursus, Ta-
rraconensi Presbitero, eius consanguineo, Diu. Au-
gustini discipulo, Hormeste seu mundi chro-
nici diligentissimo scriptori, tantopere laque-
tata et aucta numerauit anno ~~1~~ ccccxL.
ad illum usque protrahere ualuisse Historiam,
at ipsum iam annos septuaginta duos natum
decessit tunc indigens stat, diuerso animaduer-
sa deturbauit ab hoc, ne iam decessit scribere,
in iuria labegit Historiam tanta laude dignam
lascere uideretur. sic Reliquum uite tempus
tacitum pertransiens, anno Christi nati cccc
XLiiii. iuxta Marci Maximu Cestariagista-
nu Aristokratem e uita discessit.

In omni moda
Historia anno
xxxxxvii

Lentulo de Messala Consulibus etc.

Lentulo auctori Nestore, qui omnimoda sua, a se be-
 condito, luce gratia facta exortus fuerat Philo-
 sophiam, ad Christi Domini Nativitatis, se lucem de uen-
 entis noctem, et quo in computata Romano deberet
 illam collocare explicatur, extra Lex illa magna
 uniuersas longissime eliminans tenebras, carni tam
 que fugans caliginem, ne et si uocatus Dexter, de-
 clinaret ad ^{Christum,} Dexteram, Sabino, et Rufino consulis
 bus natum scribens, neque sinistra inueniunt, nek-
 sti Dexter ad eam inel, mundi saluatorum, Au-
 gusto xiii. et siluano Cor. ortum asserens, sed
 ut media profectus uia, Corneli, Lentuli, et ara-
 lerij, Messals consulatu, qui priorem, illam
 sabini, et Rufini est proxime subsequitur, poste-
 riorem autem hunc Augusto xiii. et siluani pro-
 xime quoque gresserit, natalem Christi Domini
 diem consignaret, aperuit. Non parum proba-
 bilis eadem est sententia, que sabino, et Ru-
 fino consulibus natu, Christi asserit; illam
 enim seuerus in Historia, libro 2. amplectitur.
 hanc probabilitate suspexit, eaque Augusto
 xiii. et siluano Cor. ortum docet saluatore;
~~quod~~ quam propterea suscepit sanctus
 Epifanius, in Janario Contra Heresim 91. et

erudite satis defendit Panvinus in commenta
rijs ~~fastoribus~~, lib. 2. et inquam quibus ali
quando fuit, Cardinalis Baronius, cuius
Epistolae Historiae memoriam, ad praeclearam
Expositionem, eripiet ac tribuitur immortalis
talo sedque praetantior. apud sapientes His
toricos debet habere locum, ea est que media
inudem vix, Cornelij Lentuli, et Valerij
Messala fons. Natus aserit Christi. Hinc
acquiescent Casiodorus, viri literarii omni ge
nere exultantissimi. Marianus, scilicet, nobilissi
mus, Chronographus, Cyprianus in libro ad Casi
odorus Commentarijs, ac Nouissime Cardinalis
Baronius, in apparatus ad Annales Ecclesiasti
cos. Tres enim, re melius inspecto, Sancti
Eusebii, Honorij que Panvinij deserit
sententiam, et hanc aliam, Casiodorus vene
ratus, libentissime amplectitur, viribus que
satis fuerit conatus. Quid si asertore eius pre
cipisset, fuisse Dextrum, amplexus quam per
Annos Casiodorus precede
tem, scriptorem Egregium, ac Divi Hieroni
mi amicum. eam sane tunc sequeretur libentius
asertoris sui non Casiodorum, sed Dextrum
honori donasset. ac Casiodorus didicisse illam

adextro clamasset. Capiodoni namque tempore,
Dextri omnimoda Historia non perierat,
sed congegit, et magno sorte dispendio nostro
perierit

urbis annorum. Non minus quam superior
de Christi Domini Natiuitate sub Cornely Lere
tici, et Valerij Metale consulatu veritatem
pura est, et hinc ^{aius} eadem Dextri sententia, que
Christi Natiuitate collata, ab urbe condita
anno DCC Lii. In eodem Romanu Martio:
Agrum, et Venerabilis Beda in Chronologia
de sex mundi Etatibus, ac in eodem quatuor quatuor,
exacta annorum urbis subputatione amplexum
tur. non ignoramus et alios esse eorundem
urbis annorum subputationes, sicut nec in geny
illa dicentia, que inter veteres est scriptores
de primis eiusdem urbis conditoribus, preterit
nos. Hec enim eam que de anno est que urbe
condita fuit reperit. Simplicius ^{auo} iusto, Octauo
et trigessimo antequam Olympiadem anno, Iu-
liao Cincio, anno iiii duodecimo Olympiadi.
L. Fabio Poteri, anno P. octauo Olympiadi. Pictora
Polibio Megalopontano, et Diodoro Siculo
Olympiadi ^{septimo} vii. anno secundo. Taruncio fr. I. Taruncio.
mano, Marco Terencio Varrone, T. Pomponio

alio

atise. Marcus Tullius Cicerone, Augustus Ce-
sare. C. Velleyo Patencilo, Ti. Claudio, Ce-
sare Augusto, C. Plinio, ii. Plutarco Chersoneso
Domitiano, Cesare Augusto, Publio Cornelio
Tacito, Cassio Diore, Aurelio Gellio, et alijs
Olympiadi vi. anno tercio; ac tandem apollo-
doro Quinto Lutatio Catulo, Marco Porcio
Catone, Dionisio Alicarnaseo, et Theophrilo
Antitha cheno, eiuſdem Olympiadi ſexte anno
iiii. conditam urbem (ut lib. de eius imagine
late refert Panſtinus) exiſtimantibus; que cum
ita ſe habeant, fieri proſecto non poſſunt, ut
in Urbis anno, quo natus fuerit Dominus, indicado,
ex inſonũ dẽcã cione non discreparent ſcriptores; ſed
que anno ab urbe condita, ſeptingentiſſimo quingua-
geſimo primo, et que ſequenti anno Chriſti aſerit
natum, præſtantiorem inter omnes ^{obtinere} ~~afferunt~~ locum,
quemadmodũ etiam que Olympiadi ſexte anno ter-
cio, et que eiuſdem Olympiadi anno quarto, urbem
conditam ſolentur, uniuersas alias que ea deca
ſunt ſententiã, pro babilitate non præſerant.
Priorem annorum Urbis ab Olympiadi ſexte anno
tercio, captam, ſuppõbatione ſequenti Varronũ ut
quam Varroniana appellat, anno ab urbe un-
dita, ſeptingentiſſimo quingua geſimo primo
conſtituit Chriſti Domini Natalem diem:

B. D. C. C. C. C.

et auctor non hanc sed posteriorem probans an nra
 Orbis ab Olympiadi. sexta, anno quarto in ch. d. tam
 supputata dicitur, sicut congelare sicut in scriptoribus,
 et quam Calceiana vocare possumus, anno ab Urbe
 condita tam deducto septingentesimo octingentesimo
 fecerunt, Christi Dominu scribit Natu.

Tribus Pastoribus &c. Ab hac auctoris sententia,

quod pastores, qui cum Christo natus prima fuit spem
 sui, docet fuisse tres, non abhoruit venerabiles. Petrus
 ipse enim lib. de locis sacris cap. 3. pertractans de
 terre Aden, iuxta quam (teste Dico Hieronimo) spem
 ubi dicitur, quod greges suos, et pastores syri-
 lacasque videlicet meruerunt, Gloria in excelsis Deo, et
 in terra pax hominibus bonae voluntatis, in sequentia
 exponit verba. Porro (inquit) ad Orientem in
 terra Aden, id est, gregis, mille pedibus a Civitate

Bethlehem, segregata est Paderba, trium pastoru

Orbis Nativitate conditoru manu menta contenta

tres videlicet pastores quos dicitur dicitur

in eis dicitur quod dicitur dicitur dicitur dicitur

in eis dicitur quod dicitur dicitur dicitur dicitur

in eis dicitur quod dicitur dicitur dicitur dicitur

Tres Soles est. Hanc scripturam Solus Christus

anno secundo, in Hispania ubi non nominat Ihu-

us secundu, et mot soles ad seipm usque dicitur dicitur

743.

his

huiusmodi lib. 2. naturalis historiae cap. 32. referen-
tibus. et in Plinij antiqui scriptis videre
sunt. sicut in Plinij Posthumio. Q. Mucio, et Q. Martio.
M. Porcio, et M. Antonio. P. Dolabella, et N. Lepi-
do. L. Plancio Coss. et Noster Etas dicit. Divo
Claudio Principe, consulatu eius, Cornelio cos. pro
collega. Hoc enim quod dicit Plinius etiam appa-
ruisse constat. nam Claudio anno, Christi autem
quadragesimo primo, Eusebio Caesariensi idem
Christo testante: posteriores verosimiles, quos anti-
qui congenerant, ipse met. Plinius docet, M. An-
tonij Lepido, et L. Muratij Planci consulatu appa-
ruisse, ac sub inde anno ab urbe condita septingon-
tesimo duodecimo, quo Antonij, et Augusti, ac
Lepidi Trimumviratus instituitur. ac ratione
simili quadraginta fere annis ante natum Servitium
cum eius natalem diem, anno ab Urbe condita
septingentesimo quinquagesimo secundo, expli-
cauerimus collocandam. Qua propter inuenimus
qua ratione, vir abloquin eruditus valde, nobis
que non parcom charus, sciens, ac etiam referens
prodigium hoc, a Plinio, Dione, ac Julio obsequen-
te memoris proditum, Lepidi et Planci consulatu
Trimumviratus qui instituitur fuisse conceptum, illud esse
nihilominus, valuerit dicere, quod inter antea

fr. Joannes
de la puelle lib.
3. cap. 34.

Europe Regna, Hispania sola vidit proxime post
 Christum Natū. De qua Tho. Aquinatem S. p.
 q. 36. art. 3. ad 3. adiecit, fructummodi tres, scilicet, tunc
 in Hispania ante, in vna Paulatin conuulsa
 Egrege pugnant hoc intent, quod referunt pro-
 digiū. Citati auctores, quadraginta sex annis post
 Christū natū fuit conuulsi. neque ipsi afferunt,
 etiam si id eorum nomine referat. Ex quibus hic
 vir, conuulsi in Hispania. hoc autem sequenti
 agimus, vidit Hispania sola, sed post Christi natū.
 ex quo plane fit quod ^{ut} quod D. Tho. de tribus in
 Hispania vult scilicet, ut vna eorum Paulatin
 conuulsa, adiectio non potuerit esse ad huiusmodi
 apparitionem, a Plinio, Diono, ac iusto Oregate
 adductam, sed alterius numero, et tempore dicitur.
 si prodigiū pari, eius scilicet quod auctor hoc loco
 refert, dicens: Tres scilicet annis Christi secundo, appa-
 ruisse in Hispania in vna collector, cum vero
 hic Christi secundus annus, fuerit ab urbe condita
 ut notat auctor septingentesimus quinquagesimus
 tertius inde profecto prodijt ut.

Augustus Tiberium hic delectum non fuit
Christi nati secundo, sed Augusti quadragesimo sep-
timo, Aelio Catone, et C. Iulione Saturnino, con-
quem Christi domibus, ut fatemur, nati quadrin-
gesimo secundo, Augustiniana, sextus appellare
compellimur, adoptionem Tiberij, ab Augusto fuisse
factam existimat. Huius autem velles fontenis
Cardinalis Bazarus asseritur, sed non ab auctori
opinionem id non deturbet, ante Dextrum enim scri-
pserat eam Eusebii Pamphilus, Cæsares Pale-
stinus Episcopus, in Chron. post Dextrum vero mox
Venerabilis Beda, in Chron. de sex mundi statibus.
Huius auctoritas quanti fiat periculum est: Eusebium
autem non modo ut in scripturis divinis studissi-
mum et Bibliothecæ divinis, cum Pamphilo diligentissi-
mum peruestigatorem, veneramus, sed et magna pro-
fuisse pericula historica satis scimus. Ecclesiastica
namque perperisit Historiam, Martyrologium
textit, et Chron. a Nino, et Abraham, usque
ad vigesimum Constantini annum edidit, in cuius
Chron. laudem, non parum est sublime, Dicum
Hieronimum, e Greco in latinum transulisse illum

8

in eoque regredenda non tanta interpretis fides
et censorii officii usum, mentē addidisse, nuncius-
cuisse plurima, quae de Tranquillo et de ceteris
Illustribus Historicis eum istissime persequente pro-
trahereque tandem, librum hunc, a Constantini
anno vigesimo usque ad Consulatum Valentis
vi. et Valentiniani, seu, quod idem est, ab anno
cccxxx, usque ad cccLxxxii. non fuisse dedi-
catus in Choro. igitur tam nobile docet Eu-
sebius Augustum, anno sui imperii quadra-
gesimo tertio, qui secundus est Christi nati,
Tiberium, et Agrippam in filios adoptasse.
a quo sente libro. id auctor excerpit, sicut et de
inde ab eodem plura mutuavit.

6. Herodes morbo intercutis etc. Eodem Christi
nati anno sexto collocat Eusebius in Chor. Herodes
Botam, et in eodem venerabilis Bedae. Uterque
enim constituit eum quadragesimo septimo
Augustiniano. huc autem ferentur, Christi sexu-
cum utriusque sit sententia anno Augusti.

quadragesimo secundo Christū fuisse natum.
at. Morbum, uno morbo, quibus Herodes pe-
rūt, d'ocissime ac Eleganter satis refertens Jo-
sephus, antiquitatum judaearum libro. 17. c. 9.
intercuti Langoris non meminit, nisi fortissimò
in loco, quem in Ecclesiastica Historia. lib. 2.
cap. 8. Eusebius refert. In eo enim esset Jo-
sephus, intolerabilem pruriginem, per omnem
corporeis diffusam super faciem vexasse Herodem.
non dubium autem, pruriginem hanc, inter-
cuti fortis fuisse pruriginem intercutis vel
cuti Langoris, seu quod idem est, intercuti que
quod inter cutem et carnem lateat sic uocata.
intolerabilis sane moribus, uehementissime
infirmum vexans deguo sic. 3. offic. Marcus
Tullius Cicero: siquis medicamentū cui piā
cederit, ad aquam intercutem. Huiusmodi igit-
tur morbo sic infantis diu, autem peri-
re debuit. Nec eo antro quo Herodes dixit initia
habuisse, eius morbum, excitandum est, sed
illico igitur infantis diu crimen, nam in magis
idem (ut Eusebius loco citato docet) dilacione
interposita, esse tam crudelem, vexare ac

occurritur hominem.

Tiberius Tiberius, Hoc eodem Christiano anno XIX.
Tiberij vero illi reanjet Eusebii in Epistolis,
Tib. Cuius Historiographi, et Ovidij Poeta obitum,
minime vero Tenebrilla Historici nam, Eusebii
mortem, sexto Tiberij anno, Christianum in
gestis primis contigitte scribit. Quia propter
Generandiu. miramur, quod Eusebii sententiam
esse dixerit, Ovidiu. et Tenebrillam anno Tiberij
quinto diem clausisse extrema.

770

34.

Christus Saluator Mundi &c. Hoc etiam
anno trigessimo quarto, per tres menses inquisato
Christu fuisse passum, et cruce fixu testatur Bede
sic. de temporu ratione c. 45. Habet scilicet mi
fallor, Ecclesie fides, Dominu in carne paulo
plus quam triginta tres annos, et paulo post refert,
tempore passionis scripsit, et paulo post refert,
ab incarnatione anno Christi. DCCII. indic
tione quattadecima fratres suos qui tunc Romae
fuerant, hoc modo se in Natali Domini in circis
sanctae Maris scriptum vidisse. et a passione dñi
nostri, Iesu Christi annis sunt, sexcenti sex
ginta octo. Hinc vero rom. scriptum in fere

785.

facile

faciliter quilibet poterit, Nam si septingentesi-
secundus annus natalis Christi, fuit sexcentissexagesimus
sexagesimus octavus eius passionis exactus, postquam
cum erit trigesima quarta Etatis sue postquam quose-
getus, vera Scaliger lib. 6. de emendatione temporum,
ubi hanc sententiam defendit a seerrime refert
in laterulo Paschali victorini nondum excusso, in
qua Baptismo Dominico, ad ultima tempora Iu-
diani, per annos Christi, et consules Romanos
Ciclii Paschalis continuatur, e regione anni tri-
gesimi quarta, Christi natam esse passionem
Dominicam, Eiusdem fuit sententia, Marianus
Scotus in Chron. eamque tandem taceatur Baronius
in Annalibus Ecclesiasticis anno 34. Fallunt
tamen qui Bedam huius sententia proimum
asseratorem agnoscant, cum non dubium Dextris
anno MCCCXXXIII, e. vita ut diximus migra-
tem, trecentis fere annis Bedam anno DCCX-
XXIII. morientem prececessit, sed Eclipsim
admirabilem. Non fuisse sicut ceteros, agerunt
eis, sed vere mirabilem et prodigiosum, cum
Pascha Iudeorum fuerat, quod non nisi in long
gentudine celebrabatur, secundum autem

Astrologorum numeros, sed quando plena est
Luna, non possit deficere, sed quando finis est
lunae, non quidem semper, sed aliter nunquam.
¶ Centurio Hispani Explorans, Dei Creaturam
in ipsius uerelucis occulto lucere non potuis-
se subintulit. Hinc enim factum fuit, ut cum
audientium stupore rem eis retulerit.

109. FL. Nutilius qui fugiens venit Corduam
Hispanis, et in Africa patitur. De hoc Martire
sic Tertulianus ^{de fuga} libro, in persecutione verba
facit. Nutilius (inquit) sanctissimus Martir, qui
toties fugisset persecutionem de loco in locum, etiam
periculum (ut putabat) nimis redemisset, post
totam securitatem, quam sibi prospexerat, exi-
nopinate, apprehensus, et presidi oblatus, tormen-
ta discipatus, credo pro fuga captigatione, de hinc
ignibus datus, passionem quam vitarat, miseran-
dis Dei retulit. Hic ille eisdem fere hys verbis
Romanu Martirologium, die Augusti secundo
de Nutilio agit, reserans tamen illa: credo pro
fuga captigatione: quibus aperte insinuat Tertu-
lianus, quod ibi probandum assumpserat, fuga
in persecutione non esse leuam. sed error est hic

856

inter

Math. 10.

interpretari alios, atque horum huius enamesandus
contra illud Christi dominus apud Mattheum
cum autem persequentur vos, in civitate ista
fugite in altam. Qua de re futurime agit satis
viri Athanasius in apologia, quam pro se
edidit fugam et Augustinus in epistola 180.
ad Honoratum et. Certe quemadmodum Petri-
lis licuit fugere persecutionem, ita et ipsam
nummis redimere, cum hoc fere sit illud, et ill-
ud fere, hoc esse constat, nam sicut fuga redemptio
gratuita est, ita redemptio nummaria fuga est.
Et si pedibus namque istis, qui persecutione pro-
prie redimit, nummis profecto currit. Utraque
fuga Rustico licuit, ac utriusque ipsam ipse
eamque de loco in locum est, factam sepius a
Nestilo tradunt, Tertullianus, Romanumque
Martyrologium, non tamen in qua Proconceda
aut in qua Laris oppida, tot huiusmodi fugas
arriverit explicant. Autem vero alteram
Laris Cordubam, Hispanie urbem scribit arrip-
tam. De tempore quo in Africa Martirium
pro Christo pertulit, Nil Tertullianus asserit
hac autem de causa, ut suspicor, in ea videtur

M

esse sententia Cardinalis Baronius, de anno
contractans, CCIX. ut passim esse Nutitium
sub severo, sub quo Tertulianus clami-
asse, ac scripsisse sciebat. sed cum nulla inferat
viam levis hoc seu potius nulla conjectura, rec-
tendum non est, ab authore, qui non sub Prin-
cipe Traiano passum recenset Nutitium.

158. Floret Tertulianus Afri filius Centurionis
Proconsularis Vri.

longe a veteri sententia qui. C. septimum floren-
tem Tertulianum, acris et vehementis ingenij
virum, natione Afrum, Patria Carthaginien-
sem, circa annum Christianitatis. CLX clausse
arbitrantur, sed quoniam id non afferunt nisi
hæc ipsius met Tertuliani verba, in fine in
libro de Monogamia, cap. iii. Quis Magis
(magis) nunc tempus in collecto factum sit
annis ceteris, CLX exinde productis, nec enon-
tari, neque hanc eorū sententiam probare va-
lemus. Certe eorū ratio efficax esset, si huius
modi CLX annos a Christi Domini nuncie-
raret natiuitate, septimum ab ipsa minime

illo supputat, ex testimonio, sed vel ex
Apostolorum, nec de quibus proxime sermo
fecerat, ut nonnulli arbitrantur, aut ut alij
quibus libenter acquiesco, volunt, a tempore
in illo factis, cuius Proximum meminit ibi,
et ad quod manifeste refert ad Augustinum, ex in-
de, cum illic dicit annis circiter CLX. ex in-
de productis, a tempore videlicet in illo factis,
quod cum sit illud de quo Apostolus Pau-
lus, Prima ad Corinthios Epistola, cap. 7. ita
loquitur: cum nunc tempus, in illo factis
sit, ab illo quo hanc scripsit Epistolam, quod
in anno Christiani L. III. incidit plures,
asserunt eos annos Tertulianus supputat.
Et quoniam tot iam erant, tunc ex inde pro-
ductis, ideo magis tunc tempus in illo factis
tam esse affirmat. Ex quo cum fiat tum a
Christi Natiuitate productos iam CCXIII annos
audire quis poterit, eos qui scribunt circa CLX.
claruisse Tertulianum. Quorum sententiam
et aliter prope, labefactare possumus, ex ipso

met etiam Septimio, in primo libro quem
 adversus Marcionem Ereticum edidit, ibidem
 cap. XV. in eum afferentem et deo nostro con-
 ditorem suam, et sua opem, et sua Mundum
 etiam ab hoc visibile quem alteri deo confert
 in hęc prorsus it verba. At nunc (inquit) qua-
 le est ut dominus @ XII. Faberij Cesaris re-
 velatus sit, substantia vero, ad decimum quin-
 tum jam, Severi Imperatoris, nulla omni-
 no comperita sit, que frivolis creatoris pre-
 cellens atque latere desisset, non latente iam
 Domino suo et autore. Nichil atque clarius
 esse valet: nam cum fateatur aperte hęc
 in loco septimius, se librum hunc adversus
 Marcionem, Severi Imperatoris, anno quin-
 todecimo edidisse, facta autem in CCVIII Chris-
 ti nati invidat annum, in eo floruit, florere
 minime autem circa CLX. Qua propter
 verpende rogo, quam exakte aucto scripserit
 floruisse Tertullianu Afrum Euzmodicanno
 CCVIII. sed Eusebius in Chronica Euzmodicanni

Paulus

hanc Affri in eodem anno spectandorem
collocat. et diuini etiam Hieronymus, sub
sereno Principe, ^{ac} Antonino Caracalla eius
filio, floruisse tantum virum affirmat. et forte
negari non potest, claruisse tunc hominem
qui repudiatorem creatoris. (Cui enim
Marcionita sonat) coepit tunc tam vehemē-
ter impugnare. Ea autem tempestate, he-
reticos Montani spiritali afflatu aduchū
fuerat Tertulianus. sed catholici dogma,
velut tamque fidem seruabat, cum ad Mon-
tani partes eum non transisse, utque ad annū
CCXI. Tuolementer explicat, Jacobus Pamebius
in eiusdem Tertuliani vita.

Claudia Procula uxor Pilati. uel. saluian
quod huc usque ignoraueramus, Claudiam Pro-
culam, Pilati uxorem fuisse appellatam: eam-
dem uero per p̄m̄n̄iūm admonitam, in Christum
credidisse, ut auctor asserit, et salutem fuisse con-
secutam. Theophilactus super Math. cap. 27.
satis aperte fatetur. ipse enim existimans, terrā

cuncta mente fuisse amittentem a Deo immensum, et
 dominum bonorum. capitulum quod
 dicitur a Pilato, uxorem eius peti, et confitemur
 quod non vidit Pilatus, ponit sed
 uxorem eius, vel quoniam ipse indignus esse vel
 quoniam non esset crediturus, vel quia in esset
 iudeus, talia taceat, illico res huius finem, in
decanis addit. Prudentis autem, opis sermionum
factum, non ut abspiciatur Christus, sed ut ser-
uatur dux. Quibus verbis eum in Christum
credidit, salutem que fuisse confectionem
 de monstrat aperte. Hoc enim est ipse factus
 re seruatum. Diuis quoque Thomas Angli-
nas, Primum ecclesie Doctor, eadem ex quibus
seruatur, super Lunden in quibus Malthei
locum, hic asserit sanctissimas Preceptos. Quod
inquit ista Malthei seruatur, et si gratia caele-
stium seruaturum, que seruatur Christi. Et
die igitur in Christum, que ecclesiam seruatur.
Item Christum, seruaturum seruatur. Item

B. D. C. U. C. D. Z.

enim

enim Christum suscepisset, minima dejectionem
gentilitium, quia Christum suscepit, signavit
cavalisset. ut amplius in genere & genere
de ergo quid Malher de Christo senserit, quā
do ad Pilatū, virū suū, ego tribunali sedentem
noctis dicent, Nihil tibi est iusta illi. Legiti-
mu namque fovei perborū sensus. hic fuit eodē
Dieu Thoma teste. Non ventus est ad te ja-
dicare, imo ipse debet esse iudex tuus. quod
curata sit, aliquid aliud iniquū rei parti-
onem ad duere, super uacantem est. sed si-
tercia inuidia non potest, quod Dieu Thoma
eodem loco stabilita iam tēba, ad idē ex-
pressi verba, de ditione loquens. De hac vīte
vīte (inquit) possumus dicere quod factam est
a Deo per Angelos bonos. nam inde qui non
colliget, non determinatam visionem ad Christi
ingredendam passionem, sed ad mulierē hāc
seruandam. sed age, demus ut plura viderem
de hoc. Memores factam esse visionem, quid igitur

inde. num non valuisse Deum hac via perire
re mulierem? id tibi in mentem non veniat

Christus Dominus in Crucem, Octavo
Kal. Aprilis. Depositionis dominice de eade
fuit dicit Augustinus sententia, libro 4. de Trini-
tate. in ea siquidem ibi fuit qui essent Christi
octavo Kal. Aprilis, fuisse conceptu quo et pas-
sum. Dicitur autem Hieronymus ab eadem nomine
advenit, sic in Martirologio. Octavo (ait) Kal.
Aprilis, Hierosolima Dominus Crucifixus
est, et sexto Kal. Aprilis Hierosolima Resurrex-
it Domini nostri Jesu Christi celebrata est. ve-
nerabilis vero Beda, libro de temporu ratio-
ne cap. 45. non solum ab hac nullatenus di-
scipat, sed et satis uniuersalem eam esse os-
tendens (ait) Quod autem octavo Kal. Aprilis
ium Crucifixus, sexto Kal. eandem die repu-
reperit, multorum late doctoru ecclesiasticor.
congruat sententia vulgata. Cum ea tamen non

congruit Theophili Bezanensis sententia, ubi
Antiqui, videlicet Apostolici temporis
Doctores: hic enim in Epistola synodica, quae
adventu eius, qui de ultima quarta Luna, cum iudeis
Pascha celebrabant, sua cum ceteris Palaestinae
Episcopis, composuit, ait: passus namque Dominus
ab x. Kal. Aprilis, quatuor nocte, a iudeis est tra-
ditus, et ab viii Kal. Aprilis, resurrexit, et
confestim, quasi in admirationem raptus, ad-
dit: Quomodo haec dies pascae terminum excludatur?
et sane contra nos id afferat existimantes Chris-
tum viii Kal. Aprilis fuisse Crucifixum. sed
venerabilis Bedae in iam adducta sententia
perspicua Theophili opinione nihil desert. Eius
vero commentator Brideseus Damasceni in
glossa ad librum de temporum ratione. cap. 45.
illam impugnat, quia non jacuit Dominus
(ait) quatuor dies in sepulchro.
Caius Opus Centurio, Hic tot titulus

15

Primum opera hinc prodigia facta, in domini-
ca passione cornu, solis defectum mystico se-
se collidente, geras, mota terram, etiam
Templi scissuram, ac grecorum admiratum, quod
jesu voce magna clamant exprobrasset glorifi-
cavit Deum, publica quo confessione testatus.
Vere inquit, hic homo filius dei erat. Tales
sane cum Mattheo, non modo Centurionem,
sed et eos qui cum eo erant custodientes jesus,
facto terremoto, et hiis que fiebant, timuisse
dicentes, Vere filius dei erat iste: aliori tamen
quadam ratione fuisse hoc a Centurione ditione,
satis Marcus, et Lucas insinuanti, id de ipso
referentes, minime vero de alij cum ipso jesus
custodientibus. De ipso etiam isto Centurione
memoris prodiderunt, Marcus quidem, quod
id dixerit videns, quia clamat magna cla-
mant voce exprobrasset. Lucam autem quod id
asserens, glorificasset deum. Cuius igitur iam

huc illuc iactabitur animus, neum Christo
morienti crediderit Centurio. Per optime
quidem Theophilatus super Luc. cap. 23. in
hanc incidere rem asserit. Hic (inquit) quod
didit Dominus quando exaltatus fuero, traham
ad me omnes, nunc videtur consumatum. Exal-
tatus est in Cruce, traxit Latronem, traxit Cen-
turionem. A hunc non deponendam sensum,
non parum quoque observare Centurionis huius
patrem, auctore id infra testante Centurione
illum Capharnaumensem fuisse cuius seruum in
lecto iacentem paralyticum sanauerat Iesus, et
cuius fidem adeo insigni, ut Mathaeus Refert
commendauerat elogio. Sed antequam ab
hoc Christi trigesimo quarto dicendum anno
redierit iterum de Centurione sermo, et tunc
de eius nomine, Natione, actandem exitu, nū
Mediolanensis fuerit Episcopus, et ubi ad
Martyriū palmam aduolauerit, satis sese
tractabimus. —

Pilatus Christi Mortem detam graue
 noue, et nunquam addito euentu, tot adeo
 que supra modum omnem mirandi, imitate
 prodigijs, quales Christi a iudeis oblatos
 in iudea. Eius Proximis Præsidem Pilatum
 illico statuisse Tiberium Imperatorem, faci-
 re certiore cordati animi nullatenus
 potuit fluctuare. Quod uero ut auctor
 refert, tum Pilatus recepit animo, post
 eiusdem Christi Resurrectionem, orbem mi-
 uersum in admirationem rapere ualentem,
 opere confestim compleuerit, Epistola ipsa,
 quande huius omnibus transmissit ad Tiberium,
 satis indicat, in exordio ex grege dicent, ea omnia
 mihi contigisse. Exstat Epistola in Egerippi
 Anacaphalosi, adducitur quoque etiam inter diu-
 Dionisij Areopagite Opera Colonia excusa, ad
 commentarijs, Dionisij Casuiani. Tertullian

autem in Apologetico contra Gentes cap. vi.
Admiris Christi miracula, eiusque passionem,
resurrectionem, de ascensione deponit, ait con-
tinuo: ea omnia super Christo Pilatus et
ipse iam pro sua conuentione Christianus, Cesa-
ri hinc Tiberio nuntiavit. Quibus verbis
confirmare videtur, post Christi Ascensionem
scripsisse Pilatus Tiberio, sed ualuit hoc
esse secunda Pilati epistola. Ex istimandum
enim est, Quibus Pilatus de rebus Christi gra-
tis, eiusque dogmatis progressu scripsisse Tibe-
rio, unde et auctor qui nunc ait, Christi
mortem, et Miracula statuisse Pilatus scribere
Tiberio, anno iterum trigessimo octavo
retulisse Pilatum eidem Tiberio de Christo
testatur; hoc idem docuerat prius Eusebius
Cesariensis in Chronico (dicens) O Olympiade
quingentesima tertio anno quarto, qui trige-

trigesimus octavus est Christianitati, Platam
 de Christianorum dogmate ad Tiberium
 retulisse. Neque est cur Cardinalis Baronius
 agere quam senserat, et bene, Platam conspici-
 sse Christum, et Miracula Impera-
 toris Tiberis, valuerit quasi admirari asse-
 rere, neque sequaratione. La se bota postea
 sunt eo anno trigesimo octavo recensere: nu-
 cum ad huiusmodi devenimus annu. Item
 dirimemus, et in quo deceptus fuerit Baroni-
 us, aperte facti explicabimus.

Santa Petronilla annorum decem
 floret. Decem cum esset annoru. Petro-
 nilla, in hoc Christo trigesimo quarto, nata
 profecto fuerat, Eiusdem Christi Domini tri-
 gesimo quarto, ac sub ind. septem ferè annis
 ante assumptu, ac evectur Petrum. Eius Pa-
 trem ad Apostolatum, cum tante huius dig-
 nitatis accessionem, Petrus Christo anno. 31.

facta.

factam percipiui esse videtur. Eadem fon-
tentis de annis decem, quos in hac christi-
34. nata erat Petronilla, Baronius subscri-
bere videtur, dicens, ubi de Divi Petri agit
Martiris, ad Martiry Palmam aduolase-
fantissimam hanc virginem iam sexage-
nariam cum possem fuisse videt, Domitia-
ni Imperatoris tempore, qui imperij habenas
anno Christi octuagesimo tercio moderari
cepit. Aut hoc autem meminit Petronilla
hoc anno, statim post Christi Domini mor-
tem, ac ante eundem recensitam resurrec-
tionem: vel ut indicat, patre in passionem
Christum toties negante, filiam, et si dece-
tantu annorum prostratae immotam, vel
ut insinuet, patrem in se reuersum, amari
ingratum fletibus iam reflouentem, hoc
amari sui fletus, tri dus non tantum proxi-
is rationibus propperisse, sed et filii adeo con-

confutasse rebus at ipsam non floruisse
merito valeamus asserere.

Vigesima septima die Martij or.

Hac die, seu (quod idem est) sexto Kal. Apr-
illis resurrexisse Christum, iam explica-
vimus supra, dum de eadem passionis die
ageremus.

Herodes Antipas cum Herodiade or.

Non hoc trigesimo quarto Christi Domini
anno, sed deinde post quinque alios circa
Caj Caligulae imperij exordium, eximius
ille Historicus Josephus, quem propterea
Latinum Graecum diuis Herimus appellat,
Herodis cum Herodiade pellice incesta, Phi-
lippis autem uxore exilium collocat. Antiqui-
tatum enim Iudaicarum libro 18. cap. 14.
aperte scribit Herodem, quod faueret Ar-
tabano Partha contra Caj. Norum imperium
et in Annementarijs suis habere tantam
ammorū quantā intruendis ditorū Sylic-

igitur

Septuaginta milibus sufficeret, accusatum
ab Agrippa, iudeo Rege, perpetuo a Cayo
fuisse damnatum exilio. Exilij autem locum
illius indicans asserit, apud Lugdunam urbem
Galliarum relegatum fuisse Herodem, unde
nescimus, qua ratione, urbem hanc fuisse
Viennam. Nisephorus lib. 1. Hist. c. 20.
retulerit ex Josepho. Sed quoniam de Archelao
id scripserat Josephus Antiquitatum
Judaicarum libro 17. c. 19. Nisephorum memoriam
locum, Archelai exilium pro Herodis
relegatione usurpasse crediderim. Haec nota
Nisephorum non accessissem, si apud Hispaniam
exulasse sceleratissimum hunc Baptistam
interfectorem, ex Josepho retulisset nobis
nam et si Josephus citato Antiquitatum
Judaicarum loco dixerit, Herodem perpetuo
damnatum fuisse exilio, apud Lugdunam urbem
Galliarum, alibi tamen libro videlicet secundo
de bello Judaico cap. 8. praecepit, cum obauro

auaridam, a Cayo inuocatum uehementer,
 ad Hispaniam fugisse, et in Hispania
 peregrinantem cum Herodiade decessisse. Na-
 desunt multi, qui huius posteriori Josephi
 sententię subscripserint, inter quos merito
 numerandi, Egesippus libro 2. de exilio
 Hierosol. cap. 5. et venerabilis Beda in chro-
 nico de sex mundi statibus. Vterque autem
 addit Herodem ad Hispaniam fugientem
 merore animi in ea consumptum interisse. Sed
 nec Josephus tanta laude dignus Historicus
 sibi non constare iudicatur, in Gallia grie-
 nam, deinde in Hispania Herodem
 exulasse censuerim. Hoc autem est quod au-
 ther hic loco ait, Herodem cum Herodiade
 tota iudea pulsam, primo ad Gallias, deinde
 perinde in Hispania exulasse, ac ibi infeliter
 fuisse mortuum. Verda uero in Ecclesia Regia-
 ris, Vergetum est vobis, in catholonicis Principatu

exulpe

ex alto adiacens Monti, imminens, quæ Siorim
non nullorum fluminum accessione tunc
non parum tam aucto, rixit denique flo-
rentissimis late patentibus gaudens, apud
quæ plura, magna que Cesaris prælia, in
Asiatico, et Petreio, Pompeiani exercitus du-
bus extiterunt.

Herodias vero saltans sup Siorim
etc. Non hæc illa pellex incesta, Philippi
vera uxor, Herodis autem fratris eius, non nisi
habitationis, sed eius saltatrix filia, quæ ipsa
diuiniuante petierat ab Herode, in disco dari
sibi Joannis Baptistæ caput. prænanque
Dico Thomas Aquinate auctore, super Math.
cap. 14. Herodiadis vocabatur filia sic
enim ait vocabatur. Non autem dicitur
quæ sic antea vocaretur, Herodiadis esset,
et forte sic (ut aliqui suspicantur) etiam
Herodis filia, deinde grandior effecta, filia,
nomen relinquens, Herodiadis fuerit appellata

20

de hac Herodade, et non de ~~gallia inuenta~~, eam
matre, aperit autem ~~substantem~~ super flumen gla-
cie conuicta sub mentam miserabiliter pertiit. Ma-
tre autem eius aduicta ~~supposita~~, et uidente rem ion-
tigit sic refert Nisephorus Calixtus Hist. lib. 2.
cap. 20. Sedebunda sedenim (inquit) et aduicta
inuenta que adeo illa, que quidem Herodis habe-
batur, reuera autem Philippi erat conuicta, uita
longius acta, cum pariter filiam saltatorum, acori-
bo facta sublata uidiisset, de inde ipsa quoque
decessit, futuri seculi iudicio et supplicis reueren-
ta, meray ibi quamutissime diuina ira fecit,
intolerabilis que indignationis Domini Calice
fractura. Filie autem eius (dicitur enim
qui memorie commendatur) talis fuit obitus. Eiu-
dem enim quodam hiemali tempore erat, et flu-
uius transiens. qui cum glacie conuictus, co-
agmentatus que esset, pedes eum transibat,
glacie autem rupta, id que non sine dei numine

De mensuris illa statim capite tenui, et in ferre-
ribus corpori partibus laesivens, molliis sem-
uens saltat, non interna, sed in auditu caput
vires seclerum, frigore et glacie concreta, de
inde etiam concuberationem, et a reliquo corpo-
re non ferro, sed glacie crusta, reserata in glacie
ipsa saltationem letalem exhibet. Spectaculo
que eius omnibus probre, in memoriam eaque
fecerat spectantibus reuocat. Hec Descriptionis.

Et sane cum Iosephus foret, Herodem fugis-
se ad Hispaniam, ac in ea cum Herodiade
reginam dicensse, et hinc fortassis Egyp-
tus, et Beda, suam aggregauerint, ut lateri
procedenti vidimus commentaris, non est cum ab
asperentis cultoris Nostri, acerbum hanc Hero-
diadis saltationem, super Sicorim flum. His-
panie Urbis flumen contigisse, laetandi uellamus.

Et Cornelius Centurio Capharnaunensis
Et in Christum credidisse Centurionem hanc

exploratum est. Nisi enim in Christo
 credidisset, eo Capharnaem introeunte, non
 accessisset ad illum, rogans pro paralytico: neque Christo
 tunc ei dicenti, ego veniam et curabo eum, res-
 pondisset, se dignum non esse ut intraret sub
 lecta eius. Nec enim fuit Augustinus Libo
de verb. Dom. hoc diceret cum tanta fide
et humilitate, nisi illum, quem timebat in-
trare in domum suam, corde gestaret. Quod ve-
 ro in responsione adiecit, ut tantis dicitur ver-
 bo Christus, et sanantur quicunque, nam et
 ipse habente sub se milites, et dicente huic, vade,
 ibat, et alij, veni, veniebas, et servus tuo fide
 fide favebat, miram eius fidem, ita aperte
 indicat, ut cum Christophoro homil. 27. in
 Math. dicere auctoret valeamus. videt fide-
lem hominem, nam quod omnibus posteris
fidelium erat apertum atque clarum, quod

more

mortis, ac vite perpetuam Christum habeat,
quod ad inferni januas deducat, atque reducat,
ipse multo ante, et animo credidit, et alij pre-
dicavit. Sed me te multis mover, Christum cum
admiratione huiusmodi audientem perexorare, ac se-
quentibus se dicentem. Amen dico vobis non
veni tantam fidem in Israel. Magna pro-
fecto fides, etiam si de presentibus, non de om-
nibus retro Patriarchis, et Prophetis dicat He-
ronimus, Christum hoc loco fuisse locutum.
Deo vero Hieronimus illico addidit se sic ex-
plicasse celebre hoc encomium, nisi forte in
Centurione fides Gentium preparatur Israelis,
quoniam id in ipso fieri exactissime potuisse,
satis est conspicuum, cum Gentilis esset, ac pri-
mus inter omnes Gentiles qui in Christum credi-
derunt. Non enim legimus, Christo predicante
in ipsum credidisse quosdam Gentiles aliquos.
Propterea diuus Chrysostomus, Centurionem ille

(inquit) primitivus fructus ex gentibus. Origenes
autem. homil. 1. Primum omnium (aut) manifeste
bonitati confessionem revelavit, et novum testamenti
mysterium declaravit, et Ecclesiam in se se monstravit
imaginem, primitivis que ex gentibus Dominum
credentibus factus est. At enim inter omnes conve-
nienter scriptores, Centurionum fuisse Gentilem, ni-
minem huc usque perlegi qui felicem tanti viri
patriam indicaret, praeter nostrum Dextram, qui
illam fuisse Hispaniam hoc loco testatur. vir tam
soluter fieri voluit, primum adeo auctoritas Hispani
periculis tam cito Historia, quae hanc, ad hanc que
Hispaniam veteris praesertim fortunae, ac prosperitatis
litterarum regni peritiam periret, et scilicet viros eius
conspiciant, nec morantur prodere, pro re ipsa habere,
quasi sine profecto, unde recentiores scriptores
antiquitatis monumenta possent, ac deberent
haudire, extitisset, Potuisset autem nostrum huc
tantopere a Christo laudatum esse Hispanium,

in

in auxilio geritur non est. Primum enim erat
ex Centurionibus Legionis quae a Romanis Regi-
onis illius tunc dicitur, ne rebellaret aebatur
inea. Septimam fuisse tradit Dio Histo. Rom. lib.
56. qui quidam dicitur esse, cognomine Ferren
appellatum. in hac autem fuit in reliquis
mali Romanorum. Primum aebatur, ex diver-
sis Romanorum imperio, per orbem mundi de legi. plebs
pugnaret non solum ex Romanis, sed et ex Italia
Alpis, Gallis, et quae sunt in Hispania, quos de
vires, dexterride, gestare scilicet. Tres esse
satis perspicuum. sed nequa. autorem videtur. Con-
ditionem hunc vocari Cuius, Caracolum, in me-
tem abe venire possit, haud esse Hispanum, sed
Romanum, ad Caracolum et quae faciliem
gentem, quae omnium Romanorum Maxima, et
summa honoribus gestis erat nobilissima, hanc
nihil occationem, non potest abe non indicare
Romanis Gentibus Hispaniam a se debellantis

tempore fecerunt Calpurne sub alio quo ad
 id suadendum possem adducere, quod terminamus
 quid fuerint Romani Colonii? Oppida sane
 fuerunt, quae populus Romanus civitas, sed ad
 inibendum deducebat, ut eorum veteres incolas
 coercerent, posterum regerent in auspicio,
 Romaria stirps augetur, Urbana quibus ex hinc
 vixent, quibus quae veterani milites afficerentur.
 His enim fuerunt deducendarum Coloniarum ratio.
 huius Quid vero arbitraris in Hispaniam deduc-
 tas colonias? Plinium secundum Consule, et no-
 gaudere quatuor viginti quinque gentes in
 illam deductas: in Lusitaniam quinque. Vero
 in Belicam: in Hispaniam vero Tarraconensem,
 duodecim; nonne igitur Romani Hispania
 fecerunt. ex Colonis decursu temporis facti sunt
 inobile patris sui iam quatuor filii: eorum
 quae filii ac negotes in Hispania Natam

eam

eam amplius deserere adhaerent. Hanc in-
numerae gentes veteres per Hispaniam Hispani-
am in insulasque partes, in quibus de Roma-
nis eorumque generibus gentibus, Cecilijs, Lu-
ratis, Fabijs, Julijs, Iulij, Memmij, Furijs,
Porcij, Valerij, Marcij, ac Cornelij etiam re-
liquos omnes omnium sanorum multitudinem
supercantibus sit mentio. Adhaerent et His-
pani, Iulij, Iulij, Iulij, Iulij, Iulij, Iulij,
Annalibus, quos nuper edidimus, ubi res adhuc
in Maximianibus alijsque lapidibus extant, ubi
enquibus de rebus additis omnibus Romanis ge-
ntibus sit sermo, ut et mutet castis
iterum re casere dicamus, in seipsum, si licet
tamen non perueniam, ut iam ad signum redeat.
Quodcumque me Cornelij Genti veteris insula-
rum, propterea in hoc Valens Regno inprobitate
omnibus, Dianij, Iulij, Valens, Bonifacij, Iulij

Exensiq; *(Mariano) (Sabinatip sum) Berigimure*
 Drexis, *re tandem saguntis, fide et erumoni no*
 Galt; *Ex Annalium Lib. 3. cap. 11. late reflo:*
 hic autem, quam apud Saguntum vidi, a Cor-
 nelia Lucia, genti sue, Cornelij non parvulo-
 ribus quam decore, consecratione, more civitatis,
 si enim habet

CORN. M. F. MAXIM

CORN. MAXIMA

M. CORN. MAVRVS

M. CORN. LONGINVS

L. CORN. MAXIMVS

L. CORN. MODESTVS

L. CORN. DENTO

L. CORN. MATERNVS

L. CORN. RVFVS

L. CORN. SILO

CORNELIA. L. F. LVCIA

~ GENTÍ ~

B. D. L. V. L. D. Z.

Nemo -

Nemo tamen existimet, nos ita Cornelie gentis
 veterum inscriptionum, quas in hoc extant Caalen-
 sis Regio, idcirco meminisse, ut Calum Cornelium
 Centurionem, spiritus fructumque gentibus, sic illa
 resistentia insinuaremus: sicut etenim nullam
 hanc expectavit animus, ut per Hispaniam

universam, compleret, cuius (historia) et, infra quatuor
 anno ~~de negotiis autem anno proximo dicitur (69)~~

~~de negotiis autem anno proximo dicitur (69)~~
 CORN. CAL. CENTURIO
 cornelie gentis veteres inscriptiones extare dixe-
 rimus, At quoniam et si sciamus, Calum Corne-
 lium Centurionem, fuisse Hispanum, quanta tamē

pro Patria habuerit Hispania, nos esse ignora-
 mus, sicut Patria voluit esse Lusitanus, Beticus,

Castellanus, Augustanus, Galitanus, et profecto
 et quod quodammodo scimus, et quod sit autor

hoc Christi dicitur, et ante gentem iam
 in Hispania: et quod id quod quodammodo scimus

probit, cum per Hispaniam gentem
 GENTI

trigesimo secundo anno, a Christo sanatum
 ad militiam deinde deserendam: redeundum
 quae in Hispaniam, ad proprios lares, ducunt
 et super fuisse annorum tempus, conuertissimam
 sic in Hispania degen, ita se probitate cons-
 plicuum, mirabilem quae omnium oculis prebu-
 it, ut mire flammis mea sua de causa dicitur. Phi-
 rumi ne dactem est, ut in admirationem Hispanos
 raperet quicquid Galilea apud Capitaniam, ante
 annos duos, in eam (teste Math.) Christi ad-
 duxerat: sed libet hic tantummodo hanc et hanc
 posteritatem, quam brevissime recantare, suis
 locis infra hanc explicandam. Cuius igitur filius
 fuit Cuius huius Centurio ille qui videns quia
 Christus magna clamans voce expirasset, glori-
 ficavit deum: publica quoque confessione testatus,
 vere (inquit) hic homo filius Dei erat: neque
 vero huius Centurionis filius, Caius Syrus-

GENTIAN

cen-

Centurio Malaitarum quem sanctus iacobus
Malace traxit, Gronioppis autem Centurionis
Malaitarum filij, Caius, ad quem sanctus iohannes
apostolus, et Euangelista Epheiso scripsit,
et Demetrius hospitalis uir. De filio iam egit
auctor hoc anno, et antequam ab eo discedamus.
Iterum agit, infra que etiam anno 69. de nepote
autem anni. 62. et 66. et 69. de nepotibus autem
anno proximo adductis 69.

Ultima die Junij sancti Dei Aposto-
lici. Petri, Pauli, et Andree Martirio-
gia, non ultima Junij die, ut auctor, sed quinta.
decima Julij divisionis huius Pannoniarum orbi-
inter Apostolos facte perpetuam memoriam
referunt consecratam. sed uon adeo modica sit
dicens, dierum tantum quindecim, numero
comprehensa, ad eamque de eundem divisionis
anno, seu tempore est, transeamus auctoris senten-

iam defendendam, ut ea de re ageretur, a quibus
 Apostoli Jacobo, Zebedei filij in Hispaniam
 advenit, sine dubio tantopere impetratus
 intine pendet, tam armo capere in ipsam
 adversu memorati advenit impetratorem
 acerrimum Cesarum Paroniam. Nam
 nulli partitionem Provinciarum et his inter
 Apostolos factam, nec sub inde armo in quo
 sit celebranda oratione nullatenus attingat, sed de
 Claudio Cesaris, et in ista oratione gestis in qua
 in quo Apostoli erant profecto, in ista oratione
 videtur, in eodictum ante profectorem ipsam,
 simul cum fidei Apostoli condidit. Explorationem
 etenim est stabile Apostoli illud quando in
 vna congregati, in quam eorum quilibet profectum esset
 Provinciam de crederent. Nam cum ante ista
 fidei symbolam ea fuerit ratio, ut quid singuli

essent

essent perditionem perirent, nec ex ullo
parte aliqua, vel apparet, inter eos, in anqui-
culatione Evangelij, diversitas esset, qui fieri po-
tuit, ut id non pariter et tempore quo. Per uer-
citas istas ad quod candidum diuiserunt inter se.
An quoniam ad fidei uandendum, per totum
non est, de futuro tempore, et ad qui de in-
dicere potuisset. Appollonius, qui in libro
Christi Appollonius, non ante annum duodecimum
a sua Ascensione discederet. Hic in tribulatione
moris proderit, minime uero, qui Appol-
lonij septimum, sed de fraternitate non subtra-
tere, anno domini quadraginta de octo
habemus. Neque id ualuisse. Per uerum in
timare, satis competentum est, cum ad uerum
Appollonij septimum, anno Christi quadra-
gesimo quarto, profecto, Appollonius in
Primum, et in Preterea, et in

Apostolorum Actis id testante non minime
 latet, quid in persecutione illa magna, post
 Stephani Mortem facta in Ecclesia, que Hiero-
 solimiserat, euenit: omnes scilicet quos
 Apostolos fuisse dispersos, per Reges, iudeos
 et Samaritanos. eosque pertransisse euangelizate
 uerbum. Philippi in Ciuitatem Samaritanis
 descendente[m] predicasse illi Christi: nomina-
 los uero ex dispersis, usque Phoenicem, Cyprum,
 et Antiochiam perambulasse loquente uerbum,
 et si solis iudeis, ex his autem quosdam uires
 Cyprios, et Cyrenes introeuntes in Antiochia.
 locutos quoque fuisse, et ad grecos, annuian-
 tes dominum Iesum. Antiochiam denique pro-
 fecta fuisse Damascum. Ioseph uero Baronius, in
 gentem horu[m] dispersoru[m] numeru[m] in Asiam
 migrasse asserit: uno et in Europam docet alios
 peruenisse, cum Lazarum Mariam Magdalenam

Mar.

Martham et Marcellam perditur
una cum maxima discipulo ab Nabio deus-
rone proleptus ab Arimathia, reatu ab igne
venalgie a iudeis impetor, in certum per-
periculum Maxi creditur, divina providen-
cia Martham oppulore hoc eodem dispo-
sitioni tempore credit, Nautis autem. Nostres
ut suo loco videbimus, supram quincentos
exigerit, Paucis Cypro ductos, Chastregini
spantare, Chastregini Ambiguntur, perditur
ait. Verisimile ne igitur est, his plusquam quin-
decim mille Christi prionibus (ut enim est
fuisse suo loco videbimus) non modo per regi-
ones iudee ac Samariae digressit, sed et us-
que Phenicem, Cyprum, et Antiochiam per-
ambulantibus, ac in Asia Europae quere mo-
tes regiones, proficentibus, fidei similitudo
quod Christiana structure fundamenta esse constat

de fuisse. Minime profecto, ne ulla parte
 aliqua, vel apparens in terminis innumera-
 ne Evangelij diuersitas esset, quem admodum
 de Apostolorum asserimus. Jam igitur antea,
 hoc fidei canone, proprio nomine dei Ecclē-
 sia nominare consuevit. Symbolum Aposto-
 lorum, dixerunt Apостоли, lingua con-
 fecta in Christi Domini anni trigessimū quin-
 ti initio post Stephani necem facta fuerit
 facta dispersio, in annum precedentem oportet
 fidei symboli constitutionem referre. Quam
 rem et hac alia ratione sic suadere possumus
 Et etenim anno qui Christi erat trigessimus
 quintus, adeo se iam verbi dei predicatiōne
 addictos erant, que credebant Apostoли, ut
 res alteri etiam Hadriano facti quod est, et si non
 nisi paululum atant abriperet ministerio,
 non debere operam dare, arbitria verba. Nam

Stu-

Nam studium profecto non parum erat,
fratru manus ministrare, quoniam tamè
id ad verbi predicatione abducebat; et sine multis,
illo dicentes multitudini discipulorum, non
esse. Equi illas derelinquere verbum dei, et
ministrare manui, Diaconos septem elegerunt,
eos que super hoc opus constituerunt, ut in
orationi, et ministeria verbi possent instan-
tes esse, de verbi vero dei iam tunc predicationi,
tam ad id, necquid in mentem venire poterit,
predicationi normam, ac sub inde fidei funda-
mentum (est etenim illud predicationi norma)
et sibi antea non pensaverunt. Sed parum
per Jerusalem, et sanctissimum Romanum
Pontificem Clementem, hac dicitur ita dissem-
tem, Epistola. i. ad fratrem fratrem Domini
audranus. misit inquit, Sancto Spiritu, est
lata Apostoli. scientia linguarum, adacti in

una positi Symbolum, quod fideles manere
tenet Ecclēsia, conari quisque quod sentit dicen-
do condēderunt, ut discedentes ab inimicis,
hanc regulam per omnes gentes predicarent.

Quod Clarus. Non uide, fidei Symbolo impo-
sitā Regulā, seu normā normā non per magis,
quam proxime post Spiritus Sancti adventū
condēderunt illud Agostin. Non ergo gentes
constituisse illud adhuc in indiscretis magis;
que quod sentit dicenda. Non denique an-
imadvertis, condēdit tam ut Symbolum fidei,
populū extitisse, ut discedentes ab inimicis,
regulam hanc per omnes gentes predicarent.

Data autem operi, et condati patri etiam in hu-
ius res caris, constituerunt illud, nam tamēn
illud Christi adventū. eritis mihī testes, in He-
ruyalēm, et in omni Judea, et Samaritā, et in
que ad ultimam terre. memoria retinuerunt.
ignorabant tamen, ut iām in hominibus magis

quod

quod temporis spaciū ad id præstandū eluxi
essent. Hæc res symboli, et quæ transacta, quæ se præter
vel omnibus ad aliam, inde recedenti, non uentem =
Quæ se ad gentes, et terre occasio, quæ si tandem
conspiciuntur tempestas aut procella, uel est uel
disrupta ferax iactaret, ut et Christa teste essent
et quæ ad statum terre. Quam præter fieri præter,
hæc animo uersantes, post symboli sancti adhibiti
symbolum fidei uiderentur, eadem quæ de cau-
sa et tunc Orbis Provinciarum inter se diuiserunt, qua-
propter Parosorum, ne ex anno Christi trigésimo
quarto symboli fidei constitutionem collocari,
eodem sub inde, et Provinciarum Orbis partitionem
inter Alpes totam factam conuenisse senserunt
ab eis uindictam esse symbolum anno quadragésimo
quarto eadem, quo illa profecta in Orbis
Provinciarum senserunt. Sed quid gloria s. Non ne ut
semper uicis compsecta manu Jacobo Alphonso cognos-
mente iude, eisdemque patri Domini dicto Pa

Palestina obligit. Ea etenim de causa effectus
 fuit Hierosolymorum Episcopus, id in dubio non
 versatur: nemo est qui hoc non probet. Cuius prop-
 ter Apostolos tres se sensens Paulus in Epistola ad
 Galatas. c. 2. qui et et Barnabe Hierosolymis
 dexteras dederunt societatis huic Petro, et Joanni
 anteposuit. Jacobus factus Cephas, et Joannes Nunc
 enim Thomas Aquinas id aperte testatur suggeren-
 ti caput. sec. 2. dicens. Premittitur Jacobus qui
 erat Episcopus Hierosolymorum, ubi haec facta
 sunt. quem admodum vero, nemine opposi-
ssimamente. Effectus est Jacobus, Hierosolymorum
 Episcopus, ita inter omnes convenit, anno quo
 Christus in Caelum ascendit, id antiquis. Haec ete-
 nim in re Eusebium, id afferentem in Chron. se-
 quuntur universi. quorum et una est refe-
 rentia Baronius, cum quo et nostra disputatio. Non
 parum autem est Mirabile, hinc acquiescat

2
sententia, & dicitur, Divisionem Provinciarum inter
inter Apostolos factam, Celestis tunc instituisse.
Nam Jacobo Minori Palestina, ac in ea Provin-
cia, Frigiam, Lyciam, & Lycaoniam, obtinente, exploratum
est, Ceteris Apostolis, suas tunc obtinisse Provincias
in quibus suo tempore, proficisci deberent. Non etenim
fuit cur, si simul non fieret Provinciarum Partitio,
ita igitur illo Christi trigessimo quarto anno, vel
autem aut facta fuit, et consulto sane, ut ab initio
periret tam divisa, quam in quam, vel occasio-
ne se se offerente, vel persecutionis procella He-
reticis, seuente, deberet Provinciam proficisci
quemadmodum et tunc constitutum, eandem ob
causam fuisse ab eis Fidei symbolum demonstravi-
mus.

Contigit que s. Jacobo Zebedei Filio Hispania

Quo tempore Canones eduntur etc. de s. dei

a fratre gaudio Philippo Bergomate He-
remita in Supplemento Chronologiae ano. 34.
est creditum: sed longe astrictu ab Au-
gustino, quem animi amici postea Cantuarii
confert Augustinus, alteri tribuit ipse. Et ma-
ximè quod Patris sententia non subiungitur fi-
lius, sic autem Christi Domini Anno trigesi-
simo quate, constitutionem fuisse ab Apostolis
Symbolum, explicauimus iam supra, de Pro-
cedenti Orbis partitione inter eos facta a
gentes.

Jacobus Frater Domini etc. Comos est
omnium sententia, anno quo Christus in se-
culum ascendit, Jacobum Alphaei, cognomine
iustum, eundemque fratrem domini dictum
fuisse Hierosolymorum facti Episcopum, et si con-
secratus fortasse non fuerit, usque ad initium
anni sequenti, trigessimis debeat quinti.

nam Bede Martini Legium vigesima
septima de canonicis, celebratum refert A-
postolicum hunc.

Sacra Virgo Consilio Tuae, et Mira- vid. inferi
bili vitæ Exemplo, collegio presidet
Apostolico.

Apostoli septem Apostolicos dia-
conos ex Grecis omnes creant. Nulla
est de anno dissentio: Explicare vero omnes
hos septem Diaconos, Stephanum, Philippum,
Prochorum, Nicanorem, Timonem, Parme-
nam, et Nictanum fuisse Grecos hoc opus
hic labor, et tamen non parum in lucem
de Luca in Actis c. 6. insinuare videtur:
nam cum retulisset, in diebus illis crescente
numero discipulorum factum memur Grecorum
adversus Hebraeos, eo quod in quotidiano mi-
nisterio despicerentur long. videlicet, hoc est

ut

(De Pluribus arbitratis) quoniam greci
sanguam magis rudes, ab hebreis nemi nisi
trarent repellabatur: confestim, nonnisi
quidem interposita mora, adiecit, Apostolos
multitudine dicit pulchri convocantes dican-
tesque non fore equum, eos derelinquere
verbum dei et ministrare mensis, Elegisse
seipsum hos diaconos, ac illos super hoc opus
ministrandi mensi constituisse. Quos cum
autem grecorum murmuri, quod eorum videlicet
nemi ministrarent repellarentur ab hebreis, ad-
iecta continuo diaconorum Electio, ut ipsi mes-
sis ministrarent, Nisi ut grecorum murmuris
habita ratio in ea videretur? Hec vero
eorum Murmuris habita ratio, non ne
expresse indicat electos fuisse diaconos, ut ita
murmur comperetur, videntes plebs
narum, atque Ecclesie gravitationem

et ministrarent mensis committam. Quae
 Graeci quoniam videt, ne ministrarent ab
 ab Hebraeis antea repellabantur, sed dia-
 cone hac oculo audent, illis in Diacono-
 rum nomina conyca. Videbit, enim illa
 omnia esse Graeca, de Nicetas nomine non
 est qui pertractare, cum reserret Lucos huc
 Diaconu vocet Antiochenum, ac sum inde
 corset fuisse Grecum non dubium etiam
 Parmena, Timonem, Nicanorem, et Prodo-
 rum nomina esse Graeca. Ex quo fit ut de
 Stephano, Philippo tantum nominibus
 id possit indubium verti; sed qui Grecam
 callent linguam, Stephanu Graecy Coro-
 nam, Philippu vero lamycadi os signifi-
 care percipiunt. Coniectura est haec no est
 cap. convincere quae quod probanda est affirm.

ratio.

ratio. Scire enim Apostolum quod Phi-
lippus cuius est nomen, non fuisse Graecum,
sed Galileum a Petrayda, eandemque ha-
buisse Patriam Andream Apostolum, et si
Graecus videatur esse eius nomen, ac Graecum
virilem, fortem que significet. In Anu-
piis enim positum non est, Palestinam ex
quo Graecorum olim subiebat imperium,
eandem multa utitur nomina. quem
admodum et Hispania, Romanorum plura
accepit, ex quo eorum antiquitas in gerio
paruit. Et si igitur diaconos Graecis gau-
dere nominibus, seorsum mente versatur
eos fuisse Graecos non conuincat, adiecta ta-
men hoc eandem Electioni, in diaconos
confestim facte, post Graecorum murmur ad-
uersus Hebraeos, quod inquit diaconi minis-
terio despicerentur eorum videtur, et a Graecis

tam propter tam non a tam sedet. Scimus
 non deesse qui asserat, non aberratū fortasse
 quid diceret, diavnos hoc ex Grecis esse, si per
 Grecos intelligeret Grecizantes, hoc est, Gre-
 ce loquentes, sed Grecizantes tantū, non
 potunt Greci appellari: et adducte rationes
 non tantū Grecizantes, sed et Grecos fuisse
 diaconos suadent, eodem modo in mura-
 tes, de quibus constat, ut plerique existimat
 grecos fuisse vocatos, quoniam et Hebraei essent,
 in Graecia fuerant nati, siue ex iudeis ibi per
 Antiochum dispersis ducentes originem, siue
 Gentiles ad iudaismum conversi, Proselyty-
 popteres appellati, siue ex utriusque mixti.
 Sic diaconi ipsi horum Grecorum in mura-
 tes confestim electi, Greci vocantur a dextro qu-
 niam nati fuerant in Graecia, quamvis gre-
 dei essent, non nulli natura, non nulli sola
 Religione, ut de Nicolao testatur Lucas. vbi

enim legimus, ut, ad hanc Græcæ Populæ
tum habeat.

Et foret per id tempus in Hispania
Caius Opus, C. T. Centurio qui mori-
entem Christum etc. Centurionem fuisse
Caius Opus, Cai' Cornelij, Capharnaumē-
sis Centurionis filium, qui inter sex oron-
fragores, mutuo se se collidens, subito
que terebris die, Morienteque Christo
prodicavit Hierosolymis esse filium Dei (dicit):
vere hic homo filius Dei erat: fuisse primū,

ex gentibus, qui a Christi morte credidit por-
ticius est. Gentilis enim erat, Capharnaumē-
sis Centurionis, vari gentilis, Patria et ge-
nere Hispani, filius in Christum que, ut
supra non ego auis confirmare conati sumus, cre-
didit, quando de eo publica dixit confessione,
vere hic homo filius Dei erat. Id autem
ut Oesert. Marcus dixit, sedens quia Christi.

Canany, voce expirasset. Quocumque in se habitu
 erunt, qui fieri valuit, ut Centurio, id tamen
 ato post Christi Mortem dicens, et credens, re-
 fuerit primus qui ab ea ex gentibus credidit.
 imo non iudeus aliquis ante Centurionem
 credidit post Christi mortem. sed iudeos
 relinquentes, de solis Genti bus verba facta:
 ipsas, cum ex eis proferre in medium vales-
 set aliquem, qui ante Centurionem a Chris-
 ti morte crediderit? Quem? Corne Cyprius,
 Italiae Cohortis Centurionem. anno de-
 ro. Ethiopeum eunuchum potentem, Can-
 dace Regem Persiarum, non solum natu-
 ra, sed professione quoque multo putat
 Gentilem, quem liquido constat, longe ante
 Cornelium credidisse. ac illud Palmas, et
prota preuenit manus eius des. rebus ipfis
explauisse! sed id te posititione suadere.

nober

nobis quicquam poterimus, non enim ignoramus, sed
credidisse Ethiope, tunc quorundam post Christi
mortem, sed longe post eam, Spiritus qui sancti
ta adventum, ac diligentem discipulorum, qui
anno Christi trigesimo ^{quinto} contigit. Cuius
propter Ethiopeam in eo preceperunt mandata eius
Deo, ideo dictum esse credendum est, quoniam
ab Apostolorum predicatione, primis ex gentibus
hinc Ethiope credidit. Hoc in sensu celebratur
Apostolorum predicatione primitivis Gentium
ipse est factus, quem ad modum a Christi domi-
ni predicatione (et in superioribus vidimus)
Eandem gentium extiterat primitivis Caperna-
naensis Centurio, parens Cesarionis huius
de qua defendimus a Christi morte. primis
ex eadem gentibus credidisse, ac sic gentium
esse factum primitivas. Sed quam pingues
putas? quam obere credis? Certe veluti

Christi ad crucem pendente, gurgulisque
 irrigate sanguine eas germinantibus. Dextrum
 igitur nam non miremur asserentem. Centuri-
 onem hunc Casum Syriam, primum Christi
 mortis germen, ante anni huius trigessimum
 quarti exitum, quo Christus fuerat passus, flo-
 ruisse. sed id auctori non imponamus, non
 enim asserit, ante anni huius exitum floruisse
 Centurionem, sed in Hispania tunc floruisse.
 Potuerat igitur mox Hierosolymis post Christi
 Domini Mortem florere, imo et tunc, de me-
 ces, que ea in Urbe floruerat. sed cum eius
 parens Caius Cornelius Captharnanensis
 Centurio, post puerum in lecto iacentem
 paralyticum a Christo sanatum, anno tri-
 gesimo secundo, demolitionem, Curiamque cogi-
 tam in Hispaniam esset recessus, in ea et ipse

ante

ante anni trigessimū quartū exitum dicitur.
nam et si domo, patriae esset Corinthiā, ge-
nere Hispanus erat, Corinthi que natus, non
nisi quasi temere fuerat Hispano eius patre
tunc pro Romani militis ^{idi} operam dante.
Hec ipsum ac Hispanū genus, Hispanūque
patriam in Hispania arisula, rebus dicitur, iam
ageri, cum in hanc auocarunt Proverbia,
minime vero persecutio post Sphaerbeni necem
Hierosolymis orta, que fugauit discipulos. Hec
enim trigessimū quinti anni exorta fuit initio. Con-
tinuo autem ante anni trigessimū quartū exitum
iam erat in Hispania. gade autem factum
esse ait auctor testis primus omnium Hispanis
genti sua, Christi mortem, ac Luciam admi-
rabilem cum audientium stupore de se posse
tuerit. Vix enim id contingere ualuisse.

si unus in Hierosolima p[ro]p[ri]us extitisset, cum
 eorum p[ro]p[ri]etate quingentos Naue Cypro ad-
 ductos Carthagini spontanis p[ro]p[ri]is p[er]tineti-
 set, mirificis inauditis que nunciis complecto
 Hispaniam extensurissimus.

Quis fuit Cuius Romanus. Domo patria ve-
 Corinthus hic Centurio Cuius erat Romanus
 quem admodum et Paulus, et si Thasso Cili-
 cis Natus, Cuius quoque fuit Romanus. Ut
 enim hoc iure p[ro]p[ri]i quis possit natum fuisse
 Romae non erat quia. Quomodo id erat Romae sicut
 et alia ferme omnia eius dicit. Vbi tribunus
 Cohortis illius que Hierosolymis erat de appre-
 hensio Paulo. Cuius heronem audierat dicentem
 Cuius esse Romanum, quod in admiratione
 ob id raptus, asseruit, se multa summa Cuius
 civitatem hanc fuisse consecutum, at Paulus
 non sic nisi hoc, si tibi comparauerat sed et ipse

tunc

hanc est testatus, C. C. Romanus fuerat natus:
vel quoniam pater eius, iam Civitate Romanam
hinc donatus erat. vel fortasse quia Tharsum
eo spectabatur privilegio. Id enim rationi fa-
vis est consonum, cum ades Tharsum, in Civi-
li bello studuerit iusto Cesari, ut propterea
Julio optimo cognominatum fuisse eam, maxi-
mily donatam privilegis Vis Capitis referat.
quod et Plinius secundus lib. 2. c. 27. indicat,
istam eam inter C. C. Urbes appellari li-
beram. Potuit etiam esse Municij civitas aut Ro-
mana Colonia, ut sub inde Civitatem Romanam
iure donata, ac Romana Colonia cum Mu-
nicij civitatem oppida essent gauderent iure. E-
dem ratione C. C. Romanus potuit esse Con-
tinentis Noster, cum eius Patriam Corintheum,
Plinius secundus, lib. 4. c. 4. agnoscat in Pe-
loponneso Coloniari: aut, si maui, C. C. Romanus fuit.

et si Corinthus Patrias. qm. cum non nisi fortuito,
 id contigisset, ut paulo ante dicebamus, eius His-
 panio patri, pro Romanis ea in urbe militis va-
 cante, inter natos numerabatur, ea in Hispanis
 urbe, que parentis, sui patria erat: hęc autem po-
 tuit esse una ex Municipiis, una ve ex Romanis
 coloniis quibus abundabat Hispania. Modicum
 est in ea hoc Valentis Regnum, et non paucioribus
 quam duabus Colonis. Valentia et illi unquam
 Civium Romanorum Municipio quod Saguntis
 vocabatur, ac Latinorum duobus, Edeis, et Lucento,
 condecoratum erat: ut inde colligas, quod Civium
 Romanorum Municipia, ac Romanas Colonias
 in tota Hispania potuerint esse, Apud Plinium
 secundum in regie numerum, Naturalis Histo-
 rię lib. tertio, capitibus primo, secundo, et tertio,
 Aut certe si Romanam Civilitatem sic non ha-
 buit Centurio, vel Argentis vel hereditario iure

B. D. L. U. L. D. Z.

cuius Patre Civitate Romana Donato solentur
eam.

Baptizatus que a Beato Barnaba. Non ex-
plicat author que tempore Centurio fuerit Bap-
tizatus, num ante quam Hierosolimas venisset
in Hispanias, num iam in Hispania agens, an
vero post reditum in Italiam, cum in ea comes
se Apostolo Barnaba in Galliam eunti Cice-
nam ac Mediolanum, adiunxit. sed liquido
in primis constat haud in Hispania id contigisse,
cum ab Apostolo Barnaba fuerit Baptizatus,
Hispaniam autem non viderit Barnabas, sed
nec in Italia id evenire potuisse, sic facile
suadere possumus. quoniam cum ex Barnaba-
ritinibus, in Apostolorum Actis memoris pro-
ditis, liqueat manifeste, non nisi post plures
annos valuisse in Italiam eum venire, quis
sibi suadere poterit, Centurionem ab ipsa Christi

29

morte, ut iam evidenter credentem, tanto tem-
pore a Baptismi susceptione, abstinuisse, presen-
tem, cum eius fratrem Caium Oprium Malactia-
num Centurionem, dicat auctor, factis Bap-
tismi forte, in Hispania a sancto Apostolo Ja-
cobo, zebedei filio, fuisse tractum. Nonnulla
deerat in Hispania, ut filio baptizato a Ja-
cobo ab eodem non posset tangi, pater tam exac-
ta credens, ab ipsa met Christi morte. Quapro-
pter baptizatum fuisse, antequam Hierosolimam
in Hispaniam veniret, per hoc esse. Cum
que constet ante anni trigessimae quartae exitum
venisse in Hispaniam, ante eundem anni ex-
itum fuisse Hierosolimam tinctum, post pas-
chae sancti adventum, erit quoque per hoc
Quod si ut videtur, est ita, primum ex gentibus
baptizatum fuisse Centurionem arbitramur,
cum Erastum Aethiorem, anno trigessimo quarto

a Philippa, ac Cornelium Caesariensis, Italicae Cen-
turionem, quod Caesarem, anno quadragesimo
a Petro fuisse tinctum, satis constat. Semper
hanc minime leuem esse sed ponderosi multum
habentem, cum plures sanctitate, ac pietate
conspicui uideant. In ea sunt arctissime sententiae
ut Primi ex Gentibus baptizati Corne Cuius
darent honore. At quoniam et si ita sentiant
ipsi, non derunt propterea probitate, pietateque
prestantes uiri (ut uidebimus infra) qui Eunuchum
Ethiopem, non tantum natura, sed professione
queque Gentilem a proscribit, primum subinde ex
gentibus tincti existimatione afficiendum uideat.
cum ante Cornelium fuisse baptizatum, eum
ex Apostolorum Actis sit exploratum. Certis-
si nostro aditum ad hunc honorem non interchi-
det proposita difficultas, praesertim cum iam at-
tenderimus, eum extitisse primum ex Gentibus,

quia Christi morte credidit, nam nomine satini
conponum erat, ut a Christi morte, primus in
ex gentibus, primus quoque ex eisdem gentibus
baptizatus esset.

Tactus est Tertius Mediolanensis Episcopus
id suo loco explicabitur in pra anno sexagesimo
nono, ubi auctor hac de re sancti que viri scribit.

Qui Christi Mortem et Eclipsim admira-
bilem primus omnium etc. Primus a Christi
morte ex gentibus, credens, primus quoque ex eisdem
gentibus baptizatus, cum Hispanus genere esset,
mox quoque in Hispaniam venisset, primus omnium
Christi mortem, et Eclipsim admirabilem, Hispani-
cis gentibus ^{sua} auditorum stupore retulit. Cum
enim ante trigessim^o quarti episcopus, iam esset in
Hispania, antecedere apud eam debuit illis ex
Hierosolyma pulsis, post Stephani necem anno
sequenti, qui migraverunt in Hispaniam. Vide-
rant Hispani Eclipsim, cum tenebrae tunc fuer

am

conuersam terram factam, Solemque ipsum obs-
curatum, referant Euangeliste. Inde enim non
in sam fidem tantum, sed conuersam ydone
terrarum orbem, obscurum fuisse tepetris legitur
Ido constat. Heliodorus tunc erant Dionysius
opagita, et Polycarpus, Plome vero Phlegon, Ha-
Coriani, imperatoris, libertus, ac insignis Chro-
nographus, et uiderant Ecclypsim. Sic et con-
pexerunt Hispani. Qua propter non dicit Au-
tor Centurionem retulisse Hispanis Ecclyp-
sim.

Baronius, Christi natus, Augusto decimum
centum, et Plauio Siluano consulat genero-
ribus.

Genebrardus, cons. C. Cesare Octauio et M. Plau-
tio Siluano.

Asinius Pollio, primus Romae Bibliothecam
publicauit, Genebrardus id addit antea

C. Arinius orator, A. Seny. Pol. Romis. T. cuius
meminit Virg. diris fuy. Neiss a Faberis. recatur.
sic Scianus, qui aliquando resisterat, ne Chris-
tus inter eos referretur.

Idem Genebrar. Titus Livius, Historiographus.
Patanij quarto Tiberij obiit. Eusebius in Chro-
nico.

Genebr. Quiridius Poeta quinta Tiberij Anno
Teresella Historicus Obierunt. Euseb. in Chro-
nico.

Nelata ^{natiuitatis} ~~Historia~~ Christi et Pastorem adoratum
Historia: erat Louy ioseph ait Hieronimus, Epi-
stola 22. turris Ader, id est, Gregis, iuxta qua
jacob pauit Grege, suos, et pastores vigi lantes
audire meruerunt, Gloria in excelsis deo et
super terram ^{homibz} pax bonae voluntatis, dumque
seruant oues inuenerunt agnu de pino, et
mundissimo vellere quod in ariditate totius
terre egesti rore completum est, et cuius sanguis

tulit

tribuit peccata mundi, et exterminatorem Egip-
ticitus impostitici fugavit. Beda de locis sanctis
C. 8. sic. Terra ad orientem in terra Ader id est
Gregis, mille passus a Civitate Bethlehém, se-
gregata est Ecclesia, trium Pastorum divini-
natiuitatis cordiorum monumenta continens,
quibus significari videtur, ait Baronius, tres
tantum Pastores presep. Domini adisse.

Baronius Tom. 1. fol. 39. Eiusmodi enim Na-
ture sunt erroris temporum, ut cum gressus
recta linea semel exiderit, per devia sem-
per ferri, licet inuitus cogatur.

Baronius, Apparatu ad Annales Ecclesiasti-
cos exhibens Herodis Regni annos ab im-
piade 187. anno. Christum Natum, an-
no Regni Herodis vigesimo nono inchoato
ait. ex quo inferre licet ipsum Herodem, vi-
xisse (quod et Baronius fatetur) usque ad
annu Christi nonu. cum eum regnare coisset

37. annis. profecta aut anno 8. Christi nati, qui
que ad octavum Christi annu Herodem super
vixisse, cuius anno 29. inchoata natus est, tam
fatis superius demonstravimus, et illico est quod
in initio sequentis, id est, noni, anima Herodey
efflauit, et incidit in idem quod dixerat inaxo
paratu.

6. Eusebius sexto Etate Christi anno ^{Herodis obitu recenset.} ~~eadem~~
~~anno Beda in Chronica de sex mundi Etatibus.~~
~~nam anno Aug. 47. cum dixisset 42. Augusti~~
~~Christi nati.~~ Herodis obitum recenset. ^{Seu} ~~Seu~~
sequitur Dexter. Numerat enim aliter Regni
Herodis annos, ab Olympade videlicet 186.
anno 3. Cyrilli Hierosolymoru Gregorius an-
no 4. Eiusdem Olympadis. Cui Epiphanius
magis consentire videtur scribens Christi nati
anno 33. Regni Herodis Regis. ^{Sodemans Beda archiepiscopi de sex}
^{mundi etati. Nam ano Augu}
^{47. cum dixisset 42. Augusti}

Quibus consulibus natus sit Christus, difficultas est magna, ^{sedem} ~~sedem~~ que diverse videntur.

fuille

reperiuntur fuisse Antiquorum sententias, quarum
primae auctor est Epiphanius, secundae Cas-
siodorus, tertiae vero est Severus auctor. Testat

Epiphanius natum esse Christum (sed ait in Panop.

lib. 56.) Augustum decimum tertium, et Silvanum

cons. Cassiodorus in Chronico, Cornelij Lentuli,

et Valerij Messala, seu, Messalae consulatus

consequat, precedenti, scilicet anni cons. Severus

autem in Histor. lib. ~~moderat~~ ^{neutri} horum consen-

tens, anni anticipans natum Christum dicit

Sabino, et Messina cons.

Epiphanius sequitur Damianus in Comment. Tot.

lib. 2. inquam sent^m et Baronius, quodibus

aliquando iuit, postea vero Baronius appa-

ratus ad Annales Ecclesiasticos, se accuratius

peruestigata, Cassiodoro acquieuit. Marianus

Scotus qui ante quingentos annos claruit

Chronographus nobilissimus secutus est Cassi-

odori sent^m eademque nouissime Cyprianus

43

(ut refert Baronius) in suis ad Cassiodorum comen-
tariis; Fuit Cassiodorus, Romanus, Literarum omni
genere scultissimus, et in his apprime versatus, et
qui non tantum computares factus, sed et de Episcopo
Pascali, bellum conserens magna adhibita
consideratione. Unq. sententiam coram esse, exif-
sa etiam supplicatione, Olympiadem scilicet de
monstratur, natus est enim Olympiade 174. anno
Christi secundo, cum descriptione Praeside sine, Qui-
rino facta eodem in anno sit collocanda quo et
natalis Domini, Eusebius autem in Chronico, de
expulsionem a Quirino factam, sub eo anno scilicet
de dicta Olympiade collocat: Consul vero, Sen-
tulus et Messalenus Consulatum ingressi reperiri
inter dicta Olympiade anno secundo.

Eusebius in Chronico anno 51. tres simul praesides
paruerunt, statimque simul in eundem urbem
coierunt.

Suetonius in Oct. c. 95. de Cesare Augusto loquitur

ait, quod cum quironem, Caiso Cessare a vinculo
suo interfecto, ex Anglonia rediens, urbem in regem
videretur. hanc circiter tentam, repente liquidam
caera serena Circulus ad speciem celestis sicut orbe
solis ambijt. qdem senea lib. 1. natural. quest.
c. 2. Plin. Nat. Hist. lib. 2. c. 28. et Dio Her-
ta Rom. lib. 45. et tandem Paulus Arostius lib.
6. c. 18. quafi unum eum addit Arostius, ac parit-
simu in hoc mundo, solum que clarissimum
in orbe monstraret. cuius tempore venturus est
qui ipsum solum plus mundum que totum et
fecisset et Dejeret. Contigit id, ait Pansius, in
Apparatu sub consulatu Antonij anno ab urbe
condita septingentesimo decimo.

Addit in super die, sequent anno, Hicis, et
Pansa, consulis visum solum intra tres circulus
effulgere, quorum unu coronis spicaru ignita
circundaret.

Legido et, Plinio Cass. tres soles esse visos, afferit

Plin. Natu. Hist. lib. 2. c. 31. et Dio, Hist. Rom.

lib. 47. Eusebius autem ante Augustum imperatorem eundem anno ait. Rome tres
foles ex oriente paulatim in eundem orbem conerant
et ad finem Barsitus de his agens que diximus
sunt illi, qui in conspectu nimis ea ipse accidisse

putarunt ipso Christi Domini nostri Natali
die. Trinitatis Nostre apparitionem in grano

Trummatu anno, Lepido, et Plinio cotra-
cidisse dicunt, et tertio, ait Eusebius Rome sta-

berna Mentaria Transiberim steum e terra
erugit, fluxit que toto die sine intermissione.

Auctor Noster anno ab urbe condita 792. natu
asserit Christum. Eodem anno Beda de sex

mundi statibus in Chron. Baroneus sequens
Varronis supputationem annorum ab urbe ait

anno 751. natum esse. id in Apparatu. Sed
Martinslogium Romanu anno ab urbe condi-

ta 792. ut Auctor Noster collocat Christi natu-
tatem Paulus Orosius lib. 7. c. 1. anno 742.

Item in
exordio
Annalium

Alex

Ausonii Gallus abiter supputat annos
bis, eius enim supputatio Varroniana miror
est annis viginti. Nemo miraberet varietatem
non adeo omnino usque controversa stabilitate
invenitur. Nimirum et annos eius que cepta est
urbis conditi, sed nec a quo anno incipendi sunt
numerati. Urbis anni, nam ab exortu mensuris
eius, vel ante penes antiquos vna fuit assertio.
Ite id circa dixisse videmus quo intelligamus
non tuto et certo posse Christianos a condite
urbis tempore numerari, ait Baronijs in
Apparatu.

18.

Augustus moritur ~~in~~ Euseb. in Chronico
deficiente aetate (ut auctor ait) 76. Etatis sue
anno. Dio Hist. Rom. lib. 55. cum annos sep-
tuagintaquinque, menses decem, et dies 26.
vixisset. Eusebius ait quod obiit anno 15. ut
Auctor Baronijs quod Anno 16.

6.

Refert auctor anno 6. Herodem morbo inter-
cuti et scabentem vermibus obiisse. nonnulli

offerere, tunc hanc infirmitatem inuigilare
 vexare Herodem, eorum enim initium fuerat
 illico post infantibus culpam. Ita Eusebius
 Hist. Eccl. lib. 1. c. 8. Verum deinceps (ait) post
 necatos infantes, quos mater crudelis Herodis
 facinus contra Christum et pueros eius igu-
 les admissum subsequuta sit, et quo pacto statim
 post nulla ne minima quidem dilatione inter-
 posita, diuina ostio illum, dum adu in uita
 manebat, exagitauerit, et quas progno-
 rarum, ei post discessum e uita obuenturam
 euidenter ostendit, opere prorsum est intelli-
 gere. Hec ille. Morbum refert Josephus
 Antiquit. judaicarum lib. 8. c. 9. ignis (sicut)
 sentus inerat, non tantum conflagrationem
 in supposito corpore, agentem eodem, qua-
 tum intrinsicus crecens operabatur in eodem.
 Audita quoque inexplebilis semper inerat

Duffino pro-
 bitero inter-
 prete

erit in tamen facietat, lingua rabidiz
inuitata faucibus, valebat impolere ingluuientia
intestina interiori, ulceribus tabida putrescebat,
doloribus quoque colli facissimis cruciabat, et
humor liquidus, ac luridus erga pedes tumi-
dos oberrabat. Similis illi quoque et circa
pubem erat afflictus: sed et uerenda ipsa
putredine corrupta scatebant vermibus &c.

Refert huius loci test^m. Eusebius, et mox refert
eundem Josephum inter alia hoc dicentem
de Herodis morbo. Febris namque una parte
lenta vexabat, prurigo ex alia parte, into-
lerabilis, per omnem corporis diffusa super-
ficiem. Hic erat morbus quem auctor inter-
cutem vocat, de quo fortassis Cicero 3. offic.
si quis medicamentum cuiuspiam dederit, ad
aquam intercutem. Propterea scripsit Eu-
sebius in Chron. Herodes morbo intercutis
atque scatebantibus toto corpore vermibus

miserabiliter et digna moritur, idque affert. an.

De sicut auctor contigit. et deo Beda Tom. 2. in h. h. h.

De sex mundi. et ab eis. Proinde me bo interuicti a quo
et scatenabui toto corpore verum est. ubi

14. Anno 14. ait auctor Augustum cum Tiberio filio
conuictum eo anno agitate. et dem Tiberius in Chronico
ubi addit inuenisse haminu tunc monagies trecentona
et septuaginta millia.

15. Tiberius iulius diuis Augusti filius. Tiberius vero
appellabatur. fortassis uocat auctor Tiberius. et h. h. h.
quod iulius Augusti, uxoris Augusti esset filius. Hoc
anno etiam Tiberius ait cum ad ingoriam euulsi.
Baronius anno sequenti.

2. Augustus Tiberium et Agrippam in filios adop-
tat. sic auctor. Ad eum anno Tiberius in Chronico
exerit. id de utroque adoptato, cum dixisset Chri-
tum natum 22. Augusti anno, in 23. edloret
adoptionem horum. sed Baronius anno 4. et h. h. h.
quod eum. Tiberio Catone et C. Ventione Saturnino
Christi autem. et ad id uita. Quellium.

Pontius Pilatus &c. Eodem anno Eusebius et
Dionysius similiter Anno Christi 22. In Pontibus
Gelibis et C. Caluicia Sabino Cass. cum Valerius
Gratus iudee Praefectus annuus in Magistratu Egis-
set undecimum, successorem habuit Pontium Pi-
latum qui in eadem functione annis decem per-
mansit. huius Josephus et alij aut. Baronius.

De Epistola B. Virginis vide similia in Baro-
nio anno 31. fol. 104. De Epistola Christi ad Ma-
ggarum &c.

Christus Praedicat. Hoc Anno fuit initium pre-
dicationis. Ad hunc enim spectat amonitio quod di-
cit Marcus. C. 1. postquam autem traditus est
Ioannes (inquit) venit Jesus in Galileam pro-
dicans Euangelium Regni dei et dicens quoniam
impletum est tempus et appropinquavit Regni
dei. Penitemini et credite Euangelia. Eodem
anno Eusebius in Chron. et Baronius
Christi Mortem Passio. &c. anno. sed procedenti
Eusebius. arguitur tamen huius sententia

Paschalis. Absoluto (ait) trigesimo tercio anni:
 Dni. et trigesimo quarto imperato. Cn. Domitio=
 Aeno Barbo, et vitellio Negote, vel. (ut a Come-
 lio Tacito ponitur) Camillo Verboniano. Et
 Paschalis ipsa die, idem Dominus Noster Iesu-
 Christus, humani generis Redemptor, pro sa-
 lute omnium, vitam suam pro nobis. Crucis supplicium subiit.

34.

solis defectio. Turca id imminuat, dicens, post
 tunc obscuratorem. Mirabili quidem et gradigi-
 osa solis defectio, cum secundum Astrologorum
 numeros certum sit, postem, quando Luna plena
 est, non potest deficere, sed quando finis est Luna
 (et non quidem semper) solet. unde Chrysostomus
 in sua Pentecostis. Pascha enim erat iudeorum.
 quod non nisi in plenitudine Luna celebrabatur.

308.

Eusebii Martyrologium iuxta Constantiam
 compositum, et certe licet non exet, Hieronimus

in suo Catalogo, recens quae Eusebii scripsit
de Martyribus quoque scripsisse affirmat, et hoc
sunt Martyrologium.

34. Claudia Procula Uxor Pilati. Nil timet
justo illi multa enim passia sunt hodie gaudet
visum propter eum. Cum (inquit) prociatibus
ad Obsecrum scilicet paranda esset Ovis
Diabolus tumultuabatur, et prociatentiam inmittit
proditum, et laqueum illi monstravit, et suppon
ditum quo strangularetur edocuit, et Marcellu
lam tribunum eandem in summis, et a Crucifige
do se parat inducere moliebatur, qui gravi amna
lapidem moverat, ut eadem ovis pararetur:
nam quod prociatentia duceretur, et obsecrum
madum; hanc enim parte minus scilicet se la
tam, sed sentiebat suam ipsius perniciem. Sed
longe aliter Theophilatus Mattheo. 27. 19. narra
tum, qui iudicatura Pilato uxorem eius terret.

Non

Non ipse autem videt fornicationem, sed uxorem, videt
 quod ipse indignus erat, ut quod non creditum
 habitus que fuisset, ad gratiam loqui, fortassis
 etiam tacuisset talia, cum esset iudeus. Providens
 autem quod fornicationem facerem, non ut abstergerem
 Christum, sed ut servaretur uxor. Conteritur Janse-
 nius. Periculamenta enim a Deo immittit asse-
 rit, nam si a demonibus, ad impediendam Chri-
 sti passionem, idem sane egisset impudens, quos
 tamen non desisterunt ad concupiscendum cogere
 saltem, Conuenienti autem suo exultato Christum
 iustum uocat; hoc enim Lucas eum uocat di-
 cent. 6. 33. iustificabit ipse iustos sexus meos
 multos. Erat post d. Tho. Matth. 27.) ista
 Mulier Gentilis, et signat Ecclesiam Gentili-
 um que suscepit Christum, ut infra ad Corin-
 th. primo.

Nihil tibi et iusto illi. id est non pertinet ad te

Judicare, imo ipse debet esse iudex totius. Et infra,
de deificatione possumus dicere quod facta est a deo
per Angelos bonos. Dionysius Catholicus arguit
eum ignatio, et solures alij. Démon, inquit, frequen-
ter vacillavit in notitia Christi, nunc estimans
eum esse Christum, propterea divinitatis insignis-
sume arbitrari positum propter humanitatis
infirmitatem. Cum ergo Judam exitarit ad Christi
proditionem, putavit quod non esset Christus,
verum in ipsa nocte, et deinceps incredibilem
mansuetudinem, pacientiam, atque constan-
tiam Christi conspicens, cernens que scripturas
de Christi passione predictas iam in ipso pro-
prie impletas, et cito timens complendas, videns
quoque, ut creditur, consolationem sanctorum in-
cumbens, cepit vehementer conijcere, quod ipse esset
verus Messias, timens que vinum ac ebulliant
ab eo innotavit mulierem ad ea que dicta sunt.

ad inducendum s. vicum suu ad Christo Libera-
tionem.

34.

Non Christi nulli dicunt, in hoc mundo per
tres menses. Sed non plures esse qui dicunt, Christi.
tum postquam anno trigesimo ^{tercio} per tres menses

iniquitate. autem vero ad 34. inchoatum differt per
sententiam eius, et Mortem. Hanc sententiam fecerat
sanctus Ignatius, qui Christo secundo vixit, post
Christum post Resurrectionem, se vidisse in carne
restitutum, scribens ad Golcorum. Id afferit in
Epistola ad Thallianos, postquam videbat anno 34.
de Messie tercio post Etatis. Hanc sententiam Bede

de ratione temporum c. 45. habet in falsa sententia
deleptis fides, dominum in carne postquam
triginta tres annos, usque ad sua tempora passio-
nis vixisse. Ex quo fit suum sententiam, delectationem
ipsam appetitam, et obsequium suum fuisse, eam
factum afferimus Baronius agens de ipso anno 34.

C. Sping

C. Optat. & C. Primum cum igitur et tabula que
diuina operatione prodigia facta essent, Centurio
sepe videns ab imperatore admittitur, quod per se
magno clamore exorisset, glorificauit deum
et publica professione testatur, uere inquit, filius
Dei erat iste. Porro Centurionem hunc, Longinum
Nomine appellatum fuisse, scripta que fidem
secutum, abduxisse. De a Militia, ac denique ad
martirii palmam aduolasse, qui eius res gestas
seruauerunt, testantur. In quibus redarguuntur
qui ex apocryphis, quibusdam scriptis tradiderunt,
Longinum Nomine, eundemque ^{causam} fuisse militem
illum, qui lancea lateri Domini aperuit.

40. Cornelius Centurio glaberrimus, eius uitam scribit
late Metaphrastes, et adducit eam Surius tom. 5.
die 13. septembris. Cum digressus a tem. (ait) ab
Hierosolimis, Agrippolis, post delerem acceptum
propter Stephanum, simul aduenit etiam Cornelius,

et venit usque ad Phoeniciam, et Cyprum, et per
 Antiochiam, et rursus profectus est una cum Icho
 et Timotheo, et nec Ephesi quidem ab eis est fuit
 Cum autem recognovissent secessionem Civitatem
 esse subiectam, cultui simulacrorum, contra tabe
 quamdam eo irat, et cum gemitu, et fortibus
 cum, post autem venisset in Corintheum, ibi per
 demerite vadit ad Corinthios. Quam multa pro
 gressu laboribus, Demetrium prefectum, et unum
 eius et filium, et undecimam Civitatem conuertit
 et ad fidem, et tandem ea in Civitate obdormi
 vit in Domino.

De C. Oppio Centurione. Num dicitur per scriptura
 vidimus appellatum esse Longinum. quod de
 cimus? Fortassis Longinus fuit cognomen, di
 cimus enim tribus in una Patrum: stebantur nominibus
 prenomine, nomine, et cognomine, et Martius
 Tullius, Cicero, et si quis autem autem per Oppium.

et Noxam Centurionis (dicitur) C. Oppium fu-
isse appellatum, et ignoravit cognomen, quod
est Longinus, ita comparat, patet res. In Meta-
phrasibus, sunt boni Longini vitam, et Martij, quod
eodem refert Suetius tom. 2. insinuat Longinum
Centurionem fuisse Cappadocem. Cum enim dixi-
set, quod repisset in Cappadociam, postea refert, iude-
os eo venientes ad querendum, et interficiendum
illum, cum Cesaris liberis morte Longini dam-
nantibus, quod praedicaucerat late Christi fidem.
cum audisset Longinum in quodam agro, pater-
terno (inquit) agere vitam ab omni negotio
remotam. Statim venient in agrum etc. Hinc
inferri videtur Cappadocem fuisse Longinum.
Postea refert, in ea regione ad Martij gal-
limum adulescentem ab illis iudeis cogiteplexum. Au-
tem fuit in sum Hispaniam, et postea dicit in tra-
fuisse Paphlagoniam a D. Barnaba Apostolo.

de factum ab ipse ~~terram~~ Metaphrasen sem. Spi:
et cum retulisse Metaphrasen genti sui primum em-
mum. ~~Christi~~ Metaphrasen, ~~de~~ ~~in~~ ~~que~~ ~~ad~~ ~~miris~~
Silem.

40. De Cornelio Centurione Cohorsis ~~italie~~ ~~pagro~~
retulimus que scribit de eo Metaphrasen. ~~Baroni~~
in anno 21. colat eius conventionem et ~~transi-~~
que et contingent cum Petro et ~~apost.~~ in eoque
est baptizatus ab ipso. Que autem facti ~~ipso~~ ~~ipse~~
facta sunt a Cornelio, Metaphrasen ~~describit~~ que
cum ante quorundam ~~causam~~ ~~causam~~, ut ~~pro~~ ~~inde~~ ~~ipse~~
videntur, ~~identitas~~ ~~pro~~ ~~ferunt~~ ~~thim~~. ~~Porro~~ ~~factu~~
tum fuisse, sed post Zachariam, ~~Cornelium~~
Episcopum ~~Caesareensem~~, ~~Romanum~~ ~~Martire~~.
quum testatur, quod et apud Clementem ~~scriptum~~,
sicut sine ~~structore~~, ~~alibi~~ ~~seratur~~ ~~creatus~~ ~~Episcopus~~
opus ~~q~~ ~~lij~~. ~~Martirologium~~ ~~Romanum~~ 2. ~~Februario~~
sic. ~~Cesares~~ ~~in~~ ~~Palestina~~ ~~p~~. ~~Cornelii~~ ~~Centurionis~~,
quem ~~beatus~~ ~~Petrus~~ ~~apostolus~~, ~~supra~~ ~~scribit~~

43

et.

~~et apud Imperatorem Urbem Epate honore subli-~~
~~mauit Metaphrasti serm. in vita le. Apollonari~~
~~29. Junij dicit. Cornelius factum Consequum~~
~~ly. sed id (ait Baronius) nullius auctoritate~~
~~corrobatur id dicit in Martyrologio.~~

34.

Herodes Antipas cum Herodiade accusatus ab
piscis Rege iudee quod fauere Arabibus Par-
tho contra Caesarem Augustum, et in Armeni-
ensis suis habere eorum Annonam quantum
imperandi diceretur, septuaginta milibus suffe-
ret, adeptum Herod. Tetrarchiam ad Agrip-
pam Regem adiret, Herodemque pergetas dan-
navit exilio apud Lugdunum orbem Gallie
cum Herodiade que soror erat Agrippae unde
pater per ratione et eulaxit Nephorus ex Jo-
sepho exulare Herodem et Herodiadem diem
id refert Ab. l. Hist. c. 20. sed de Archelao di-
citur quod in Diemna Urbem ab Augusto fuit
relegatus ut refert Bede de sex mundi statibus

~~et~~ ~~tom~~ Herodis ~~Josephus~~, ~~Antiquitates~~, et ~~18~~
 Josephus ant. jud. lib. 14. c. 12. dicit de Arche-
 lao. ~~18~~ ~~ta~~ ~~scribit~~ ~~Josephus~~ ~~lib. 14~~ ~~Antiquita-~~
~~tum~~ ~~Judaicarum~~. c. 14. ~~gesta~~ ~~vero~~ ~~scribit~~ ~~lib.~~
 2. De bello judaico c. 8. Herodem ~~ob~~ ~~curam~~
 cura Caio inexpectatam vehementer ad Hircaniam
 fugisse, et in Hispania ~~ore~~ ~~germantem~~
 cum uxore Herodiade decipere. Quia ~~in~~ ~~re~~ ~~locum~~.
 Josephum ~~Geisopis~~ de exilio Herod. lib. 2.
 c. 5. addit Herodem ~~in~~ ~~re~~ ~~animi~~ ~~conspicuum~~
 interisse. ~~sed~~ ~~cum~~ ~~tempore~~ ~~Caes~~ ~~impedito~~ ~~et~~
~~mutata~~ ~~et~~ ~~facti~~ ~~ex~~ ~~ita~~, ~~neque~~ ~~quaratione~~, ~~col-~~
 locet. Auctor ~~hac~~ ~~omnia~~ ~~anno~~ ~~94~~ ~~ante~~ ~~Christum~~
~~non~~ ~~esse~~ ~~supra~~ ~~ad~~ ~~annum~~ ~~89~~ ~~si~~ ~~in~~ ~~quo~~ ~~factum~~
~~et~~ ~~Caes~~ ~~in~~ ~~impedito~~. Propterea ~~Herodis~~ ~~exilium~~
~~et~~ ~~constituit~~ ~~exilium~~ ~~Herodi~~.

De morte Herodiani, et filii eius, Iulianus,
 et Josephus lib. 14. c. 12. et 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100.

(ait)

part) et adultera inestagis adeo illa, quae quidem
Heraclis dicitur, reuera autem Philippi erat
coniux, et longeius aetas, cum quae filiam sal-
tatricem, acerbo fato sublatam ardiisset, deinde
in saepeque decepit, futuri saeculi iudicio et susp-
picio reservata, moras isti quam citissime Divi-
no in seces intolerabiles que indignationi da-
mini salicem suavitatis. Filia autem eius (ing-
nus est enim qui memorat ~~amendetur~~) talis fuit
sorum. Lendum ei quidem brutalis terrore erat,
et sic uti transiendum, qui cum glacie constrictio-
nem, congressa tunc que est, quod cum transi cati-
glacie autem duxta, idque non sine dei nomine,
denique itur illa statim capite tenens, et inferiari-
cat conpari, duntaxat, latet uicinis, in illiusque se
mouens saltat; non in terra, sed in aedili ca-
put, vero selectum, fignis, et glacie constrictum,
deinde etiam cum adulteratum, et ante loca conpar-

non ferro, sed glauci crustis sectum, in laque
 ipsa saltationem letalem exiit, spectaculoque
 eius omnibus spectatores in mirum et in gratiam
 spectantibus reuocat. Hec uide. At qui inquit
 Harmonia huiusmodi historiam uel constantem habent
 ueritatem, et non sicut apud ueterem. Hec uide. Tomo
 2. de Chron. de sex statibus mundi, Caesarem de
 Caelo Imperatore, docet quod Herodes, fugiens in
 Hircaniam cum Herodide, merore pergit. 3. de
 securo fulgore dicit in illa que sunt in Cyprius.

34.

D. Kal. Aprilis, hoc est 24. Martij, feria sexta
 Cruxifixionis, et consequenter resurrectionis et illu-
 minis sic placet ueteri scriptori, in uita beati
 Cesariensis sub Theophrasto eius Cruxifixi in primo
 tempore Victorij Romani Pontificis regnantis,
 dictam Theophrastum dixisse Christum resurrexisse
 9. Kal. Aprilis hoc est 24. Martij, et quod
 sit Theophrastum consequenter sensisse Christum
 Cruci affixum 9. Kal. Aprilis, hoc est 24. Martij.
 Descriptio de scripto que habet in nomine Christi.

crucis

crucis

cruci affixus. eode. Doro. fol. 129. D. Hieronymus in
Martirologio sic. Octavo Kal. Aprilis Hierosolyma
Dominus crucifixus est et sexto Idibus Aprilis Hiero-
solymsa resurrectio Domini Notis Jesu Christi celebra-
ta est. D. Augustinus Lib. 4. de Trini dicit cum
8. Kal. Aprilis fuisse conceptum per et passum.
Idem idem sentit Lib. de temporum ratione c. 48. quod
autem scilicet octavo Kal. Aprilis crucifixus est
sexto Kal. eandem die reperiit in locum
sane doctorum Ecclesiasticorum constat sententiam
vulgatam quantum Theophrastus Esjariensis anti-
quus videlicet criminisque legatus hunc temporis
doctor in Lybiae synagoga grammateorum eos qui
decima quarta luna luna reperiit. Pascha celebrabat
una cum ceteris Paestini huiusmodi scripsit ita
dicat. Et in primis non est sub g. anno Damiana
sancti Damiani in idem hunc hunc hunc hunc
datur. Et Passu namque Damianus ab 8. Kal.
Aprilis qua nocte apud est traditus et ab 8.
Kal. Aprilis reperiit. Quomodo tres dies

terminum excludentur. Et super quem locum
 B. ridejentes. Nemesienis in. Glor. ad hanc Bede de
 ratione temporum librum c. 48. ait. videtur enim
 Theophilo excludi tres dies dominie passionis ab
 occidentalibus qui octavo kal. Aprilis die, dicunt
 Christum fuisse passum. Si octavo kal. Aprilis ce-
 lebratur passio, quomodo tres dies id est XI. X. et IX
 foras terminum excludentur. contra nos hoc dicit qui
 octavo kal. Aprilis celebramus Domini passionem.
 sed contra Theophilum scribit hic comentator, in-
 ferens ex eo quatuor dies iacuisse Christum in sepul-
 cro. Sed non est verum (ait) quia non iacuit
 quatuor dies in sepulchro.

34. C. Opius Centurio. de hoc multa autor ^{hic} et infra.
 esse Hispanum, filium Centurionis Capbarnau-
 rensis etc. Crucem fuisse Romanum Baptizatumque
 a Beato Barnaba, factum esse tertium Medici lanen-
 sis Episcopum. Hic habuit filium Centurionem
 Malacitanum, qui tinctus est a B. Jacobo vide
 Anno 12. et de eo dicunt fuisse charum Adrianus.

anno 66. id dicit, appellatur Centurio Mala-
citanus, et credo quia Malacae fuit in Phoenicia
centurio, sicut erat alius appellabatur Centurio
Capharnaonensis, quia apud Capharnaum fuit
Centurio, hic habuit duos filios, alterum vocatum
C. de quo dicit anno 69. S. Joannem Ephesius
eum scripsisse: alterum vocatum Demetrium
Hospitalium virum. hos enim duos ait ibi fuis-
se filios Centurionis Malacitanus. De successori-
bus. S. Barnabae Apostoli in ecclesia Medista-
nensi, quam ipse fundaverat, et septem annis
administravit, et postea reliquerat ibi Anatho-
lio Episcopo et successore relicto, scripsit Liberum
ex Bibliotheca Vaticana, et ex Manuscript. Car-
dinalis Sirleti collectum iussu Pij V. quem
postea auxit illustravit, et in ampliore forma
redigit Augustus Catanus ex Societate Clericorum
Regularium S. Pauli de Colli et Romae edidit anno

In eo ponitur tenetur Mediolani Episcopus Crispius
Sergius Romanus qui sic habet

Criscus Sergius Romanus B. Damiani Apostoli
discipulus, et quia comes se et cum in Galliam
Cisalpinam adiunxerat, Apostolicis virtutibus
imitator, proclatus, Sanctorum Apostolorum
Petri et Pauli desiderio flagrans, iter ad urbem
Romanam suscepit, in viam demum esset divina
proserensione vidit est Heronis iussu. Martirium
obijit. Romam ubi venit quod proserenserat re
cipere esse factum cognouit. Cum Beato autem
Clemente, et Lino, ceterisque Apostolorum disci
pulis aliquandiu fuit quibus cum euangelij pro
dicationem communicauit, a Beato Lino presbi
tere, a quo primum episcopus factus fuerat
Episcopus creatus est, et ad Regendam Ecclesiam
Mediolanensem, cuius prior conditor fuerat
missus, tanta mortuus probitate fuit, et vite satiate

et orna pauperes Charitate, quod in Ecclesia Me-
diolanensi, omnia communia haberentur, sicut
tempore Petri Hyeronimi, et Alexandri, sub
Maximo, hic prope fontem, ubi nunc est Ecclesia
santi Eustachij baptizavit multos Senatores, et
nobiles Mediolanenses, inter quos fuerunt Philo-
pous, et filij cum tota domo sua, et Sophiam
Romanam, que deinde in sanctorum Numerum
a Clemente Primo Pontifice relata fuit, Vitale
et Valeriam conjuges, postea Martires, et pa-
rentum S. Gerasij, et Prothasij, qui etiam
paulo post preclaro martirio nobilitati
sunt. Hic primum Cimiterium ad sepelendos
Martires in cryptis Castricianis dedicavit, tandem
cum multa eques, et graves pro Christi fide pugna
in illo persecutionis Neronianae impetu perstruisset,
accusatus Paulino Proconsule quod corpora Marti-
rum sepelliret, Martiry Palmam adextera sua

Cyprianus, et Philoggo patribus, sepelitur in
 suo proprio. cuius festum Ecclia Mediolanensi
 5. Kal. Octobris celebrat. Cyprius cuius in Ecclia
 quae modo dicitur s^{ti} Francisci conditum est in
 sacello s^{ti} Donatiani, dicato s^{ti} Martini
 Cimiterio nuncupato. Hic ille.

Romanum appellat. fortassis quod Cuius erat
 Romanus. Bene igitur potuit esse Hispanus, cum
 multi Hispani Cuius essent Romani, appellatur
 Gaius Noster Cuius, quod est idem, scribit potuit
 esse cognomen quod Dexter imperavit.

34. sancta Petronilla annoru decem. tunc in decem
 annorum esset, fit ut eam susciperet ab uxore
 anno xpi. 24. et insequenter de se ante dⁿⁱ
 solatu. cum ad ipsum uenisset fuisse vacante aene
 31. Constat enim tum Tertulliani, tum s^{ti} Hiero-
 nymi sententia, coniugata s^{ti} Petri, et quae in
 Christo carnis fuit, fuisse ab uxore sua coram ne fetu

Hinc constat anno 69. quo Petrus Sijst. natam
Petronillam 44. annos, quod cum ita sit. future
matrimonium est puerorum. nescio quomodo tempore
tantis forme potuerit esse, ut Titianus Nob. illi
maritus, eam tam vehementer amaret. si vero de
mitiani tempore mixta est, ut verius videtur
anno 39. habuisset iam Petronilla pluraquam
39. annos. et Domitium benegyusd tunc esset sexa-
genario.

94.

Statu Christi Mortem et Miracula scribere statu-
it Tiberis. Non dicit quod tunc scripsit, sed quod
statu scribere. Baron. (verry existimat scripsisse
statu post Christi resurrectionem) id contra Sup-
remum qui id factum recensit anno 38. sed Sup-
er non dicit nisi tunc Pilatu rexulisse ad Tiberium
de Christianorum dogmate. Alut. eodem annis, ait
Pilatum ad Tiberium de Christo retulisse. sic Sup-
er. Pilato de Christianorum dogmate ad Tiberium

referente, Tiberias petulit ad senatum, ut inter cetera
 sacra recuperentur. Verum cum ex consilio Patrum
 Christianos eliminari velle placuisset, Tiberius per
 edictum accusatoribus Christianorum comminatus est
 Mortem, scribit Tertullianus Apologeticis. Hic ille
 iam erant Romae plures Christiani unde natus
 fuit hoc esse statim post resurrectionem. Aliud fuit
 de Epistola, agente de Christi morte, et miraculis,
 quam adducit Egerippus in sua Anaphorae, Haec
 ne statim scripsit Pilatus dicit enim in eius expo-
 sitione, res enarrant, neque accidit, quod et ipse
 probat, quod per invidiam se, suisque poste-
 ros, crudeli condemnatione percutit. Et. Unde quod
 in titulo dicitur ad Claudium scripta. vel error
 est quod a secundo inposit, vel id factum est quod
 Tiberius ante imperium Claudii dicitur. Certe
 conueniunt Praesides Prouinciarum ne magis mo-
 menti que contingerent in Prouincijs, ad imperatoris
 scribere. sed non est dubium, et illis id plene fieri.

qua

que propter Baroniū. Porro hæc de Pilati ad Fa-
cerium de Christo facta relatione Eusebii, resci-
mus qua ratione post annos quinque Olympiade
203. anno 4. recenset quo anno Tiberius 16. Mar-
ty. mortuus est, sed iam scilicet nos.

34.

C. Cornelius Centurio Capharnaenensis. Baroniū.
cum domus sua Legionis & Romanis in diversis pro-
uincijs abessent, regio sexta, que ferrea cogno-
mine dicta est, in iudea degere consuevit ut au-
torest. dicit Hist. Rom. lib. 11. cuius Legionis vnus
ex Centurionibus, cum fuisse existimamus, qui post
hoc pro seruo suo saluti Domini interpellatus
sui fides adeo insigni Domini Regis commendatur.
qd. contigisse ait Baroniū anno Christi 32.

34.

De Centurione Capharnaenensi. Aug. lib. de
Verb. Dom. dicendo se indignū, propterea se dignū,
non in cuius pariete, sed in cuius Christi intra-
ret. nec enim hoc diceret, cum tanta fide et humi-
litate, nisi illum quem timebat intrare in domū

suam, corde gestaret, nam non erat magna felicitas
 si Jesus intraret in parietem eius, et non esset in pectore
 eius. Christ. hom. 21. in Malto. Vides
 fidelem hominem. nam quod omnibus gestata futu-
 rura erat, apertum atque clarum, quod multis acui-
 tis potestatem Christus habeat, quod ad inferna
 Januas, deducat atque reducat, ipse multo ante,
 et animo credidit, et alijs predicavit. // et immedia-
 te ante hoc dixerat Christ. tu vero illud etiam
 mihi perpende, quo pacto demonstravit, quod
 etiam morti tanquam senio dominari possit et
 imperari ut Dominus. Cum enim dixerit, dno-
 veni, et venit, ac vade, et vadit, illud profecto
 significare voluit, quod minime poterat inque-
 rere, quomodo mori pervenire, si Jesus ex abiret, iuse-
 rit. Vides fidelem hominem. nam quod omni-
 bus etc. ut supra. // quod eadem in eadem Homil. 11.
 fuisse autem Centurionem et genere Iudeum

tum a nomine ipso vocabuloque Centurionis con-
gruum est. tum etiam quia dictum est, nec in Isra-
el tantam fidem fuisse inuentam // Idem in
Eadem Homil. super illud multi ab Oriente et
sermonem de gentibus introducit, sed an ea accepto
a Centurione: nec nomen Gentium aperte inuenit.
non enim dixit, multi Gentium, sed multi ab Ori-
ente, et occidente, quae sane gentes voluit designare
non tamen perinde audientes offendit: inuolucrum
enim erat dictum. Tunc fuisse Gentilem, late pro-
bat Iosatus Mat. 5. 4. 9. 26. Ex inter alia, expli-
cans illud {multi ab oriente et} ait: significauit,
Centurionem non esse de Regno illis: sed de finibus ue-
nire: scilicet ab oriente vel occidente // Idem
Iosatus, hinc Centurio erat Gentilis et erat de exer-
citu Romanorum: nam hoc tempore Imperator Tiberius, qui
tunc regnabat, habebat exercitum in Iudaea, scilicet
milites ex diuersa loca ne gens illa posset rebellare

etiam erant multe cohortes militum in Iudea et mul-

ti centuriones. Hic (ait Lyca) erat portus Romanis

ad custodiae principalis civitatis Galilee, scilicet Caesari-

naam. Hiero. sup Matb. [non invenimus] de pre-

sentibus loquens, non de omnibus, sed de Patriarchis et Pro-

phetis, nisi forte in centurione Iudeo Gentium pre-

ponat. Israel. Hic enim significat Gentium

Iudem, nam fuit primitia Gentium ad Christum con-

versam per predicationem: ad differentiam illa-

rum qui non sic fuerunt primitia Gentium, sed pri-

mitia Gentium, credentium in Christum natam. Chri-

stus homo autem Centurio iste primus factus ex Gen-

tibus. Iustatq. 9. 32. Uteerit Vir bonus sicut ubiq. utatatera hu

Centurio Coenelio, qui licet esset Gentilis, erat vir re.

religiosus, cum esset Domus sua, orans ut ad Deum

et elemosinas multas faciens. Vnde de

eo apud Lucam legitur: Sicam Omnia ad Senioribus cap. 7.

Iudeorum, dignus est. Ut hoc illi preses, diligit enim

Gentem nostram et Synagogam ipse edificavit nobis.
Christi miraculum illud apud Lucam, hoc re-
latum ad Mattheo exspectat. — Origenes homil.
2. induerit super illud { Et dico huic, Vade. }
O prudentia intellectus animae: Omnia in corde.
Sine quantum manifeste ueritatis confessionem re-
uelauit, et noui testamenti mysterium declarauit, et
Eccliam in se se monstrauit imaginem, primitiis
domine gentes ~~no~~ credentibus factus est.

34.

Diuisus Apostolorum Baronius in hisper-
uestigandis plurimum laboris subingmultumq; tem-
poris insumptum sed quem secutus uisus est
sive esse Latinis authorib; sequeremur inuenimus
neminem. // Appollonij, Vera quod Eusebius re-
uerat, testimonium inbibuit christum Apostolis
ne ante annum duodecimum a sua Ascensione recede-
rent. Hierosolymis non solida firmitate subsistere
probat Baronius quoniam ex eig sententia di-

dicendum esset, non ante annum quartum Claudij Imperatoris, Apostolos in Provincias abisse: ceterum omnium testimonio, verum exploratum quod Sabetur iam anno secundo eiusdem Augusti, Petrum, Apostolorum principem venire Romam. Et hoc anno 44. de Christo: Et preterea, quoniam constat Marcum scripsisse Evangelium anno sequenti 3. videlicet Claudij, Christi anno 45. Cum enim constat Eusebij auctoritate in Chron. Marcum anno 3. Claudij, Olympiade ducentesimo quinto tertio anno, Christi vero quadragesimo quinto, Alexandrie Evangelium annunciare coepisse, eisdemque auctoris et aliorum testimonio liquet, antequam Roma mitteret Alexandriam, ipsum sacrum euang. conscripsisse, plane compellimur dicere hoc, ipso anno, post scriptam a Petro Epistolam, Marcum id prestitisse: cui quidem Veritati Eusebii in prefat. super mattheum, et alij adstringuntur;

qui tradiderunt, scriptum est a Marco Evangelist^o
post annum 10. a passione Christi. at, constat,
Marcum de scriptis Euang^m consignasse, post di=
uisos in orbem terrarum Apostolos. Illi autem (ait)
profecti, predicauerunt vbiq; esse, quia ratione
saltem biennio ante temp^{us} ab Appollonio de=
Finibus, Apostolos in orbis Prouincias esse pro=
fectos, liquido satis apparet. Cum igitur ante
sequentem annum quo Marcus suum scripsit Euan=
gelium, Apostolos iam per mundum diuisos fuisse
constet, nec ante presentem annum id contingere
ex Actis Apostolorum satis perspicuum scabatur;
necessario Latere cogimur, hoc ipso secundo Cla=
uidij anno, id factum esse. Quod ad diem pertinet
decima quinta Iulij in aliquib; martyrologijs, eius
rei perpetua memoria consecrata reperitur. Idem
Baron. Sunc etiam fides catholice consultari,
quid singuli essent ordines Gentibus, nec ex

eda. vsu ad.
t Alij eo die

ulla parte aliqua uel appaerens inter eos in annun-
 tiatione Euangelij diuersitas esset; quosdam fidei
 canones, quibz Vniuersam christianam fidem per-
 stringentes, firmarent ac stablirent: constituerunt,
 quos ~~per~~ nomine Dei Ecclesia nominare con-
 suevit. Symbolum Apostolorum.

Idea de Ioanne Euang^{ta} migravit in
 Bithiniam, minorem scilicet, Vna uero cum Ioanne
 professam esse sanctissimam Dei Genitricem Mari-
 am Virginem. et Ephesi apud eum habitasse; epis-
 tola Synthodica sacrosancti Concilij Ephesini ad
 Clerum Constantinoopolitanum data, non obscure
 ab illo sancto Episcoporum coetu significatur, du
 illic agitur de damnatione Nestorij his uerbis:
 Quare et Nestorij impie hereseos instaurator
 in ephesiorum ciuitate, quam Ioannes Theologus
 et sacra Virgo Deipara Maria quandoq; inco-
 luerunt, constitutus a sanctis Patrum et Epis-
 coporum coetu ultro se ipsum ab alienari, ma legz
 conscientiz reatu impeditz, ad illum sese adiu-

gere non audens, post trinam citationem, sacris Syn-
hodi sententia, divinoq; sanctorum Patrum iudicia con-
demnatus, omniq; sacerdotali dignitate exutus est. //
Bartheus ad Ethiopiam missum esse auctor est
Socrates lib. 1. cap. 15. ex Origene in Genesim
lib. 3. puto, qui id ipsum tradit. // Thomas
Agostolus, in primis ad Parthos profectus est, ut
auctor est Origene et Eusebius. Eundem Indos
penetrasse tradit Gregorius Nazianzenus. In ethi-
opiam quoq; pervenisse, testatur Iuannes Chrysos-
thomus, cum ait: Thomas deebat ethiogas. // Phi-
lippus Asiam superiorem euangelio tradit; ex-
coluisse: Demum Hierapoli annos natus 67. mar-
tyrium subiisse, quod et Iuannes Chrysostomus
tradit: eundemq; aliquam partem scythie pera-
grasse, et una cum Bartholomeo, aliquo tem-
poris spatio euangelium annuntiasse ferunt.
Quod Isidorus legit: Philippum, Gallos etiam
christiana fide imbuisse, quod et in Breviario
Solitano, in Institutionis sancti Isidori legitur.
sed Galatis

sed Galatis, loco Gallis esse restituendum. Dr =
scimus in notationibus ad Romam Mart. m // Jacobus

+ Claudius Asper
leg in 2. ad timo
ca. 4. digressionis
in cathalogo de Gal
ia apostolis refer
+ philipi ubi pres
dicantem. jacobu
cy

Alpher, frater Domini, idemq; iusto dicto; non legit
in extornas esse profecig. Provincias sed ut
videmus, Hierosolymou arcato esset Episcopus,

ne Iudei quous causa in illas suscepit, omnino
dehinc haberentur, loco constiterit nec sicut cetera ad
gentes induerit orbis partes, pominus est.

Baron. id enarrauerat sic ante Apostolau diui-
sionem. Hoc igitur anno (de 34. Christi loquitur)

Redemptor Dni noster Iesus Christus, consum-
mato redemptionis humane mysterio, se celos ascendit, cu
credentium in Xpo numerus indies magis magisque

augeretur, inter cetera que ad euangmentandam nasc-
entem Ecclesiam sunt ab Apostolis salubriter institu-

ta, Jacobo Alpher, cognomento, iustus, idemq; frater
Domini dictus, a Petro, Apostolice Principis ordinat.

Hierosolymou Episcopus, sed ita

158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

Cusebius existimans Christum cruciatum anno
33. in eo dicit, Iacobum fuisse ab Apostolis ordina-
tum Episcopum primum Ecclesie Hierosolymitanae. Sed in
Chron. Beda etiam dicit in Chron. Iacobum illic fuisse
ordinatum Episcopum Ecclesie Hierosolimitanae, eode
anno passionis Christi, et ordinatos etiam septem Diacono-
nos, et lapidato Stephano, Ecclesiam per Regiones
Iudee et Samariam dispersam. Id collocat Beda an-
no 33. In Beda sicut Cusebius, sed de Beda scimus, sen-
tente, Christum uixisse 34 annis.

Baron. Quod vero ad Iacobi ordinationis diem
pertinet, in Martyrologio Bedae facta ponitur uige-
sima septima mensis Decembris.

35.

Occisio lapidatus Stephano primum quod
hoc anno refert Auctor, et certe uisus alius successu-
erunt, cum collocanda sit Stephani passio, hoc anno
35. per diem unum inchoato. Passus est enim Stepha-
26 Decembris post Christi natalem diem. Natalem

quippe diem s. stephani illum appellant Aug. serm.
 198, et ius. de diuersis, et Fulgentij hom. de s. ste-
 phano, Et Gregorius Nissenus, serm. de s. stephano,
 Romanum martyrologium similiter. Hunc igitur passus
 est, minime vero 3. nonas Augusti, quo die de illius
 corporis ~~etiam si nonnulli docuerunt~~, inuentione,
 que contigit sub Honorio Imperatore, mense Decem-
 bris memoria annua agitur in Ecclesia. Horum sen-
 tentia prolat. Quoniam ad electores, Sicut multo post-
 quam est electus Diaconus, Stephanus a Iudeis oc-
 cisum esse: idque ea tantum coniectura permoti, sen-
 sere quod Lucas, mox post electionem Diaconorum,
 de eius martyrio narrationem instituit. Sed meminisse
 hi debent, quod eum idem auctor de ipso testetur, fe-
 erunt signa et prodigia multa in populo, nec uel unum
 ipsorum recenset. eademque ipsa atque alia multa, fuisse
 ab eodem antea explorata similia est. Baronij
 sic. Por tanto se a Sionta bien al principio del año si-
 guiente, y es fuerte la razon hecha de celebrarse

+ etiam si nonnulli
 si iscebidicini
 3. nonas ag-

est tunc in morte. Nemo est quod quis dicat, ea
die 26. Decembris, non ob martyrium: sed ob trans-
lationem reliquiarum eius tunc factam. (De festo s. epla
Luciani) agi sollemnitate Prothomartyris Ste-
phani: nam longe usque ante reliquiarum inuentionem
et translationem celebratas natalis s. Stephani per-
agi in Ecclia, ea die consuevit, ut constat ex locuti-
one Gregorii Niseni, quem haud dubium est
claruisse ante eius inuentionem, iam enim ipse nata-
lem prothomartyris diem illum appellauerat, in eo =
quo eius mortem collocauerat.

Magna persecutio. Hanc cum Ste-
phani martyrio collocat, quoniam ead die facta fuit,
teste Luca in Actis, Ap. 12. facta est
autem in illa die, qua s. occisus est stephanus.
ab ea enim cepit moueri persecutio.

Plusquam quindecim mille uiri. Baron. nu-
merum autem sic collige. Antequam Christus ascen-
deret coelos, plusquam quingentos fratres Paulus nu-

num erat, quibus ipse apparuisse testat. Post eius
ascensionem. Prima Petri praedicatione facta est acces-

⁵⁰ sed circiter centum millium. Narrum concionante eodem
Petro in Porticu Salomonis, auctores sunt numerus cre-

dentium quingue millibus. Postea vero ceteros qui
Christo crederunt, Lucas (vultq; fortasse, ad fidem ue-

nitentium multitudinem) numerare praetermissis. Sed miris
e dictis signis atq; miraculis, concordante iterum scriptis

Petro, quod ait: magis augebatur credendum in Domino
multitudo virorum ac mulierum: ac rursus post uerberatos Ag-

ostolos, Verbum Domini (inquit) crescebat, et multiplicabatur
numerus discipulorum in Hierusalem ualde: multa

in turba Sacerdotum credebatur fidei. Quod circa istorum
omnium ratio habebatur (habet certus credentium numerus)

Defini non potuit) haud longius a uero numero se inueni-

unt aberrasse, quam ultra quindecim milia credentium
in ea persecutione diderint fuisse dispersam.

Itaque ad Asiam. Lucas cap. 8. dicit: dispersos

pena. Rejectiones ad quosdam summas uide. non dicitur
tantum. Unde postea Acton. II. n. et illi quidem qui
disperi fuerant a tribulatione que facta fuerat sub
Stephano, perambulabant usque Phoenicem et Cyprum
et Antiochiam. Et sic postea Baran. in super eorum
qui Hierosolimis pulsi sunt, ingens numero migravit
in Asiam, qui eo nomine a ceteris Iudeis distinc-
ti sunt nominati. Iudei aduenis dispersionis
ad quos precique postmodum Petrus. Apostolus scri-
bens epistolam eiusmodi eam titulo prenotauit. Petrus
et electis aduenis dispersionis Ponti, Galatie, Cap-
padocis, Asiae et Bithynie. eiusmodi etiam disper-
sionis haeres, Jacobus Apostolus suam dedit epistolam,
eiusmodi inscriptione signatam. Jacobus et duodecim
tribubus que sunt in dispersione. Sed Author infra,
in eam dicit duodecim tribubus migrationis ex Babi-
lonia. Tunc id uidebimus uide. Iovin. Act. 8. de hac re.
Nonnulli ad Europam ueniunt, si eunt mul-

multi perambulauerunt usque Phenicem, Cypriam, et
Antiochiam, perambulare potuerunt usque in Cerasum.

Ex his, plurimum quingenti, naui Cypro ed-
ue legatorum Carthaginiensem Hispaniam, perambu-
lauerunt multi teste Luca cap. ii. usque Cypriam.

~~Indocentius episcopus~~

Diuersi, per Hispanias mortem christi. nec
minum. carnes dispersis essent, de quibus Lucas cap.
8.º perambulabant euangelizantes Verbum Dei. et
cap. ii. De discessu etiam loquens: Quia cum introis-
sent Antiochiam loquebantur ad Grecos, annun-
tiantes Dominum Jesum, et erat manus Dominicus
eis, multaque numerus credentium conuenit ad Do-
minum. peruenit autem sermo ad auribus Ecclesie
quae erat Hierosolymis superstitis, et miserunt Bar-
nabam usque ad Antiochiam. et cum uideret cum Philippo
et ceteris in ciuitate sammaris, et ibi euangelizaret, ad-
dit Lucas: cum autem audissent Apostoli qui erant

Hierosolymis, quod receperet Sammaria Verbum Dei,
miserunt ad eos Petrum et Ioannem. Uigiani gre-
cique Iudei mittunt legatos ad Apostolos, ut quamq^m
aliquis eorum ueniret ad eos. Non minus quod mitterent Ia-
cobum in Aigariam.

34.

Apostoli septem Aethiocos Diaconos ex
Grecis omneserunt. // Hoc explicationum perid
quod ante hanc electionem reuelerat Lucas Act. c. 6.
Factum est murmur Grecum aduersus Hebreos; eo
quod despicerent in ministerio quotidiano Vidue eorum,
hoc est ut plures explicant Gr. grece Vidue, tanq²
magis rudes regellebantur ab Hebreis ne mimi-
strarent. De his enim Grecis Nicolaus de Lyra,
omnes erant Iudei sed aliqui erant nati in Iudaea,
et illi dicuntur, hic hebrei, et aliqui in Grecia ex
Iudeis ibidem per Antiochum dispersi; et illi qui
de Gentilitate erant ad Iudaismum conuersi. Rabbana
in Cyzora ord.^a sive aduenat Gentilium in ciuitate

conuersantur: sive Iudeorum genere qui inter Greco-
 mati fuerant et nati. Quia Hebrei erant om-
 nes: sed alij nati in Grecia, alij in terra Iudeorum, et
 inter appellantur hebrei, illi greci. Aduenarum nomi-
 ne pro seclis, hoc est, Religionem Hebræorum amplec-
 tentes intelliguntur a Rabbaro. Sicut cum dicitur de
 ule: Diacono: Nicolaum aduenam Antiochenum, Gen-
 tilium, et reuocatum factum Proselytum intelligimus. Sic
Quia aduenam ait, id est Proselytum, Greci et
 illi murmurantes, uel hebrei erant in Grecia nati,
 uel greci Gentiles, facti pro seclis. Vel miseros uel heret
 illis. Sic igitur Autor qm ait nos ex grecis, uel di-
 cere, regem Diacono ab Apstolo reator, fuisse uel
 Hebreos in Grecia natos: uel grecos Gentiles, factos
 pro seclis, uel miseros, qm unq saltem eorū fuit
 aduenam Antiochenus, id est Proselytus. Quod sua
 den potest, qm dicit eorū fore nosa, greca sunt ut
 obseruauit Loring. Tum etiam, qm cum electio facta

Christo. in
 testu legitur
 seclis.

Fuent confestim post murmur Grecorum, videtur
 in hoc eorum murmure habita ratio, quod ita optime com=
 pegerentur, si iudaei ex illis ipsis essent, qui by. elax=
 moriamur, areog, Ecclesie procuratio committeretur,
 ut minus trarent moris. Non aberraret, fortasse (=
 ait, istum) qui Stephanum et alios Diaconos assereat
 ex Grecis esse, videlicet ex Grecis anti by. Et videtur id
 duplici ratione iam assignata. Per Grecizantes, intel=
 ligit grece loquentes. Christus sic, hanc. in
 Acta: Grecos opinor dei qui grece loquebantur
 quamuis hebrei essent. sic de Grecis murmurantibus.
 Quid si, ex Grecizantibus potuerunt eligi, cur non
 ex hebreis, natu in Grecia, et ex Grecis, factis
 procebythis?

35.

De his, quibus, post a Beato Iacobo

Adque qui fue=
 runt hi. de se eliguntur Vrbium Pontifices. Dubium An des
 tra Brachare, Basilis 2^a Gra. Iudei fuerint? Nam potuerunt multi esse Pro=
 chara, Athana=
 sig Cesar auguste
 Et ut in sa expli
 cat Athor, 13. ce by this, ex Procebythis qui erant Hierosolymis in

atq; discipulis malens aliena de se eandem dicere,
quam sua impudenter ingerere. Deniq; dum litteras
quasi tota fugientes orbis persequitur, & agty a Pirra-
tis atq; uenudaty, et ad Tyrannos excedit. Lin. paruit,
captus, uinctus, et seruus: tamen quia Philosophus;
narrat e mente se huius. De J. Liniuum, laetico. elegan-
tis fonte manantem, de uulturnis His panie Gallia q;
fructus, quosdam ueni se nobiles legimus. et quos ad
contemplationem sui Roma non traiecit, uin huius
fama perduxit. Abuilla etas in auctum
omnibus regibus, celebrandumq; miraculum, ut
tantam urbem ingredi a liis extra urbem quere-
rent. Aggelonis uic ille magg et Iulygbot.
rua Chitogag ut P. Stagoni tradunt. inquit
Deasar per transiit Caucasus Albanis Septias,
Massagetas, opulentias Indie Regna penetravit:
et ad extremum lati. Chyon per transiit, per-
uenit ad Brachmanas: u. He ascam in chronose =

= deinde in mare, et de Sautali fonte patantem, videtur
 = paucos Discipulos, de natura, de motibus videndum, ac dicit
 = curruo aut vult docentem: Iras per calamitas, Baby-
 = lonis, chaldeos, medos, Assyrios, Perthes, tyros, I hoc =
 = nites, Arabes, Paestinos, reuery, Absconditiam, per =
 = resoit Archigram ut Gymnosophistas et famosis am
 = sin solis mensam uideret in sabulo. Hic usq. Hieronymo.

= Ad huc et omnia, prima et extrema, et ultima loca con-
 = = huc ad quod dicit de Suro Quis reperit dicitur
 = non uolentes de ultimis Hispanis, Galibus q. finibus
 = ad regum uicendum non poterant ire. De Gallis
 = ad huc id quod dicitur de quidam Dno del Entorn

= reperit de Hieronymum ad uicendum regum. exstat scriptura
 = que negotium hoc enarrat. paucilla et parua hic. *

Interdinaris Gloria, pro chrythos, iam et Circuncis
 = et ibo.
 = fuisse affirmat. Sed, melius ait Doctor Angelus, Juan.

et ideo in uita
 = Iudeoy ascend-
 = bant ad alij.

(12) dicitur et modo Chrythos, quod dicitur habet 2.
 = ab hanc templum, quod erat in Hierusalem

in ueneratione habebatur. cunctis populis et Regibus
per uniuersam terram uisum. quum templum maximum
renuere illustrarent. et idcirco congregerat quod in die
festiuis multi etiam Gentiles ascenderent Hieru-
salem. ubi uisum habebatur. Et tunc de eodem, quanda-
m die Reges et filii qui uenerat adorare in Hie-
rusalem. Et ff. Gentiles igitur erant. sed in Chri-
stis. sicut. Et fieri prolepti uocabant. Et in euang.
solum habebatur. Gentiles tunc. quod in templo. solum
tunc ascendere. etiam si circumcisi non essent. nec
circumcisi uellent. certum autem ad oblationes autem
et sacrificia. Gentiles admittuntur. non tamen
ad eum agni. nisi circumcisi iam essent. et Iudaicis
mum profiterentur. ut constat ex od. 12. Et Reges
in eodem (ait Iohannes) ad Philippum. qui erat a
Bethsaida Galilee. et rogabant eum. dicentes. Domine
uolumus Jesum uideri. Paritula. Ergo. (ait Iohannes)
qui essent hi Gentiles. aliquando explicat. nam

hinc se procedentibus deducit que sequantur de iudic =
 = m. sum esse, erant Gentes, et proferebantur ad
 = m. Philippus, qui erat in Bethsaida Galilee Gens, et
 = m. prope quam Gentes habitabant, et quam multi Gen =
 = tibus incolabant, de quibus numerus hic erant nam
 = m. evangelio de ratione memorant, Philippum esse de Beth =
 = saida Galilee, usque est generalis illa terra, ut inquit
 = m. hinc esse de illis numeris, et de iudic. accessit ad Phi =
 = lippum, qui cum esset in Galilea et iudic, aliquid
 = m. nomen habebat familiaritatem, aut cognationem.
 = m. hinc ergo legitur videtur. // Cyrillandus quo
 = m. cum accepit dicit de his Toletis sic. Ad eum confiden =
 = tibus Philippum, cui ob Latinam viciniam ferat enim
 = m. in civitate Bethsaida, que est Galilee Gens una.
 = m. vane notis Michael de Salazar Ferrera, quia
 = m. hinc ad manus magis habebant, quem possent pro =
 = curare sed. Iam tamen in concordia evangeliorum cap. III.
 = m. audiamus. Quid autem gentes istae Philippum

167
 167

adiierint pre alijs, putant qui dam, in causa fuisse, quod
ei ob Labi viciniam noti fuerint, et ad se addidisse. Joan =
nam Philippum fuisse ad Bethaida Galilee, quod non lon =
= tinge ab hac Civitate, aut etiam in hac Civitate Gentiles ha =
bitarent, ex ratione citatis Galilee. Quodam in Petrus
= itamen crediderim, hos etiam Philippo fuisse incogni =
= tos, obiter autem gradum ut Philippum adirent, additque
= illud, quod erat a Bethaida, ad distinctionem eorum qui
= ledem appellabantur nomine: nam et Philippum, qui postea
= unquam fuit eo septem. Dicoctis, maritimo est. Insuper unum
= esse etiam in Galilee. Si enim ha Gentiles vel Graeci,
= ut habent Graeca, fuisse ad Galilee, aut Galileis vicini;
= in Galilea facti. Idcirco videre potuerunt. In Neco =
= laus de Lyca, Accurrunt ad Philippum, qui videbant
= eorum mansueton et primum; et ideo. pro ei cognoverunt quod
= desiderium. Diug Ho. lect 4. in cap. 12, et hoc con =
= = ruerunt, quod ipse. prima predicavit. his qui erant extra
= riam. In Decolis, sac. Samanitanis, ut habetur ad Act. 13.

Philippus autem,

partes, poco antes de su muerte, con sus discipulos Espa-
noles, segun q claramente parece en el libro de los Actos
de los Apostoles donde S. Lucas contando este Bautis-
mo de Cornelio en el cap. 10. y 11, cuenta luego en el 12.
la muerte de Santiago: otro Baut. lib. 9.º cap. 23. Be-
ne. de Cornelio de pias: sed quid de Eunuchio Conda-
cis Regine Ethiopi. Cui conuersa et baptizata est a
Philippo anno xpi. 35. de quo a Benit. Eusebio lib.
2.º cap. 3.º in fine, fuisse Gentilem, ac primum ex Gen-
tibus baptizatum tradit. Quem etiam fuisse Gentilem, non
in natione sed etiam professione, docent plures alij. S.
Ihu. in Joannem, cap. 12. Maltonato, Toletus, et Sa-
citans Bedam, Jansenio conu. c. 121. Guillaudo,
Alberto Magna, Beda, Glossa ordin. et interlin.,
Hugo Casus, Nicephorus, et Avator et alij: et qui
illa Verba psalmi, et huiusmodi proueniet manus eius Deo:
impleta nunc esse tradunt, ut praeter alios Occumung,
Theodoratus, Basilij, et Euthymij. Nos hoc id esse

putant contra id quod insinuatur in Actis Agost. non-
 dum esse reservatum Gentibus aditum ad Ecclesiam: ad
 primum patuisse per ^{Secum} Cornelio Centurioni. nam
 aperta palam ac in communi porta; non est nisi per Ec-
 cliam; nunc tunc in transitu nascitur est Eunuchus. Hinc
 Author hanc vocat infra, solem nom. Gentium conver-
 sionem. Sed ^{vet} Bering. ^{et} Jacobum uenisse
 in Hispaniam statim post Aduentum Iesu et pre-
 terea multos esse qui Eunuchum, avertunt a Proce-
 lytho hoc est Iudaeum Religione. Baronius plures sequitur,
 Proce-lythum dicit Iure. Cusebis in Eunuchi recensens
 da hist. mea sens. (ait Baronius) perspicue enarrat
 uidetur, dum hunc Iure Gentilem, ac primum ex Gen-
 tibus baptizatum tradit: nam ut eisdem Lucis Actis
 apparet, non dum Gentibus ad Christi Ecclesiam erat
 aditus reservatus, qui primo omnium patuit Cornelio
 Centurioni. De Authore quid dicemus qui post Eunuchum
 conversionem, collocat Hispaniam conuersam.

nam anno 36. d. asserit. ² Fortasse, credidit, Eunuchum
fuisse procebrum, et preterea loquitur non de His-
pana singulari aliquo: sed de Provincia recipiente fides.
Loquitur magis probabilem conset opinianem, que dicit,
Eunuchum fuisse Gentilem professione. Et Confir-
mari potest hoc ex Actis Apost. c. 11. ubi recensita
iam Cornelii conversione et Baptismo, et, regreditur.
Lucas scilicet Glossam ad intermissam narrationem de
Dispersione ac persecutione Ecclesie post mortem Ste-
phani, quam narrationem inchoauerat cap. 4. Et illi
quidem (ait Lucas) qui dispersi fuerant a tribulatione
que facta fuerat sub Stephano, perambulauerunt
usque Phenicem, et Cyprum, et Antiochiam, nemini
loquentes Verbum nisi solum Iudeis. Hec illi. Hec aut
eo spectant ut doceatur, haec tunc non esse apertum
ostium Gentilibus, regreditur igitur Lucas, nam ali-
as iam apertum erat ostium Cornelii iam baptizato.
Vis uidere quod et tunc tamen iam et Gentilibus lo-

loquebantur Verbum, cum Lucam mox dicentem nulla
 interposita mora. Erant autem quidam ex eis Cypri
 et Cyreni, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur
 ad Grecos, annunciantes Dominum Jesum. Hec ille.
 Caretque, pronomen, eis, dispersos sub Stephano demon-
 strat: Cetero exceptionem legenda est haec particula. Lucas
 enim cum descripsit terminos, ad quos pervenerunt
 dispersi sub Stephano, videlicet usque ad Phoenicem
 et Cyprum et Antiochiam, narrat in genere quibus
 predicaverunt, videlicet solis Iudeis: et ad signifi-
 candum quod in genere de dispersis hoc dixit, sub-
 iungit exceptionem. Sed erant quidam ex eis, dis-
 persi est, qui cum introissent Antiochiam, loquebantur
 ad Grecos, hoc est Gentiles. Principia siquidem con-
 versionis Gentilium Lucas undequaque declarat, nam
 primo a Philippo conversum Eunuchum, deinde a
 Petro, conversionem cum suis, et modo a dispersis nar-
 rat conversos Gentiles in Antiochia. Hec ille. Sed

quomodo conuersos Gentes in Antiochia, narrat post
 Cornelij conuersionem? Pugnati hoc cum exceptione. Bar-
 onius hoc contingere aserit anno 43, sed non probat. Quo-
 modo. Veri de dispersis dixerat quod non loquebantur
 nisi Iudais & tunc enim iam apertum erat osium si
 anno 43, sed contingit. nam conuersione Cornelij anno 41.
 constituitur a Baronio. collocat ipse hoc anno 38.
 Sed quomodo hoc dicitur anno, exceptionem aut imme-
 diate narratam alicui anno 43. Non hec coherent.
 tunc enim etiam contingit hoc.

37.

Petrum Brachare reliquit primum episcopum.

Breuiarium Bracharense ⁺ (Galli dura auii yse
 vera per el. y por su antiguo misal se dice la misa) 26.
 hic ex aduersis
 cu profugis dis-
 persionis quedu
 am bariano en
 sextagera.
 sic: Beatus igitur Petrus ipsius Agostoli Jacobi
 discipulus extitit, et ab eo ob sanctitatem et rei bene
 gerende rationem; Bracharensis episcopus ordinatus.
 Concilium Bracharense primum circa annum
 408. Erat vero 446. habitum quod ill. s. r. r. =

regentur in regio Monasterio de Nobaga et in luce
 prelati illud, Grater Bernardus de Brito in Monar-
 ch. Lusitana, parte 2^a cum de reliquijs Sancto-
 dendi curaret propter persecutionem sic in eo loquitur, pre-
 terea de reliquijs huius S. Panchracij Archiep. Bra-
 charenis qui preerat. Nunquam (ait ad Patres)
 si placet Vobis omnib; statuatur quid agendum sit de
 reliquijs sancto; precipue de Patre nostro et Aplo
 huius Regionis Petro Ratisensi, quem ad saluandas ani-
 mas, Jacobus, Dni consanguineus ^{de hoc} reliquit tractans Aut-
 hor n^r anno 67. ait occisum esse anno 45. ad
 Patem, oppidum Bracharou in Regione Ophirina
 a negotib; Ophir illuc appellis nomen obtinente. Prop-
 terea Concl^m vocat illum, S. Petrum Ratisense.
 ex Genesi cap. 10. constat, Sem, filium Noe, genuisse
 Alphasad, hunc, Isali, hunc, Heber, hunc, Sactam,
 hunc, Ophir. S. Asi sue Ophir, quinto nietto de Noe.
 De la Region Ophirina, aut, quida rastro quanto al

Auth^r n^r iter
 tractans de hoc
 anno 105.

nombre en una Villa llamada Algeira, cabeça de con-
 dado. De Rates fue trasladado e leuado deste S.
 por el Arceobispo de Braga Don Balthasar Lympo
 en 17. de octubre de 1552. a la Iglesia de Braga,
 y puesto junto a la Capilla mayor a su lado derecho en
 un sepulchro muy bueno. sobre el altar, y en el sepulchro
 este epitaphio: *Aqui iaxo corpo de Sam Pedro
 Martyr, discipulo do Apóstolo Sanctiago, trasla-
 dado de Igreja de Rates per Don Baltha-
 sar Lympo Arceobispo de Braga a esta secul-
 tua q' the fez pera mayor veneraçam, e por ser
 5o. primero Prelado desta Igreja, a' 17. de Octu-*

bre de 1552. El auctor habla assi deste santo. *39*

Petrus, Episcopus Bracharensis et Martyr, ad oppidum

Ratem in Bracharia, non solum Bracharia Augusta

sed et hodie fide anno Dni 45. martyrium illi subierat:

frequentissimis et clarissimis miraculis clarior habetur:

cui successit Basileus, et postea Turdig civis Romano.

+
 El auctor assios
 habla asi de este sa-
 nto.

El Breuiario Cuoracense y los otros Antiguos de
 Portugal, Navarra, Normas Romanas y otras gra-
 uis autores escriuen deste. Lo q. dize queda. Don
 Mauro, Castilla Ferrer. in h. Sa. S. Jacobi, lib. 2.
 cap. 10.

37. Primum Templum vel oratorium Beate Virgini etc.
 non dicit. hoc fuisse primum Hispanie templum sed
 primum B. Virgini consecratum. Vnde postea anno 38.
 ait. prima totius orbis et des. erecta Beate Virgini, ce-
 sarauagustana fuit. hic est sensus. Multas alias antea
 eraserat Beata Virgini in Hispania, et nominatim Barcha-
 re. Por donde parece en g. de Beuten lib. 1. c. 28.
 aprendo de suerte q. la Sta. Iglesia Gen. española
 se fundo. Fue la de Saragoga. Desguis de la qual
 sabemos q. fue la de Santiago de Galicia. Hoc ille.
 q. el proprio dize q. Santiago lleuo a las d. Asturias
 de alli a ouiedo, de alli a Babon, y q. voluendo por
 Castilla, entro en Aragon y uino a Carinena y de alli

a Garagoga, dunde, dicitur, qd est tunc in La. Igle-
ria, qd tuuola vision ege. Vato in Chron. ano 37.
sequitur Beutero, atq; (ait) huc fuit p^a S^agri nou
toto orbe ecclesia ut est constans a multis retro seculis
ac ppetua fama et memoria, p quam multa anti-
quum gesta, teste colligno Basilio, nobis. Velut per
manu tradita sunt. S^agri Juan de la Puente lib.
p^a cap. 7. dicit qd dicitur qd Hispania fuit, el primer Reyno
del mundo a donde Dios tuuo Templo, en la ley del
Euang. qd dicit qd esse fuit el de nra S^a del Pi-
lar de Garagoga: qd cita para esto muchos autores,
q casiodoro sellos botomaron de Beutero, qlos preece-
dit casia a todos. Raphael Volaterrano lib. 11. Ge-
ograph. Antiradum, que ante Aradum, S^agriales
oggium in Insula situm esse, hodie autem Fontosa
dicitur, ibiq; sacellum exstare, quod primu annuum
D^ace Genitrici Petri Apostoloy Princeps exci-
tauerit, et in quo primu, p se quoq; sacrificant. Canisig

hac re adducta lib. 5. de *Maria Deigara Virgine*
 cap. 23. addit: *Sum Rome nonnulli dicitur hanc*
Basilea, vel sicut vocant apud tres fontes, existat
sacellum cum inscriptione: hoc templum esse secundum
Deigare consecratum. Los Aut Sores Gressiere frater
Juan, san Gumberto in Chronica Regni Aragonie
in 3. plogo Don Fernando de Alencocra de confir-
mando concilio Alibertyano lib. 2. cap. 45. Allezasen
la hysto. Pontifical. lib. 9. Samalloa lib. 7. c. 2.,
Gaspar ortigas 3. parte patracini p Gypnacerio
Cesaraugustano, Prades de adoratione imaginu
lib. 2. cap. 4., Zendo in Collocacionis illostanca
43. num. 2. Madera en las ex. etas. de Espana
cap. 6., Valdes lib. de dignitate Regum Hispanie
cap. 6. et alij.

37

Muli ibidem Iudei convertuntur ex duodecim
 tribubz migrationis ex Babilonia. De hac trans-
 migratione Iudeoy ex Babilonia in Hispaniam

controversia est. Aliter negat eam, et si militer
Mantuanus et impugnant late. Videsis. Defendit
illam. Pinca, et plures impugnant illam, et hoc sufficit
Auctor.

Obi precique canonicam illis mittit epistolam, que sic
incipit. Jacobus et ceteris. Eius est sententia hanc non esse
hunc Jacobum, sed Jacobum episcopi Cæsariensis, uocati
iusti, et fratris Domini. Epiphanius ait, esse pro se esse Ja-
cobum, fratris Domini. ita in Ioan. Episcopi Hierosolymitani
libro de Curebis Eccl. hinc. lib. 2. ca. 23. Magis
videtur Mantuanus hunc Jacobum, fratrem Domini, ac Hierosolymitani
episcopi. Epiphanius ait in fine cuius illa habetur epistola, que
pro sentitur inter eas, que catholice appellantur. Hiero-
nimo de Viris Illis, Jacobum, fratrem Domini, cognos-
mento iustum, ait, esse scriptorem epistolae. Gregorius
Vera in libro de Vita et morte sanctorum cap. 72. Jacobus
Sige de Sige, frater Joannis, quatuor in ordine, quoddecim
tribus que sunt in dispersione gentium scripsit, atque

Et ispanie et occidentaliun locou Populis Euang^m
 predicauit, ex occasione Nundi. huiusmodi predicacionis. in-
 fudit. *Quidamplur?* Fray Juan de la Fuente lib.
 2. cap. 14. dice q la galabra, scripsit, es adiciion del
 Ingressor, & decto Autor. y no relacion del santo,
 q q la de dezir q predicauit. y esta para esto a
 Santi donio que corrigio aquel libro. Pero nose q
 me diga, porq^s mas abaxo en el cap. 78. habla de
 Santiago el menor, Obispo de Hierusalem, y no dice
 del, q es en un esse la Epistola. No hay sino callar y
 tener paciencia. y tambien q dos ueres, predicauit
 en dos ringtones no estaria bien. Eandem sententiam
 tenet Fray Jaime Philippe Bergomense de la orden
 de S. Augustin en el suplemento Chronicon q em
 hasta el año de 1534. Dize lo en el libro 8. anno
 43. Es hombre graue y es enue desde el principio del
 mundo hasta dicho año. de 1534. Hablando de
 Santiago el mayor, hijo del zebeco, y hermano de

S. Iuan. Iste, unam (in Epist.) et septem canoni-
cis, breuem scripsit epistolam. Enclava 34. Sancia
tractata de la eleccion de Santiago el menor en Obispo
de Hierusalem, et poniendo con essa ocasion su vida;
no dice q. compuso la Epist. S. ut titulo dice, q. la
esortacion, duodecim (ait) tribula, que sunt in dis-
pensione. Este fue su Apotolado y su suerte, ya todas
las predicó. Saphronig enim (de quo Hieronymus lib. de
Scrip. Eccl. Iij. appime exalta, laudis Bethlehem ad-
huc quies, et niger de subuersione Serapis, insignem libris
componit. de Virginitate quoq. ad Cus. Echiv. et unam
Hilarionis monachi. opuscula mea, in Grecum eleganti-
uermore transtulit. galterium quoq. et Porphetas, quos
nos de Hebraeo in latinum vertimus) postea etiam in
grecum transtulit. Iohes cathalogus Scrip. Eccl. adiec-
ta breui ad ditione de Iacobo Zabeoi filio, Philippo
Apst. Bartholomeo, Thoma, Simone Cananeo, cog-
nomento Iuda, Mathia, Timotheo, Tito, Crescenti;

Eunucho, Candacis Reginae Ethyopum. El Padre
 Xodax dice que es de Sophronio la adición sino
 de algun otro Griego. Pero Marcelino antiguo
 Historiador, tratando de este catalogo dice, q. contie-
 ne 133. escritores Eccl[esi]a. comenzando en el des de
 S. Pedro, y acabando en el mismo año sacando escrito
 Marcelino mas de 150. años despues q. S. Hieronymo
 escribió el catalogo; es señal q. aun no estava
 la adición en el: pero siendo los años dichos, dice
 fueran todos 143. Pero Frax. Juan de la Cuenca
 lib. 2. cap. 24. meado q. Marcelino dice, q. San
 Hieronymo a Petri incipiens et in se ipsum desinens;
 centum et 33: Virorum. *Alus enim ecclesiastica Volumi-
 na descripsit, q. q. los años dichos no escriuieron q.
 gudo uenios ahi Marcelino.* Pero Baronio año
 44. num. 31. tiene la adición por de Sophronio.
 item num. 34. en numero 4. et alio. Sophronius
 igitur de Jacobo Bebeli filio regens, aut: Jacobo

rebedi filio, duodecim tribubus que erant in digor =
reone. in omib; pre. dicavit. Euang. m. Qui nra. Iesu
magis. de Dorotheo q. Florecio contemp. or. del. emge =
rodor Leon, q. compuso. el libro q. se intitula. Dorothe =
Luc' Abbad. en Synogus q. se trata en el 2.º cano. de la Bibliothhe =
ca. ss. de. h. nombre condit.º. De q. uien hablan los. Gric =
gon en el menologio. is. In Iudas. et. Iaij. hablando
de ciertos discipulos de. s. Pablo. de los quales ha q.
se mencionan. Este. Author. dice. asi. Jacobo. filio
Rebedi. piscator. duodecim tribubus. digessione. consti =
tuta. euang. m. Qui. nra. Iesu. xpi. predicavit. Este
Dorotheo. admite. Basonia. d. r. h. num.º. 31. para
gruan. Andream. ~~mon. sin. missum. ad. s. c. Bas.~~ sed. ad
Sordianos. Sacos. et. Chrygas. q. lo. ha. uia. tambien. dicho
Sophronio. q. era. de. Trana. q. ha. uia. de. ualido. Ba =
* nonia. de. s. Dorotheo. para. s. de. s. Andres. q. era
de. s. de. Sophronio. para. Comisio. de. San. Andres.
de. Santo. Roman. q. predicare. etiam. trib. illis
Magis.

Magis, qui Christi presege adierit. y de S. Bartho=
 tome imbuisse fide christiana. Albanos. y de S. Mathias
 in exiliam euangelij causa post Iudeam profectum.
 Quando llega a tratar de Santiago el mayor; nusea gro=
 uecha de Sophronio, ni de Dorotheo: sino q se contenta
 con decir, despues de hauer hablado de S. Juan de
 Jacobo autem eius germano; nihil est quod dicamus, quem
 (futurum) ante profectorem Apostolorum ad Gentes, ab
 Herode Agrippa. constat esse necatum. Donosa silencio,
 porque reconozca, fauorecia la uenida de nuestro Apo=
 tol a España: porque las doze tribus estauan derramadas
 por mil partes, y en España tambien. y esse fue
 el Apostolado, predicar a los Judios, derramados entre
 los Gentes: aunque pudo predicar tambien, y predicó
 a los Gentes. De aqui pudo uenir, el pensarse de otro
 y S. Isidoro y el Bergomense; q este Santiago es=
 criuio la Epistola q uia a las doze tribus de la dis=
 pensión. Pudo ser q les moviesse, hallarle a este santo

Apostol con título de hermano del señor, en san Am-
brosio y san Augustin. san Ambrosio en el capitulo
nuevo de san Lucas de predicado, y del Jacobo que hablo a
la transfiguracion, qui primus sacerdotale saluum conscen-
dit, y es claro, es el que este fue el menor, y hermano del
señor, y fue el primer obispo, y ayo q. en otras impresio-
nes para emendar esto, han puesto, qui primus martiriū
sustinuit. san Augustin lib. in epistola ad Galatas
explicans illud Apostoli cap. 2. Et cum cogerent gra-
tiamque data est mihi Jacobus et Cephas, et Joannes,
qui videbantur volumus esse. dexteras dederunt mihi
et Barnabae societatis. dicit q. estos tres, Petrus autem
(ait) et Jacobus et Joannes, honoratiores in Apostolis
erant, qui ipsi tribus se in monte Domini ostendit.
Y como este claro q. Jacobo, el del monte, fue obispo
del rebedeo, parece q. san Augustin siente, q. este
Jacobo de aqui, fue el hermano del señor, de quien
havia dicho san Pablo, q. post annos tres, subiendu

a Hierusalem a ier a Ledro q' q' haia estado con
 el diebus quindecim, alium autem Apostoloru uidi nemine
 nisi Iacobum fratrem Domini. Porque este es tambien el
 q' recibiendo despues por annos 14. le dio las manos
 de rechas con san Pedro q' san Juan, como lo dicen
 todos q' Santiago, hijo del zebedeo, ya era muerto
 entonces: q' S. Thomas c. 2. lect. 2. et premitte
 (ait) Iacobus, quia erat episcopus Hierosolymou ubi
 hec facta sunt: Ioannes autem iste, fuit Ioannes E-
 uang^{ta}, qui non deseruit Hierusalem usque ad temp^{us}
 Despassiani. antea dixerat S. Thomas sup
 illud, alium autem Apostoloru uidi neminem preter
 Iacobum fratrem Domini, dederat hunc esse minore,
 et ipsum fuisse episcopum Hierosolymou, ipse etiam
 (ait) fecit epistolam canonicam. - - - - -
 Baronig anno 34. Beati epistolam, missam electis
 aduenis dispersionis Ponti, Galatie, Cappadocis,
 Asie, et Bithynie, et hanc Iacobi, missam duodecim

tribus que sunt in dispersione, aut non potuisse Apolos
intelligere de dispersione alia, quam que facta est
post lapidatum Stephanum. Et quidem auctore Phi-
lone, Iudei cum nequaquam Palaestina terminis con-
tinerentur: sed longe lateque in Asia, Africa, et Euro-
pa, in cunctis fere Provinciis Romano subiectis Im-
perio habitarent, cum nemine impellente: sed antiquis
eo sponte migrassent, nunquam uel a Philone aut a Do-
sepho, uel alijs qui res Iudaeas sunt prosecuti, dicti
inueniuntur dispersi, aut ex dispersione collecti. Iudei:
sed colunt et indigent. Etenim post illam tempore Sedechus
Regis illatam cladem, quantumuis dira ac graua ab alijs
Iudaeis Regibus sunt passi Iudei, ac demum a Romanis
subacti, nunquam tamen ipsos ex Palaestina pullos, ac
in ceteras orbis Provincias amandatos fuisse, aliqua est
memoria apud Antiquos Historicos, ut nulla sit ratio
cur praedicti nominati sunt Iudei dispersionis, nisi quod
(ut dictum est) post necem Stephani, Hierosolymis

10
pulsis; in diuersas Prouincias, ut cui libet libuit, com=
migrarint. Sed postea anno 45. agens de Petri epla
tunc scripta Romae, cum rem hanc iterum insinuasset,
illuc addidit: Verum non hoc sensu accipiendum prout
quod scripta sit a Petro illa epla. ad fratres dispersionis,
quasi illi aliqua perreptione dispersi fuerint: sed quod
soliti sint uocari. Audei dispersionis, illi qui in diuersis
orbis partibus longe a Iudea habitarent, dispersi dicti,
quod non cum alijs in Iudea degere: sed in diuersis
Regionibus pro animi cuiuslibet libitu loca colerent: quo
sensu ab Euang.^{ta} dictum de Christo esse caphetae pro=
phetia, quod Iesus moriturus erat pro Gente, et non tantum
pro Gente: sed ut filii Dei qui erant dispersi congre=
gant in unum. (Qua etiam ratione Jacobus in sua epla
in inscriptione habet, duodecim tribubus quae sunt in dissp=
sione: hoc est, Iudeis omnibus qui in diuersis orbis Regio=
nibus habitarent. Sed quorsum addit immediate Baro=
nig^{us} nam nulla (inquit) alia hoc tempore contigit hostilis

B. D. L. U. L. D. Z.

duodecim tribuum dispersio. Nam uidetur insinuare
hanc dispersionem fuisse hostilem, illam que facta est
post Stephani necem. Quomodo igitur dixerat,
quasi illi aliqua persecutione dispersi fuerint?
Sering Notou 8. (adducta prior illa Baroni-
sententia) Quod ad nomen dispersionis attinet, diffi-
le est, id ad solos arcuare, quos presentis persecutio
dispersit, qm³ Jacobus. Duodecim tribubus scribere se dicit,
non erant vero ille oes, ex Babilonica captiuitate, re-
uerse in Hierusalem: sed solus duo, Iude nempe tribus
et Benjamin. Itaq; magis propendet animus, ut Iaco-
bum, nec non et Petrum ad ueterem illam aliam dispersio-
nem respexisse affirmemus, seu Assyriaca, illa fuerit, seu
Babilonica, seu per uarios Assianorum et Egyptiorum Prin-
cipes facta, quas numero multitudinis uocat Psalmus
146. dicens, dispersiones Ierachis congregabit, que
communior est sententia.

37.

Que fuit prima scriptura noui Testamenti. Cij. 97

Prima fuisse inter canonicas epistolas concedunt omnes.

Quod vero fuerit prima scriptura noui Testamenti, aue-
rit Author, loquens consequenter ad id quod dixerat, scrip-
torem eius fuisse Iacobum maiorem. Hic secundum eundem

occurrit anno 40. atque ita debuit prius scribere: nam Ma-
thaeus quae sunt alios scriptores sacros praeterisset, non scripsit

Euangelium usque ad Olympiadas ducentesime quartam et nonam
tertiam, Christus vero quadragesima prima et habet Euse-
bius in Chronica, quam sententiam defendit Baronius.

Petrus scripsit Epistolam anno 45., Marcus Euangelium
in eodem anno.

2. Tres soles apparuerunt in Hispania, in unum collecti.

¶ Vidimus supra, Augusto Romam ingrediente, circumillum
ambientem solem. id in consulatu Antonij anno ab Urbe

condita 710. Anno sequenti ut ait Dio, Nircio et Lan-

sa cons. Visus sol intra tres circulos effulgere. ut iam etiam
uidimus. si crederem quod significo ab Inimurato. y.
uaripeas.

enel primer año del Lepido et Plancio cons. tres soles que fue el de 712

esse visos post Plinium lib. 2. cap. 31. Idem Dio
testatur. Hist. Rom. lib. 47. Plinio loco citato,

Trinus soles antiquis sepius uideri: sicut sp. Boethu-
mio, C. Mutio, et G. Martio, M. Porcio, et

M. Antonio, L. Dolabella, et M. Lepido, L. El-

anco cons. et uicinas uidit Diuo Claudio Principe,
consulatu eius, Cornelio Orfito collega. Dion Ho-

mas 3. p. g. 36. a. 3. ad 3. trattando de la Estrella

q' appareció en oriente a los Reyes, respondiendo al
argumento: Christus uenerat, totum mundum a potesta-

te Diaboli liberare. Unde dicitur Malachie primo,

ab ortu solis usq; ad occasum magnum est nomen meum

in Gentibus: non ergo solum in Oriente prout debuit

manifestari: sed etiam ubiq; terrarum. Quod inter alia:

credibile tamen est, etiam in alijs partibus mundi ali-

qua indicia Natiuitatis Christi apparuisse, sicut Ro-

me fluxit oleum, et in Hispania apparuerunt tres

soles paulatim in unum coherentes. Hoc non uide-

vunt Antiqui, bene tres soles ut ait Plinius, non tri
 in unum coherentes. Mariana hablando de la año
 de Christo. In Aegyptia autem anno christi
 septingentesimo quinquagesimo tertio, tres Cordubę
 soles visi. magno id terrore fuit, rudi seculo ignoran-
 tum scilicet, in nube equabili densitate, tanquam
 speculi obiectu multiplex solis speciem representan-
 tem. Timendum est ne irrequirit error, hablando de los años
 de Christo, por hablar de los de Roma. Que nuestro
 Author, en el de Roma de 753. pone lo de los tres soles,
 un año después del nacimiento de Christo. Eusebio
 in Chron. tres soles simul apparuerunt, Latineq; simul
 in eundem orbem coierunt. y dice q fue en el año
 9. de Claudio, y de Christo 51. y es lo que se ve
 Plinio q uio en su edad, en tiempo de Claudio. y con-
 gregore Concilio en Hierusalem aquel año, q es
 el q refiere Lucas Act. 15. conuenerunt que
 Apostoli et seniores uidere de Verbo hoc. del qual

habla san Pablo ad galatas 2. deinde post an-
nos 14. iterum ascendit Hierosolymam cum Bar-
naba, Assumpto, Tito. Descendi autem secundum
revelationem ~~Et~~ numerandi enim hi. 14. anni
a tempore Pauli conversionis, que cum fuerit anno
36. conuenerunt Apostoli et seniores dicto anno
scilicet tres fueron Pablo, Barnabe, et Tito, et tres
habia en Hierusalem, Diego, Pedro, et Iuan:
et juntaronse estas dos trinitades. # Erro, Juan
de la Buenta lib. 3. cap. 34. dice: refieren las
historias Romanas. Dio lib. 47. Lirio lib. 2.
cap. 31. Julio obsequente lib. de Prodigijs cap.
12. q. entiendo de Octauiano. Cesar, se uieron
tres soles en Espana. Añade S. Thomas q. los
tres se conuirtieron en uno. // Iconesto significa
q. lo q. cuentan aquellos, et dice S. Thomas:
todo fue uno. et despues dice, q. santo Thomas
y sus Interpretes enseñan q. esto prodigio fue

Un favor q' hizo Dios a España en manifestacion del
 nacimiento de Christo, y de q' en el Portal de Beth-
 leem se hallauan juntos tres soles q' alumbrauan tierra, cielo,
 honras y maravallas. Esos eran Jesus, Maria y
Joseph, a cuyos varios vinculos los juntauan en una alma,
 y una sola Voluntad. Luego prefiere en esto a España
 a todos los otros Reynos de Europa, pues ninguno de ellos
 tuvo semejante favor. Segun esto siente q' el favor fue
 despues del Nacimiento de Christo: y despues dice
 q' este caso de los tres soles sucedio al principio del Tri-
 umvirato de Antonio, Octaviano y Lepido, como consta
 Coize por los Consules q' nos refiere Plinio. y de esto con-
 sta q' fue muchos años antes del Nacimiento de Xpo:
 porq' los Consules del primer año del Triumvirato
 fueron Lepido y Blanco, y es cierto q' lo fueron anno
 ab Urbe condita 712. y por consiguiente, mas de 40.
 años antes del Nacimiento de Christo: y assi na que-
 de ser aquella apparicion la q' refiere S. Thomas, sino

ab. Emilio,
 Lepido y
 Minatio Plancio

34.

Quidam canones Et. De Fidei symbolo ser-
 monem facit, quod Apostoli constituerunt. Cohercet
 enim illud, duodecim fidei canones, quibus Apostoli uni-
 versa christianam fidem perscrinaverunt, et quorum unus-
 quilibet eorum protulit. Ita retruso antra lo de sancte-
 mente Papa, hablando de los Apostolos. ad huc in uno
 positi, Symbolum, quod fideles nunc tenet Ecclesia, unus-
 quisque quod sensit, dicendo, condiderunt. Venantius for-
 tunatus id ex eo mutuans in prefatione expeditionis
 symboli, aserit. Symbolum, unusquisque quod sensit
 dicendo; condidit. S. Leo Papa epist. 96. ad Pul-
 cheriam Augustam, ipsius catholici symboli brevis et per-
 fecta confessio, quae duodecim Apostolorum eadem est
 signata sententijs Et. sed ex aetate omnibus rem expli-
 cat hanc Divus Augustinus, quia quilibet Apostolorum di-
 xerit, his verbis recensens serm. 115. de tempore.
 Petrus dixit, credo in Deum Patrem omnipotentem: Joan-

Joannes dixit: creatorum coeli et terrae. Jacobus
 dixit: credo et in Jesus Christum filium unicum
Domini nostri Patris. Andreas dixit: qui conceptus
 est de S^o, natus ex Maria Virgine. Philippus
 ait: descendit ad Inferos, tertia die resurrexit a
 mortuis. Bartholomeus dixit: ascendit ad coelos, se-
 det ad dexteram Patris Omnipotentis. Matheus
 dixit: In hominibus videtur uiuos et mortuos. Ja-
cobus Alphaei, credo et in S^o, sanctam Ecclesiam
 catholicam. Simon Zelotes, sanctae communionis,
 remissionem peccatorum. Iudas Iacobus, carnis resur-
 rectionem. Stephanus complet: Dicam eterna Amen.
 Longe aliter haec a fratre Jacobo Philippi Bergomate
Heremita in Supplemento Chronicon anno 34. loquitur
 uno die, attribuere a otro, q^o loconfundit et ait, Jacobus
 maiorem dixisse: ascendit ad coelos, sed ad dexteram
Patris omnipotentis. sed praestat Augustinus Patris
 eig authoritas. Et sunt canones, quos ait Dexter, Ag-

Apostolos eodidisse.

37.

Basilium Ep.] Infra dicit Author sic: Vel
Basileum uocari hunc, ac uic esse Lepo in Episcopa =
tu Baschane. Quisq; unum ex illis qui nuntio ac =
cepto de corpore sui parentis in Hispanias allato, Iriam
statim accurrerunt, altareq; supra sacrum conpoge =
uerunt, sacrauerunt, et Iglo dedicauerunt anno 40.

Primum.] Hic fuit primus Episcopus Hispalensis, ac
apud Cherromensem Urbem prope Valentiam, marty =
rium subire pro Christo cum alijs qui eo inierant
ad concilium celebrandum anno 60.

Athanasium.] Hic fuit natione Greco et primus
Episcopus Cesaraugustano, allato in Hispanias anno
40. corpore sancti Jacobi, perrexit illico Iriam
Uberat: predicauit tota Celtiberia et tota Cargen =
tania anno 50.

Masimum.] Hic etiam si esset Episcopus, nescimus
cuius Urbis fuerit epi in Hispania, in fortassis Ulice

59
in Beltrica Uranno 66. passus est cum
Casto et Magno socijs eius.

[Chrysogonum] Hic viri probus fuerit episcopus;
ignoratur: scitur tamen de eo, allatum S. Jacobi cor-
pore in Hispanias anno 40., statim cum alijs profes-
sum in Iriam.

[Theodorum] Hunc reliquit Jacobus in recessu, cu-
ram Ecclesie que CesarAuguste, ipse et Athana-
sig tota Carpentania pre dicantes et docentes discipu-
lavit. Successit postea Athanasio in episcopatu

CesarAuguste. postea predicans in Africana Pen-
tagoli; martyr fit anno 71. Inde allatum ei corpus
in Hispanias, prope sepulchrum S. Jacobi iacet
utique antea iusserat.

[Ceciliam] Hic et fecit, Theophanemque,

Iseng, Torquat, Secundo, Anadabecius, et Eughasig,

committantur sunt Jacobum, revertentem Hierosoly-

mam: occisoq; eo, fulerunt corpus, illud in Syria-

Hispanias, collocasunt illud. In Flavio Maximo
Romano profecto, ordinati fuerunt epi a Beato Petro:
indeq; reversi sunt in Hispanias ad Bathicam hi-
storalem ubi predicaturi. Fuit Cecilius epi. Illi-
beritanae provincie Gynanatum. —

Thessiphontem.] Fuit unus ex duobus septem: in
Bethica, Urbe Gargitha, Basile, etc, in alijsq;
Urbsq; prima recit. septuaginta religionis fundamenta
anno quinquagesimo quarto. —

Isidorum.] Numeraverat Author tres Presbiteros,
Theodorum, Cecilium et Thessiphontem: nunc vero
incipit referre Sacerdotes, Isidorum et Calocerum. Et
cum antea Cecilius epi et Presbiterus pregarisset;
nunc uarians, Sacerdotibus postponit, sicut et Exhor-
cator et Hostiaris. Nam si Isidorum et Calocerum
cum Presbiteris numerare velis; nullis titulis Sacerdotibus
accommodari poterit. et preterea ignorat Author in-
sinuat infra, referens Calocerum, adhyerentem Sante

Aggollinari.

12. 65
Appollinari Pauenatum Episcopo fuisse, ab illa
fuisse factum Presbyterum. Exiit Sicig, unq ex
distis septem: Carteris prope Tretum, totaque
ora maris interni, Carteris etiam abeni in mari Me-
diterraneo non procul a Carthagine. Spontanea pre-
dicauit anno 32.

Calocerum.] Sic predicauit per Cargentam
anno 44. et postea profectus in Italiam, adhaesit
Appollinari, Pauenatum Episcopo, ab illoq, factus Pres-
byter, successit Marciano in illo Episcopatu, cente-
nario maior.

Torghatum Exorcistam.] Sic domo Romae
P. Norum Aspernatis S. V. C. exiit unq ex distis
septem, predicauit Acci, Milate, et usq, ad Ire-
si fauces anno 52. scripsit S. Jacobi, ceterorumq,
eis Discipulorum uitas, et post eos passus est anno 66.
Secundum.] Unq ex distis septem exiit: ad Cas-
trum abum, prope Tugiam predicauit. Fuit Pontifex

Abule. Maxus migravit anno 100. ~~100.~~

Ethenig Barchinonensis. Barchinona autē
Vrb̄s est ~~Est~~. Scripsi ego aliq̄. Theodosius
fuisse primum Barchinone Ep̄m: sed non fuit nisi
secundus. De octo enim Barchinonensi, viro
claro suo, ac tam antiquo, assertari compellimur
dicenti, Ethenium fuisse primum eiq̄ Vrb̄s. Antistitem.

Capito Lucensis. Luc̄ autē Vrb̄s est ~~Est~~.

Ephrem Astuncensis.

Hector Valentinus.

Acadig Julibrigensis.

Et in his Vrb̄ibz et in alijs Hispaniē multis mira
celebritate S. Jacobz predicavit. Constat igitur
sanctum Jacobum predicasse Carthaginē, spar-
tang, Valentie eq̄. Sed quomodo in his et in alijs
multis predicavit mira celebritate; eoque
innotuit. Celebritas bene explicatur eiq̄ nomine
Boanerges, hirc del trueno. Siliq̄ tonitruū, est

Fulgur. Cuius autem fulguris in illuminando
 celeritatem esse quam poterit. Sed. Aut hoc in-
 sinuat, Iacobum uenisse in Hispaniam anno 35.
 aut sequenti, et discessisse ab illa anno 40. non in-
 diguit celeritate in predicando. Sed, licet non nomi-
 net nisi nouem ciuitates, dicit, non solum predicare
 in illis: sed etiam in alijs multis. Quae autem alio
 multo, ingentis numeri praeterunt esse. Strabo enim
 de Asia Orbis lib. 3. nonnullos refert tunc predicantes
 supra mille fuisse Hispaniae Urbes, etiam si di-
 cant aliqui a uenisse Strabonem de solis Celtiberis.
 Sed fabrum plane agere loquitur de Hispaniae Urbibus:
 idq; occasione Solibi dicentis trecentas Urbes Cel-
 tiberorum a Ibero Graeco subuersas esse. Quod
 non Comico, Ibero Graeci gratia dictis ab eo
 (aut Strabo) quatuordecim Urbes appellat, Ut in tri-
 phalibus pompis fieri mos est. Quod ab uno nequaqua-
 didum esse crediderim. nam Imperatores et reges =

taque scriptores, ut amatoria efficiant negotia,
ad hoc mendicandi genus afferuntur. Quam etiam
qui Urbes Hispaniarum, supra mille sunt, quae di-
centur; hae deduci mihi uideantur, utringentes lici
oppida nominantur. Haec enim agri vigingene-
nium tam multas agere ualeat Urbes. Tum quod de-
rilis sit et tallens a moribus nostris et immansuetus:
tum quod eorum uisus et actiones, longe a liberioribus nostris
ad tale aliquid non deceat. nam qui per licos
habitantes agrestes sunt, quingenti magna ex parte
sunt Hispani: ciuitates autem copumitate et
mansuetudine condunt uicolas. Neque tam facile
patissimum cum ad vicinorum detrimentum, seque ma-
teriam occasionemque suggerunt.
Claudio Ptolomeo numerat sigillatim, etiam
latitudinis et longitudinis gradus, mediterraneas
et littorales Hispaniarum Urbes. et inuenio in eo
sex quingentas Urbes: et conuertum esse eum

non enumerasse terras. In Bœthica regionibus
 et in quibuslibet illarum Urbibus maritimas seu littorales,
 et in Mediterraneas. similiter in Lusitania et in
 multo in Parthæonens. Hispania. et receit ex
 Hispaniam, comitatum Rossilionis. et auerigus
 en los annales lib. p. cap. 8. Genesolob. Reyno
 de Val. huius antigamente mas de treyenta ciu-
 dades, sacadas de Tito Luceo, Melia, Limio, Leo-
 comio, y de otros, siendo tan pequeño
 como sabemos. que tantas hauiua entoda Espana?
 e elentate fuit que ad predicandum in illis, etiam
 si permanerent 4° annis in Hispania. Adde q no
 solo predico en Ciudades. sino en otros muchos pueblos.
 q la predicacion es como el sol q a todos alumbra.
 y en Espana hay ueynte y cinco mil pueblos entre
 grandes y pequeños, y de ellos, los cinco mil se
 hallan segun Arrieta en su libro de la feruili-
 dad de Espana, y Andres de poza en el de la

antiqua lingua della. 1-1-1-1-1

97.

Postea Calocera. Calocera, Vng. eo qua =
tuordecim, quos secum tulit. S. Jacobus in His =
paniam. predicavit per Carpentariam anno
44. Ut Auth. hinc refert. postea vero profectus
in Italiam, adhaesit sancto Appollinari Rauennatium Episcopo, a sancto Petro Apostolo Romae or =
dinato et Rauennam misso. Ut dicitur in Martyro =
logio Romano. 23. July. tunc igitur ei adhaesit
et cum illo perrexit Rauennam, ubi ab eo factus
est Presbyter, cum antea non esset nisi lector.
Vide quomodo conueniant, quod profectus in Italiam,
adhaesit Appollinari Rauennatium Episcopo, et quod in
martyrologio retulimus, S. Appollinarem Romae
ordinatum Episcopum a S. Petro Apostolo, et misso
Rauennam. id fieri potuit, quia Calocera, predica =
uit per Carpentariam anno 44. Sancto Petro
non peruenit Romam usque ad idem annum. Cunctis

autem decursu temporis Calocerus ad sedem Ra-
uennatum, constat ex Rom. Martyrol. die xi. Fe-
bruarii, Ubi dicitur: Rauennae S. Caloceri Episcopi et
confessoris. Fabulæ et Historiæ Rauennates tra-

dunt, hunc fuisse discipulum s. Appollinaris, eoque
absente, in Aemiliam profectus ad predicandum

(sic credendum est, cum certum sit, illuc profec-
tum, postea rediisse Rauennam, ibique gloriosus mar-
tyrium consummasse) illam ecclesiam administrasse:

deinde post alios, quantum ord. subrogatum, ac de-
mum temporibus Antonini Pij, quiescere in pace.

Refert hoc Baronius dicto die, et ceteris qui san-
dextrum, ad heret. sancto Appollinari Episcopo, eius

potuit esse Discipulus, immo et fuit. successisse
aut s. Marciano, de quo constat fuisse eam Ra-
uennae ex Martyrol. Rom. 22. Martij. lib. 12.

Historia Rauennatum Hieronymi Rubi, uiri
sane piosissimi, habetur, sanctum Appollinarem

Rauennatum Apostolorum diuinitus factum certior
fore, ut breui Rauenna exularet, ac subita oppri=
meret calamitate, rapiteq; oppugnaret, ne
Rauennatam Ecclesiam absq; Pastore relinqueret,
duodecimo post quam accesserat anno, sacerdotes
binos instituisse, Adertum et Caloceram. Infra ha=
betur de S. Appollinare pro Pallatum esset huius. Uni=
uersam Aemiliam peragrans, Christiana & Vigis
religionem predicabat, cum interea Rauennati
Ecclesie, Calocera, Appollinaris Vicaria, presset.
Ceteris Appollinaris, paucisq; succedentibus Ar=
chiepiscopis intermediis, Calocera in Marciani
locum, Rauennatum Archiepiscopus a Deo dimissa
columba electus, suffectus est. Qui cum verum
omnium sub Romano quietem fuisset natus, assi=
duo hortatus, Deo Verbis efficaciam ac robur tri=
buente, eos ferme Rauennates, relictis falsis Dijs,
Religioni sancte adherere sic persuasit, ut admodum

pauci fuerunt, qui non acceperint cultum et cog-
 nitionem Dei. Paulo post idem Dauennatus
 Archiep^o Calocero, cum annugetatis centesimo
 uindi senecta supasset, uitam cum morte commu-
 tauit 3° Id^o Februarij. se gelitur non paul ab
 Aferita. Haec oia ibi ad Verbum. // Infra ha-
 betur // Calocero Archiep^o, qui annugetatis
 centesimum supabat uindi senecta, Proculus, sex-
 to subrogatur Dauennatum Archiep^o. Surius
 adducit hoc como, 7. die 9° Decembris, illud aut
 aliud longum de sancto Calocero 11. die Februa-
 rij. ibi est uita sancti Caloceri, hic uita sancti Pro-
 culi. Constat igit, sanctum Marcianum fuisse
 quantum, s. Calocenum, quantum, et Proculum,
 sexum. refert Baronij Vbi supra temporib⁹
 Ant. Bij, Calocerum quiesuisse in pace, Et ad id citat
 et ad alia omnia Tubicum locitato: sed, id ipse
 non dicit sed temporib⁹ Adriani quiet fuisse natum

et tunc conuertisse des Jere' Gentiles. Rauennates,
et paulo post obijse: Unde temporibz. Adiani
mortuus est. et hoc est quod dicit Iulianus in su, mon=
tibus fuisse anno 130. tunc enim imperabat Aoria =
na, cum constet imperasse ab anno 119. usque ad
annum 140. Hoc anno (notans 130.) ait Dexter,
Sandus Calixtus discipulus s. Jacobi et Reg. Pla=
uennas, maior centenario miraculorum gloria clarus
ad coelos migrat.

Augustus s. Aggollinaris sub Pergasiano
Augusto, ut in eius uita adducta a suo, et in Ro=
mano Martyrologio.

37. Judei Cispari, maxime Carpentari, qui
litteras Hierosolymorum Pontificis, petentium ab
his assensum in mortem Christi. Non consensi=
se Judeos Sola, que una est ex precipuis Car=
pentarie Urbis, in mortem Christi neq. p. neq.
p. nuntios suos, uideron. Desquos de muchos años

a sembrar q' exentos de cierto genero de tributo q'
 los demas Hebreos de otras Regiones pagavan
 a sus Princeses, refert. Mariana lib. 22. q' es de
 las fundaciones de las ciudades y Villas prin-
 cipales de España, hablando de Toledo. q' algo
 antes havia referido q' es los judios de Toledo
 siendo llamados de los demas a su originaria Pa-
 tria Jerusalem, q' tornó a ser reedificado el
 Templo de Salomon, no quisieron volver, res-
 poudiendoles q' por authoridades de Prophetas
 sabian q' aquel Templo havia de ser otravez
 destruydo, como en efecto lo fue en tiempo del Em-
 perador Tito Vespasiano. y de creher es, q' como
 supieron esto; supieron tambien q' havia de suc-
 ceder por la muerte de ~~sego~~ q' de ay lespudo venir
 a sus sucesores el no consentir en ella. Cree
 este author q' judios venidos con Nabuchodonos-
 or a España, fundaron a Toledo. y lo llama =

von Toledo, q' ouiere decir en Hebreo, ge-
neraciones. Pineda lib. 4. cap. 18. cita a Li-
guerola, canonigo Valenciano en la summa q' hizo
contra Judcos en la primera parte q' de la ca-
stidad Babilonica unieron yudios a Espana
y q' fundaron sinagoga en Toledo, donde
esta' aora Nuestra S.^a la Blanca y q'
no quazieron tornarse a Hierusalem quando
tornaron los de Babilonia y los embiaron a
Blamir (diziendo) q' tenian profecia q' tam-
bien el Templo segundo, hauia de perecer por tiempo:
conforme a lo qual (sima de Pineda) los yudios
en los tiempos passados, vivieron en Toledo, no se ha-
llaron en Hierusalem en tiempo de la passion de Je-
sus Christo, ni consintieron en ella que se no la supie-
ron lo mismo se hizo Cadix en la R.^a de
Eclesiastica de Espana lib. 1. cap.
Beuter fue el primero q' cito a Liguierola

1.º En primer lugar 24.º Quieniendo a España
 los Judios quando la precucion de Balbionio
 fundaron en Toledo una sinagoga, y desquasi-
 niendo libertad de volver a Hierusalem y edificar
 el Templo, siendo llamados estos Gypocrita rehal-
 baueri, no quisieron volver diciendo q sabian por
 Prophetas q a quel Templo segundo q es con es
 edificarian, tambien havia de ser de segundo q
 assi se quedaron aca. Ja quella sinagoga de To-
 ledo q de aquel tiempo quedava, fue ben deruida por
 S. Vincente Ferrer, nuestro Valenciano y llama-
 da, Nuestra Señora la Blanca.

In Dalecium Vng fuit ex diocesis septem.
 Aeci, Illiberi, Carthagini, Spartane et Olio-
 ceste predicans, clero et Olerio committatus, in illis
 partibus celeberrime habuit anno 54.

Euphrasium. Exstitit unq ex diocesis septem.
 Hicurgi nonnulli Carthagine, Spartana, Hicis-

Hispanie Populus contes tamis ad Urbem Arto =
tum, totoq; agro Carthaginensi predicans fer =
uenter discurrit, anno 54. 7. 7. 7. 7. 7.

Idem summam exo Auctore excerpta, dicta
sunt de his quattuordecim Discipulis, quinque
episcopis, Presbyteris tribus, duobus Sacerdotibus,
Uno Exhortata, et tribus hostiaris, quos Beatus
Iacobus in Hispanias ueniens, secum tulit: nam
eadem et alia infra suis locis et annis iam indicatis explicati

stante diuina aura SS^{ti} qui fuerunt diligen =
tia explanabimus, ~~et diuina Bara, ubi uis signi =~~
~~dem Dei omnipotentis filiam uite nre non succi =~~
~~dent~~ 7. 7. 7. 7.

Alios et S^{ti} Iacobus creauit episcopos. addu =
xerat secum in Hispaniam quinq; Basilium,
Pium, Athanasium, Maximu et Chrysogonum:
et cum gauci essent, Hispanie iam agens, ex profu =
gis, qui ante eum in Aegypto educi, ^{numero} plusqua

ptingenti portum Carthagini Spartanae per =
 tegerant, decem elegit, creavitq, Episcopos, sc =
 lrum Brachum, dionysiam supraging, Ba =
 silium, Eugenum, Agathodorum, elpidium,
 etherium, Capitum, ephrem, Nestorium et
 Arcadium. sed Brachum iam quibus prelu =
 rint Urbis, novum posterioris.

Alend Basilium, quinquagesimo fuit Carthagi =
 nis Spartanae Presul. Carthago autem spar =
 taria, Urbis est ex Hunc prefecit huic urbi hunc
 vocat alterum ut separaret eum a Basilio, vel
 Basileo, quem sancto Jacobo secum tulerat
 creatum Episcopum in Hispaniam, de quo dixerat
 successore Leode Bracharense. Primum sancti
 Jacobi Præsulum, fuisse eum; Autor affirmat
 infra anno 60, agens de rebus aliisq, octo elec =
 torum eius discessit ac Episcopi Hispaniensis
 maroniano apud Urbem Cherronesum prope Valentia.

Exedring autem uocari primum inter eos quos ex
- profugis, seu dispersis habuit in Hispania: et si
negari non possit et primum inter omnes quos ubiq[ue]
habuit Jacobus potuisse esse, cum unq[ue] existens
ex dispersis, Hierosolymis, post nec
sancti Stephani, potuerit in ea Urbe, et existisse
discipulus ante dispersionem. — 1. 1. 1. 1. — 1. 1. 1.

Eugenius Valentis Valentia Urbs est. eg
Non deest qui uocet eum, Curebium, et dicat
hoc esse Dextera de Gallicis. — 1. 1. 1.

Jegathuora, Sarrachonensis eg Sarracho
Urbs est. Inuictuosum qui martirium passus
est sub Caesario anno plus minus Christi 265.
collocat primum, in ex Archiepiscopi Sarra-
chonensis, qui praeponitur Constitutionum
Sarrachonensium Provincialium libris quinque.
Sed Dextera Cathalang erat, et Sarracho-
ne Vicing: et id potuit scire. sed mirum quod non
reconsecat

reconseat ab eodem Episcopo Garra chone inter Agathodou et Fructuosum, cum ab illis martiris Agathodou Cherronesum usq; ad Fructuosi martyrium intercesserint Ducenti anni.

Gregorius Toletanus es eandem Toletum Urbes communiter scribunt omnes, ac inter illos, Marieta

lib. 1. cap. 17. de re Historia Ecclesiastica de Hispana.

Villegas de sanctis et festis Hispanie. et Marieta

dicit. qd. predicio senaladamente en Toledo, siendo

primer Arceobispado de la qd. dando principio a esta dignidad qd. tan solemne qd. en salçada esta agora en estos

Reynos de España. Garibay lib. 7. cap. 12. primer

Pastor qd. Prelado de Toledo.

Sed prestat Descri Authoritas, et adde, ipsum mo-

deratum esse per biennium illam Urbem, et in tabularijs

eiq; Urbis, multa scitu digna se reperire fatetur, agens

de anno 100. De alii sales in falta la lista de los Pre-

lados de aquella Iglesia tan quantal comonos la da

de de el primero hasta el primero de otro tiempo. y
assi S. Eugenio no fue el primero sino el segundo. Ni
si sancto Juliano, eius Soletano, passu 7. die Ia =
nuarii, de quo dicit. Aut hoc anno 98. fuisse Episco =
pum: nam fortassis fuit Soleti Ep^{us}, nam tempus
non ingredit, cum Eugenio non puenerit. Soletum usq;
ad annum centesimum. - - - -

37.

Beata Virgo Jacobo preces fundenti, Cesarau =
guste in columna, apparet in spiritu, Veniente quoq;
Joanne Theologo. Sine inuiso comite Joanne Euan =
gelista, nec paucem miraculose Voluit Deigana pro =
fiteri CesarAugustam, fortasse etiam Viquemad =
modum Jacobo se tonitru filium hoc est Fulgur (hic
enim tonitru filius) ostenderat in Hispaniam ueni =
ens, iuxta illud.
ita et ipse, tonitru etiam filius (ambos enim Christus Bo =
anerges, hoc est tonitru filios appellauerat) uideretur
in occidentem ab oriente Veniens. - - - -

Beata Virgo in diuino comite. Ioanne filio suo fre-
 quentis. loca sacra, Passionis et Resurrectionis in-
 uisit. Sophronius in serm. de Assumptione Virginis.
 Beata Virgo Maria, quamuis iam in spiritibus esset,
 tamen dum in carne uixit, carnalibus mouebatur sen-
 sibus: et ideo quam rex locou. recreabatur uisitacionibus:
 et quem genuerat, mentis compledebatur amplexibus.
 Ac antea dixerat: Fortassis ergo pro nimio amore
 in loco quo sepulta Christus dicitur, interdum habitas-
 se eam credimus, quatenus propter careretur uisum amor
 obstantibus. Sic namque loco medietate hinc inde constituta,
 ut adire possit Ascensionis eius uestigia, et locum sepulchri
 ac resurrectionis, et circa in quibus passus est loca inuisere: non
 quod iam uiuentem quereret cum mortuis: sed ut suis con-
 solaretur aspectibus. Affert hoc proderum testimonium
 sancti Antonii in 1. parte Historiarum, titulo 6. cap. 3. et
 adducit sub nomine Hieronymi. Adducit. inter opera Hiero-
 nymi tomo 9. ad Paulam et Eustochium dirigetur;

et creditur quod sit Sophronij. De hac re satis late
Canisig. lib. 5. de Maria Virg. c. 1. Dicitur He =
ron. Ut Marcellam ad loca Palae sine sacra inui =
renda, hac utitur oratione. Ergo ne erit illa dies, quae
nobis liceat speluncam saluatoris intrare? in sequitibus
Dicitur fletu cum sorore, fletu cum matre, erucis deinde
lambere lignum, et in Oliveti monte cum ascendente Dno,
voto et animo sublevari.

34.

Sacra Virgo consilio Luce, doctae et mirabilis
exemplo, collegio praesidet. Apollonio nihil grave
gerunt illi, quod non eius consilio, ductuque gerant.
Praesidet collegio Apollonio non ut caput (sic. n. ad Ec =
cliam spectat praesidere), sed ut fidei magistra, quo nomine
non desunt quae docent illam, a qua Apollonius multa
discere potuerunt et didicerunt, licet ipsi Apollonius
sicut Anselmus, lib. de Excedencia D. N. c. 7. per
revelationem spiritus sancti edocti in omnem fuerint
veritatem, incomparabiliter tamen eminentius
ac manifestius ipsa per eum spiritus veritatis
profunditatem intelligebat, ac per hoc multaeis

per hanc reuelabantur, que in se non solum fin:
 p̄ dei sciencia, sed ipso effectu, ipso experimento
 didicerat

38. Paulus post conversionem peruenit Hieroso:
 lyma. hoc anno christi domini trigentesimo sex:
 to, profectus Paulum Damasco Hierosolimam
 offerit auctor, sequutus est qui Pauli conversione.
 anno quo Capidatus fuit Stephanus collocat. nam
 id ille annus mortis stephani extiterit trigessimus
 quintus, et ipse met Paulus ad Galatas scribens fate:
 retur se post annos tres venisse Hierosolimam, anno
 trigesimo octavo id contigitte asserendi. et quod
 vero eius conversionem anno secundo a domini asse:
 rione, collocant, ac subinde domini trigentesimo sexto:
 fereni compelluntur, Apostolum profectus Hiero:
 solima eo anno trigesimo nono, qua propter
 Daronius illorū sententiam sequutus anno conuer:
 sionis Pauli, profectionis eius Hierosolimam eo anno
 trigesimo nono collocat. Conde Petri huius de scripto
 ab anno quo Paulus christo nomen dedit omnino pen:
 det. Romanus martyrologus id secundo ab Arentione
 domini anno contigitte affirmat, Eusebius Helicopolis
 Cesarientis in chron. anno ab Arentione domini nono
 existimat id euenisse. nam id collocat Tiberij
 decimo nono, christo uero trigesimo quarto, cum eius
 fuisset sententia ut diceret christus trigesimo terdo an:
 no, mortuus fuisse. resurrexisse, atq. ascendisse in celum.
 hanc defferunt hac tempestate Academicus Hierosolymitanus
 seras pietate atq. doctrina prestantissimus, ac
 5 alten las tres ojas figuieres, y allis figuan los falmaqui.

Cornelius Centurio Italicensis qui petro pre-
dicante Tit. Cornelium vocat autem Centu-
rionem Italicensem qm. ut Pet. Lucas actor. 10.
Centurio erat cohortis que dicebatur Italica. Baron.
anno 41. Nec dubium (at) eius nationis illas fuisse
milites, ex qua cohortis ista erat denominata, neque
Italici: Centurione vero e. Romano nomine
Romana etiam genere fuisse, coniectura facile per-
suadet. exantq. cohortium nomina, sicut et legio-
num, que etiam de nominata legio reperitur, ex
proximitate, ex quibus milites deserta essent. Non tam-
quam fuit, ut Italica cohortis (quod multi perperam
sunt opinati) legionis Italice esset: sicut per se esse
erat, ut Italica legio, non nisi ex Italici militibus
constaret. nam ex alijs interdi nationibus sufficere
liberant legiones, cuius rei grandis causa, antiqua
interpretationem lapidum sepulchralium hic deponit,
que Pompei est in Peditibus Cavalarijs.

D. M.
G. N. POMPEIO. EQUO. PUBLICO TRIBUNO
LEGIONIS. III. ITALICAE. PRAEFECTO.
COHORTIS. AFROVVM IN DACIAM.
POMPEIA. CLEOBVLA. ET CLEOPATRA
FRATRI. KARISSIMO.

His addenda essent quae in hanc sententiam lib. 2. scribitur

Vegetius, cum agit de officio perfecti Legionis. Non
 est ergo quod quis existimet cohortem, quia locum
 nominata dicit italicam, una fuisse ex cohortibus
 legionis italicæ, primæ, secundæ, tertie, (ut n.
 erant eius nominis legiones) nam post tempora
 prima italica a Nerone, 2^a et 3^a a Marco Aure-
 lio Antonino institutæ esse noscuntur, quod etiam Dio
 lib. 71. manifeste testatur: quod et authore eodem
 legitur judæam Provinciam ab Heberis fuisse
 traditam Legioni sextatæ vocabulis insignitæ, quæ
 et sexta (quod eo ordine scripta esset) dicta erat: in
 qua Cornelius Centurio ducebat ordinem in una co-
 hortium, quæ appellabatur italicæ. Ad Augustum ve-
 ra legio sic ibi locata nunquam recessisse reperitur,
 neque ad Neronis tempora, quando alio est aman-
 data, nempe in Armeniam, iterum vero reddita
 sint. ac judæa Mutiano ducta est in italicam contra
 Vitellium. sic igitur una legio, sed a natione in-
 dita est, cohorti namque ^{ut} italicæ diceretur. cuius
 qui si fuissent ex legione italica præsumunt non
 esse itali. Atque Baromius.

De Anno quo id contigit possit Baromius fuisse 4.
 sed ideo id sic genuisse, quia aduentus Pauli He-
 rodotima. collat anno 39. et possit Petrus tunc
 Hierosolyma recedentem si enim in Italia Sicilia,
 ac tunc fundasse Antiochenam. Sed aut hoc quæ anno
 38. Eusebii Authoritate id collat anno 38. ut supra

vidimus, quomodo de anno quo Paulus conuenit
Hierosolyma, consequenter Cornelij conuersione bap-
tismi que constituit hoc annus 40.

40.

Impleta hinc scripta legalisne sua &c. relictis.
Ecclesia Theodosii curae que de columnadicitia] Pro-
fecturus Jacobus Hierosolyma, mire recordatur hu-
ius Ecclesie; et si enim multas in Hispania erexi-
set Ecclesias, episcopos que eis presbiteret, non ui-
dimus aliqua pars alicuius Presbiteri relictam cur-
ria de ista columne Ecclesia legimus. Athanasium
creauit Primum Cesaragustae Episcopum, et ultra hoc
Coloniae illius curam reliquit Theodoro. Dexter. lib. 1.
c. 23. agit de his duobus Athanasio, et Theodoro
refert idem sed ait, iam obumbrante hoc duos in-
dita Ecclesia, unum eorum Presbiterum ordinans, alterum
vero Episcopum consecrans, et tam in ista alij fide-
ri uident Presbiterum fuisse ^{una} ex octo conuenera Ba-
ata, iacobus Cesaragustae. sed neque fuit ex ipso sed
ex discipulis quos in Hispaniam ueniens, seu adux-
erat, neque ordinauit eum Cesaragustae, sed eum ad-
duxit iam ordinatum, sicut et Athanasius non tam
consecrauit, sed adduxit consecratum, ut ita uideatur
antiquioribus discipulis usurpasse duos ad eam ne-
mera Cesaragustae obcurra.

40.

Jacobus uero lacrimis Hispanorum Hieros-
olyma reuertitur] Hispanorum animos, ferociter
pellauerat, sed in sermonis uirtute, ad Christi

jugi suave ad duxisset jacobus, ardet eos reddere-
 rat. intra q. minime, quod tanto patre patrone q.
 recedente, lacrimis profunderebantur. doctriquer-
 bo liquis facti Hispani, flante q. fortiter ab eorum
 oculis fluxerunt lacrimarum aqua.

40. Rediens jacobus Gallias transit a Britania,
 et Venetiam opida ubi predicat. Bekenho.
 1. c. 23. dicit que Diego passus portendit, ique
 se embarco in Tarragona, ique sedet uoalgun
 posco in la grecia, de donde passus a Hierusalem.
 pero segun boque el author dicit, huius de la por-
 tierra jacobus per Penines, imitote in fern-
 cia. jen Bretania. jen Dannes gallie predicat. No-
 uidimus hoc in authore aliquo, sed sufficit sola
 Antiquissimi Doctri Authores, que confirmant
 videtur eorum sententia, qui dicit jacobus grati. Puente li. 2. c.
 capte quoque apud Hiberniam in Jerusalem. Venit: 27 S. 4.
 mite enim est non in ex ex Hispania profectum
 in Gallias, Britaniam, Venetiamque opida per-
 curram. Adeo enim parum a Britaniam litore
 distat. Hibernia, ut et Britania oritur tempo-
 ribus. Plin. lib. 4. c. 16. teste quasi ad est polletiam
 fuenti uolito. Cum talis habet, cu Gallie Brita-
 niæ, Venetiamque opida, inter Hispaniam, Hy-
 berniam que sunt lita. Qui igitur fieri potuit ut
 ex Hispania in Hiberniam proficere, per
 Gallias, Britaniam, Venetiamque opida
 non predicaret in eis. Num fulgur tonitru

flatus, potest luce non penetrare quia transit
Prouentiam. sed antequam hinc dicadamus, sci-
lentia inuoluere nequaquam possumus, quod scri-
bit Sophoclesius, Natione Graeu, diuo Hieronimo
amicitia coniunctus, vir optime eruditus,
qui diui Hieronimi Opera, in Graeu El-
ganti sermone transtulit, Psalteriu quoque et
Prophetas, que ipse de Hebreo in latinu uerte-
rat, a tandem scriptoru Ecclesiasticor. Cather-
legum, de iacobo Zebedei filio, Philippo apos-
tolo, Bartholomeo, Thoma, Symone Cananeo,
cognomento iuda, Mattheo, Thimoteo, Tito
Crescente, ac Luuabeo, Candaris Regine Ethiopu
breui additione adiecta. De iacobo enim Zebe-
dei filio agens, duodecim tribubus quae erant
indifferene, omnibus, predicasse Euangelii
Domini Nostra seculi hactenus asserit. Quod cum
ita sit, et in Gallijs etiam essent dispersi iudei:
predicauit praefecto eis prima, deinde gentibus:
ex Hispania Gallijs transiens in Hiberniam.

2

Hanc descendit hac tepestate Academia Herbipolis, et
pietate atque doctina prestantissimi viri, ac inter eos pre-
sertim Nicolai Serarig, qui existimat eum fuisse assertore
S. Chris in hom. de Principibz Apostoly Petri, et Pauli. Vbi enim
uertit Vossig: triginta quinqz viros summa ad seruendum
alacritate Domino mancipauit: transferre deo sic esse sua
det Serarig. Triginta quinqz seruauit Domino cu pax
stetit animi. Deanis enim cu loquatur, non potuit
esse Pauli conuersio, a qua numerat triginta quinqz
vros

Vix ad sexagesimum nonum in quo fuit obitus Pauli, Secundo
domini Ascensionis anno etiam fere triginta quinque
assumimus expletum esse intelligendum, sed inchoatum, asseramus
atque ita collocata erit primo ab Ascensionis Domini anno.

A trigesima namque quinta Januarii die anni Domini trigesimi quarti
quo fuit comersio, dicitur ad hunc usque ab Ascensionis Domini
anno, usque ad vigesimam nonam Junii die anni 69, qua Paulus
obitus 34 expletum intercedit anni, et una per quinquaginta
sex et quatuor dies melioribus. Nam quod Baronius anno 36
ait, nec sic accipiendo nonissimum, satis intercedit temporis ad
numeri eorum expletum, percipi multatens potest. Numeret
iterum, etiam simul ab his respectando, et satis temporis ad id inter
cedere fatebitur. Nulla enim de re sua potest esse dubitatio.

Propterea habere fidem sonat. Christus dicit non est quinquaginta
tria illa Christus de 55. annis immutabili fide servavit esse
existimet. Siquidem idem ipse Christus alibi triginta annis eide
Paulo conversionis tempore, utque ad habitum dicitur. Accipe roga
que ipse dicit Som. 4. de laudibus Pauli Sive verbis Vix triginta
annorum spatio et Romanos, et Persas et Parthos, et Medos, et Indos,
et Scythas, et Sarmatas, et Sardinios, et omne prope Summum
gens sub jugum mitteret veritatis. Quibus in eo videtur non esse sibi
constante visibile, quod quis figuram pedes aut inveni valeat dicere
Joanni Chrysostomi de tempore conversionis Pauli asserit, se totie.

Sed asserit Chrysostomus a Romanis et non minus a Hispanis, ac
subinde loquitur, utque ante quod post conversionem suam in vicinis
excidit liber abire mitteret, anno 69. Super Mats. Som. 76. ait,
Christus. Et regitur biennium namque exegisset in vicinis, tade fiam
hunc, deinde in Hispanias profectus est.

Sed nota de anno Dextri fante. fuisse Eusebii in coronio. ait
eum Euseb. Petri anno 38. Antiocheno Eusebio in dase. certum
ante est post Pauli persecutionem Hierosolyma videri Petrum, Petrum profectum
esse Antiochia. In transitu et vniuersos visitaretque sanctos, ut habetur
Act. 9. ut etiam faret. Baron. Unde Baron. agens de anno 39. falso asserit
Eusebium eo anno consistere fundat. Eusebio Antiocheno,
sed Olimpiadis 203. an. 4. Christi aut 38.

38. Pilatus de Christo ad Tiberium refert, ille ad senatum) Id scri

ni cesaraugustana fuit). De hac re iam supra
egimus. Vide ibi.

3. Post Praepulchra Tarraconensis, Hispalensis etc.).

Fortasse nominat prius Tarraconensem, quia Hispalensem,
et Toletanum et alios, sacras esse Virgini dicatas,
quoniam plures in Aragonum Coma fuerunt erectae quae
alibi. Et post. Dextrum tot comprehensit omnes, ut
Rex Jacobi, sui nominis primus, duas mille Ecclesias
in ex praenationibus Majoricarum, Valentiae, et Martiae,
erexisse dicitur, ac eas plures dicitur Virgini dicatas.

Prima totius orbis ecclesiae erectae nunc et longe antea
de hac re. Galloy Annales confirmant, Martiae Soci-
tatem duo templa erecta Massiliae, vni Christi ante
vratu, et alium Mariae ad huc superstitioni dicatum. Sed
hoc non potuit esse primum, cum Martia et Maria
ut habet auctor non pervenerint Massilia usque ad

annum 480. Materiam Petri discipuli apud Tuncaros

Deipare Virgini esse, eamque infra Alpes, ut vo-
lunt, prima consecravit. Sic enim veteres Eccl-
siarum narrant Annales. Rapsael Volaterranum

simile quod narrat de Sarcello erecto ab. Petro
apud Tripolim, quod primum omni D. Virgini exci-
tauit, ut habet supra. Vide superestit. Ita templa

Cesaraugustanae. Nec minus quae hucusque ad huc superstitioni
sunt erecta. Cum et nonnulli Apolloniarum nomen
de sumitis templa fuisse erecta dicat plures. S. ty

Sanimianum a Petro Apostolo ad Gallianam urbem
sue Hispanos destinatum, ubi primum et praclarum

egit

egit Ep̄m, cum honore Apostolorum primum suorum
magistro habuit, templū ut illi condiderit, ad
nostram etate usque vni Petri nomine insignitū.
Et celeberrima apud Germanos extat traditio, vete-
resq; Colonienfis et Treuerensis Ecclesie docent An-
nales, ex primis Apostoli Petri discipulis, in Ger-
maniam missis fuisse Maternū, qui postquā a
morte mirabiliter ad vitam esset excitatus, non
procul a Nola Seim (locum vocant vicini ferme
Argentineses) templū in eisdem Petri magistri
honorem extruxit, domū Petri, sive Germa-
nica Trompeter in sum usque diem appellant.
Sed alig eisdem Petri Apostoli discipulis, medicū
filium, quē et ipse filium vocat, Marcus Euange-
lista, non sibi committendū putauit, quin apud
Alexandriā Petri, in eius nomine Ecclesiam co-
secraret, sicut in eccletero meminit Anacleto.
Iun Clemens. Pro magno virū nobile et copio-
sum fuisse Theodosiū refert, qui domū suam
in Apostoli Petri templū sancte conuertit,
ac videntis ad huc Petri cathedra in illo
ipso collocauit. His affine est quod
Abdias de Joanne Apostolo
scribens ipso ad huc vni Basi-
liam in Joannis nomine positam
Ep̄e

+

101

Episcopi fuisse testatur. Maternum
Petri discipulum ut dixerim, apud Co-
loniam B. Matthei eodem erexit.
Haec omnia ex Cassiodoro lib. 5. c. 23.

2
Ara contra Cornelii Centurionis
Italicensis est

[Faint, illegible handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.]

